

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Tractatus V. de Identitate Perfectionum diuinarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

*similitudine: quæ omnia, quia non totū quod sunt, vñ sunt verè vñ non sunt, & vñitatis nomen si-
militudinet autē mutuatur, non proprietate: di-
uina autē natura, cuius est vñ esse, & simplex esse
totum q̄ est verè vñ esse est: & ideo recte nō solū
monas, sed enas quoq; appellari debuit, quia vñ
taseius in verè eiusdem. atq; indiuisæ substantiæ
semper simplicitate subsistit. Itaq; magis est id,
quod est, res simplex, quam composita:
quia simplex est totum suum esse: nihil e-
nim in ea est, quod non sit ipsa: composita
verò non est totum, quod est, imò singulæ
eius partes non sunt idem, quod ipsa: atque
adeo, cum Deus sit idem, quod ipse per se-
stissimo modo, quo esse aliquid potest, ne-
cessarium est, vt sit simplicissimus: & ex-
cedat omnem modum simplicitatis reper-
tum in creaturis.*

VIII.

Ad primum respondetur non quam-
uis distinctionem arguere compositionem
passiuam: sed eam, quæ intercedit inter
plura concurrentia ad consilandum vnam
entitatem: & consequenter solam hanc, si
sit maior, arguere maiorem compositio-
nem, ac distantiam à simplicitate. At plu-
ralitas personarum diuinarum non com-
ponit vllam entitatem vnam: in diuinis e-
nim non est alia vnitas communis tribus:
quam vnitas essentiæ: hæc autem non
componitur ex personis, quæ ratione eius
sunt vnum secundum essentiam: ideoque
eiusmodi pluralitas, ac distinctio non in-
ducit vllam compositionem: & propterea,
quamuis sit maior quam distinctio reper-
ta inter prædicata substantialia Michaelis,
non proinde arguit maiorem componibi-
litem, & distantiam à simplicitate. Ad se-
cundum respondeo solam distinctionem
rationis virtualem non repugnare simpli-
citati diuinæ: imò magis illam commen-
dat, quatenus indicat infinitas perfectio-
nes in creaturis multiplici distinctione
compositas conuenire in Deo in vñ sim-
plicem, & indiuisam entitatem: Quin vero
nulla est creatura, quæ in ipsa distinctione
rationis non inuoluat aliquam imperfecti-
onem, vt patet in ipsa existentia in argu-
mento adducta: hæc enim, vt est actu in
hoc momento cum aptitudine, ac indiffe-
rentia ad permanendum in sequenti tem-
pore, est cōposita saltem Metaph. licet ex
actu, & potentia. Ad tertium dicendum
est, licet aliquæ creaturæ careant omni
compositione reali intrinseca, omnes
tamen habere compositionem ex actu,
& potentia, & alijs similibus, quæ in
Deum minime cadunt. Deinde vero om-
nes esse componibiles alteri veræ, & reali
compositione propter imperfectionem, ac

limitationem propriæ entitatis intrinsece:
Deus autem, tametsi in ratione suppositi
venire possit in compositionem compositi
ineffabilis, ea tamen non est proprie com-
positio, nec supponit imperfectionem in
Deo, nec vllō modo repugnat eius omni-
modæ simplicitati.

TRACTATVS QVINTVS, DE IDENTI- TATE PERFECTIONVM diuinarum.

Dentitatem esse quandam essen- *Aristoteles.*
tiæ vñitatem docuit Philosophus
lib. 5. Met. c. 9. tex. 16. quod non
est intelligendum formaliter,
quasi identitas sit priuatio, siue indiuisio,
sed materialiter quoniam in vñitate fun-
datur: & ideo lib. 10. tex. 10. ait idem Arist.
idem, simile & æquale pertinere ad vnum:
ad multitudinem vero diuersum, dissimi-
le, & inæquale. Ex quibus constat idem,
atque diuersum opponi suo modo secun-
dum indiuisiōnem, ac diuisiōnem: quæ-
cumq; enim idem sunt, quatenus talia, sub-
eunt indiuisiōnem sub aliqua ratione, qua
conueniunt: diuersa vero diuisiōnem: & i-
deo post tractatum de vñitate, & simplici-
tate diuinæ, quæ in negatione consistunt,
sequitur, vt dicam de identitate, ac diuer-
sitate perfectionum diuinarum, quæ sunt
respectus fundati in vñitate, vel multitudine,
& quamuis diuersa à multis dicantur so-
lum ea, quæ seipsis primo distinguuntur,
quin conueniant in ratione aliqua vñuo- *Aristot.*
ca, tamen diuersum, quatenus est opposi-
tum eiusdem, vt docet Arist. cap. 9. cit. su-
mi debet latius, vt comprehendit etiam ea,
quæ proprie differunt: nam Alexander, &
Bucephalus proprie differunt, & tamen
quatenus non sunt eiusdem speciei, dicuntur
etiam diuersi secundum speciem. Ve-
rum causā vitandæ æquiuocationis omit-
tam nomen diuersitatis, & vtar nomine
distinctionis, quo Theologi communiter
vtuntur. Quoniam vero magna est inter
Theologos controuersia de natura distin-
ctionis, & de varijs generibus illius, præ-
mittendum breuiter est quid sit iden-
titas, quid distinctio, & quot
vtriusq; modi.

(.)

Quid, & quotuplex sit identitas,
ac distinctio.

CAPVT I.

I.

Aristot.

Henricus.
Bassol.
Mayron.

Aristotel.

Identitas, vt paulo ante perstrinxi, aut sumitur materialiter, aut formaliter: sumpta formaliter est relatio inter extrema conuenientia sub ratione aliqua essentiali: ideo enim Philosophus lib. 5. Metaphysic. cap. 15. t. 20. idem numerat inter relata & ait, *eadem esse quorum substantia vna*: quia sicut similitudo est conuenientia in qualitate, ita identitas in substantia, hoc est essentia. Materialiter vero est vnitas, siue indiuisio in ratione substantiæ, siue essentia, quoniam identitas sumpta relatione habet pro fundamento, siue ratione fundandi modum aliquem unitatis, vt docet Henricus in summ. art. 51. quæstio. 1. ad 1. principale, Bassol. in 1. d. 22. quæstio. 4. art. 2. §. 1. & Mayronius d. 8. quæstio. 7. artic. 2. prima parte articuli: ob hoc enim Philosophus vbi proxime ait *eadem esse, quorum substantia vna*. Si vero sumatur pro indiuisione ipsa, tunc est modus unitatis, vt constat ex eo, quod ait Philosophus eodem libro cap. 9. text. 16. *identitas vnitas quadam essentia est*. Consistit autem in indiuisione plurium vel eiusdem sub aliqua ratione, vt enim ait Aristoteles loco citato, possumus vti vno, vt pluribus, cum aliquid idem sibi esse dicimus. Identitas hoc modo sumpta est negatio diuisionis duorum extremorum ab inuicem sub vna aliqua ratione: quo modo homo, & equus sunt idem genere, quoniam animal est quidem diuisum in eis specificè, non tamen genericè. Eius modus, seu species tradit Philosophus vbi proxime: nam quædam sunt idem secundum accidens, nempe ea, quorum vnum non est de ratione alterius, sed alterum accedit alteri, aut vtrumque vni tertio: quæ ratione Socrates, & Philosophus sunt idem per accidens, quoniam Philosophus accedit Socrati: item album, ac dulce, quoniam vtrumque accedit lacti. Alia sunt idem per se, nempe quæ habent indiuisiōem in aliqua ratione per se, vt homo & equus idem genere, Socrates & Plato idem specie, Socrates idem numero secum ipse: identitatem per se diuidit Philosophus in tria membra: asia namque sunt eadem, quia constant eadem specie materia, alia eadem numero: alia, quorum substantia vna: quo vltimo membro completi voluit omnem alium modum identitatis distinctum ab his duobus: quæcumque enim conueniunt in vna

ratione intrinseca substantiali, licet careant materia, sunt idem inter se, vt substantiæ separate in ratione essentia, Gabriel secum ipse in propria, indiuiduaque natura.

Diuersitas autem, siue distinctio est identitati opposita, vt ait Philosophus t. 16. citat. *diuersum dicitur opposire ad id, quod idem dicitur*, ac proinde vel sumitur formaliter pro relatione fundata super diuisionem, & separationem duorum extremorum, vt sumit Henricus, citat. & Mayron. in 1. d. 8. quæstio. 1. artic. 1. vel fundamentaliter, & est diuisio plurium per diuersas rationes, vel formas entitativas, aut negatiuas: diuisio enim separat, ac distinguit ea, quibus conuenit ita vt vnum non sit alterum sub eo nomine, ac ratione, quibus distinguitur: hoc modo Socrates, & Bucephalus distinguuntur specie, quia neuter est idem specie animal cum altero. Hæc vero diuisio non est realis, sed similis ei, quæ reperitur in multitudine: diuersitas enim ad multitudinem spectat, vt identitas ipsi opposita ad unitatem, vt ait Philosophus lib. 4. Met. t. 4. diuisio vero ad multitudinem pertinens negatione continetur, quatenus scilicet datur hoc, & hoc, quorum neutrum est aliud, & ita distinctio necessario supponit hoc, cui inest negatio alterius: vnde sumpta est regula, quæ vtitur D. Tho. in 1. 2. d. 5. q. 1. ar. 1. ad 1. & d. 34. q. 1. ar. 2. & alij Doctores, nimirum, quamuis distinctionem sufficere ad affirmationem & negationem, necessario enim includit vtramque: datur enim extremum distinctionis, quod est ipsum: & ideo potest de se vere affirmari, & non est aliud, & consequenter potest de illo negari. Diuersitatem siue distinctionem identitati oppositam similiter, ac illam diuidit Philosophus loco cit. his verbis: *sunt enim diuersa, quorum sunt species plures, aut materia, aut substantia*: nomine vero substantiæ essentiam, siue rationem essentialiorem intelligit, vt patet ex 6. eiusdem libri, vbi fere similes diuisiones tradit unitatis, ac multitudinis: & inter genera unitatis vltimo loco retulit vnum ratione, & in fine exponens multitudinem illi oppositam dixit quædam dici multa, eo quod rationes quod quid erat esse dicentes plures sunt: ex quo patet distinctionem, quam aliqui essentiali vocant, non abhorreere a modo loquendi peripatetico.

Verum Theologi propter perfectiones diuinas, & ineffabile mysterium Trinitatis non contenti his distinctionibus alias diuisiones distinctionis tradiderunt: in primis autem diuidunt distinctionem in realem, &

ratio-

II.

Henricus.
Mayron.

Aristoteles.

S. Thom.

Aristot.

III.

rationis, q̄ est fere cōmunis sentētia Theologorū. In præsenti tractatu solum agēdum erit de distinctione ex natura rei, & identitate illi opposita; est vero identitas indiuisio actualis sub ratione aliqua positua, diuersas autem, siue distinctio consistit in diuisione actuali entitatis vnius ab altera, ita vt ante omnē actum mentis vna non sit altera. Verum, quemadmodū est multiplex identitas, ita & distinctio: sunt enim eadem, vel distincta subiecto, genere, specie, & numero, qui modi distinctionis sunt manifesti, in rebus per se existentibus, facile enim dignoscitur distinctio plantæ ab animali, hominis ab equo, Petri à Paulo: at quando sunt res necessario connexæ in eadem substantia indiuidua, ita vt naturaliter separari nequeant difficillimum est internoscere sint ne actū distinctæ ex natura rei, nec ne, vt constat in potentijs animæ inter se, & cum anima ipsa comparatis, de quorum distinctione, vel identitate realī est problema Philosophicum. Et quoniam hæc præmitto ad discernendam identitatem, aut distinctionem perfectionum diuinarum, quæ inter se, & cum essentia diuina inseparabiliter cohærent, opus erit tradere veram, ac propriam rationem distinctionis ex natura rei, quam alij communiter realem vocant. Non curo autem de relatione ipsa distinctionis, vtrum sit realis an non, quam respiciens Mayron. in 1. d. 8. qu. 2. & Bassol. d. 22. quæst. 4. art. 2. §. 1. aiunt diuina attributa, quamuis non habeant identitatem formalem, non tamen esse distincta, quia non habent relationem distinctionis realem. Verum Doctores communiter non curant de relatione, sed de fundamento ipsius, & ex illo dicūt rem distingui realiter, si à parte rei ante omnē actum intellectus est diuisum ab altero extremo distinctionis: qua ratione Deus distinguitur realiter ab Angelo, nec habet relationem distinctionis realem, verum quidem est, extrema sint capacia relationis realis, eam semper interuenire, quoties realiter distinguuntur vt docet Mayronius in 1. d. 8. qu. 1. art. 1. ad finem, & qu. 2. & alij, sed ad quæstionem Metaphysicam, vel Theologicam id parum refert.

IV. Traduntur autem ab Authoribus nonnulla signa, ad discernendam distinctionem realem ab ea, quæ est per solum intellectum: primum, ac præcipuum est, cum vtrumque distinctionis extremum potest seorsim ab alio existere, ita vt vtrumque separatim ab alio cohæreat, quod sumitur ex Bernard. ferm. 80. in Cant. & vsurpatur communiter à Theologis. Et ratione patet

quoniam nihil à se ipso diuisum esse potest, ratio enim vnius, quod est passio entis, in indiuisione consistit: & ideo omne ens est indiuisum à se, non solum quia habet necessario annexam priuationem negationis sui ipsius, verū etiam quia re ipsa disungi nequit, ita vt sint duæ entitates seorsim sup̄tæ cum mutua negatione sui, hoc enim modo intelligendum est signum traditum: nam si quomodo per miraculum eadem res simul sit in duobus locis, non est indicium distinctionis realis, quoniam eadem in vno loco erit idem sibi ipsi existenti in altero: non enim per distantiam localem impeditur identitas. At signū intelligitur, quando interuenit aliqua distinctio, & res sub ea distinctione existit seorsim, ita vt ratio formalis, secundum quam est distinctio, non sit vtrobiq;. Debet etiam intelligi de reb⁹ secundum existentiam singularem, quam habent actu in rerum natura: namq; secundum rationes cōmunes non repugnat idem esse seorsim in pluribus actu disunctis, sicuti ratio animalis est in Alexandro, & Bucephalo, quod non est signum distinctionis actualis rationis genericæ præcisè sumptæ: esset autem, si animal secundum entitatem singularem, quam habet in Alexandro, posset ab eo seorsim existere, & vice versa Alexander sine singulari illa entitate animalis. Alterum signū huic affine sumptum ex Arist. lib. 7. Topic. cap. 1. loco 15. & Augustin. libr. 6. de Trinitate capit. 6. est, si extrema, quamuis re ipsa nequeant simul esse distincta, tamen ita se habent, vt alterutrum possit manere desinente altero, aut incipere illo non incipiente, sunt distincta ex natura rei, quod aliqui recentiores extendunt etiam, quando vel vnum tantum possit conservari absque altero. Quod non probant aliter, quam rationibus iisdem, quibus præcedens signum ostendi solet.

V. Vt autem incipiam ab hoc posteriore signo, id vero quoad vltimam eius partem non videtur verum absolute, & sine distinctione, vt proponitur: ex eo enim sequitur in diuinis actibus liberis esse duas entitates reipsa distinctas, quod nemo Theologus admiserit, vt suo loco patebit, consequentia probatur, quoniam actus liberi Dei includunt entitatem essentiæ diuinæ, & actum necessariorum: & secundum suam rationem considerati poterant non esse existente diuina essentia, & actibus necessarijs, nec satisfit dicendo, postquam semel sunt, non posse non esse, quoniam hoc non puenit ex idēitate, aut necessaria connectione cū essentia, sed ex immutabilitate diuina:

Aristoteles.
Augustin.

diuina: & si consideretur essentia in eo priore, quo Deus concipitur liber ad volendum hoc, vel illud, non habet rationem formalem actus liberi, & potest ipso carere, vt de facto caret plurimis, quos potuit habere: ergo voluntas diuina ita se habet ad suos actus, vt ipsa necessario sit, siue illi futuri sint, siue non: atque adeo admittit separationem ab illis non mutuam, hoc est existentiam sine illis, & consequenter, si vltima pars signi est vera, distinguitur ab illis ex natura rei. Quapropter adhibenda est aliqua moderatio: pro qua animaduertendum est rationes formales, secundum quas resultat aliqua distinctio, quasdam esse absolutas ab omni respectu, & connotatione, quasdam respectiuas accedente connotatione alterius rei: priore modo se habet quantitas & figura, posteriore actio, & passio, q̄ in suo cōceptu includunt habitudinem ad aliquid extrinsecum, nempe actio ad principium efficiens, passio ad subiectum recipiens. Hoc posito dicendum est, si rationes formales sint respectiuæ, aut connotatiuæ, non necessario ex prædicto documento colligi distinctionem ex natura rei actualement inter ea, quæ admittunt separationem non mutuam, colligi vero si rationes sint absolutæ. Prior pars constat, quoniam ratio respectiuæ, & connotatiuæ definitur dissonante termino respectus, aut connotationis, etiam si nihil entitatis pereat ex parte rei fundantis respectum, aut connotationem, qua ratione illi, qui censent actionem, & passionem non distinguunt ex natura rei à termino formali ipsarum, dicunt posse manere calorem non manente calefactione, quoniam calor per se solus absque respectu ad agens non est, aut dicitur actio. Dices hic supponi, quod est probandum, nempe actionem non distinguunt ex natura rei, à termino, quod alij negant. Verum nihil eiusmodi supponitur, sed solum ostenditur, quomodo si rationes sint respectiuæ, aut connotatiuæ, signum superius traditum non est certum, quoniam cum respectus sit indifferens ad esse reale, ac rationis, fieri potest, vt sit respectus rationis, & designat manente subiecto, ac fundamento, ob solam definitionem termini: & ita, si ratio, secundum q̄ sumitur diuersitas, est respectiuæ ex eo, quod res secundum vnā maneat & secundum alterā corrumpatur, non potest sumi certum argumentum distinctionis ex natura rei. Posterior pars ostenditur, quoniam quando eadem res secundum suam entitatem substat pluribus rationibus formalibus absolutis, fieri nequit, vt salua re definat vlla ex ijs rationibus, aut vice

versa: nam rationes eiusmodi, quamuis res ipsa non distinguantur, sunt tamen reales, exempli gratia, etiam de sententia negantium gradus metaphysicos distinguunt ex natura rei, rationalitas, animalitas, vita, sunt prædicata realia, nam cum dico Socrates est viuus prædico de ipso aliquid reale absolutum absque respectu, aut connotatione ad terminum extrinsecum: quare salua indiuidua entitate complectente omnes eiusmodi rationes, fieri nequit, vt aliqua ipsarum designat altera manente, alioquin entitas illa per se sola, & absolute sumpta non erat sufficiens fundamentum omnium illarum rationum: nam, si non distinguuntur manente vna manet entitas, quæ est illius fundamentum, ergo si manente vna definit altera, entitas absoluta per se sola non erat sufficiens fundamentum ipsarum, & consequenter erit opus alia entitate distincta ex natura rei.

Hæc duo signa ad modum explicatum sunt sufficientia ad indicandum ea, in quibus reperta fuerint, distinguuntur ex natura rei. Nondum tamen constat, an sit propria illis, ita vt omnia, & sola ea, quæ ita separari possunt, distinguantur ex natura rei: & consequenter, quæ non possunt, sint idem: an vero conueniant quidem solis rebus ex natura rei distinctis, non tamen omnibus. Quidam recentiores videntur existimare hæc signa recurrere cum distinctione ex natura rei: maxime, si attendamus potentiam diuinam, quæ enim alia causa esse potest, cur duo respuant separationem saltem non mutuam, ita vt ne à Deo quidem separari queant, quam omnimoda identitas ex natura rei? Verum id neque naturali lumine perspicuum, neque certum, neque philosophantibus utile est, non perspicuum, quia præter identitatem possunt esse alia causa connexionis mutue, & inseparabilis, vnde enim constat non dari duas aliquas res habentes mutuam dependentiam, aut connexionem essentialem, ita vt neutra sine altera nullo modo possit existere? quomodo se habent actio, & passio de mente eorum, qui eas volunt ex natura rei distinguunt? cōseruatio actiui Dei manentis creaturam in suo esse, & creatura ipsa: neutra enim sine altera potest existere, nec defunt, qui velint eas suapte natura distinguunt: & ita signum hoc non est certum, quatenus habet non distinguuntur ex natura rei, quæ non patiuntur separationem saltem non mutuam, quoniam habet multas instantias in diuersis opinionibus, vt patet in allatis exemplis, ite in toto, ac partibus simul sumptis, atque vnitatis q̄ de multorum senten-

VI.

tia di-

ria distinguuntur realiter, nec tamen totum potest esse sine partibus, aut illæ inter se coniunctæ, quin sit totum, atque ita Bernardus serm. 80. in Cantic. docet multa distinguui ex natura rei, quæ tamen separabilia non sunt. Denique nec est vsui philosophantibus: nam exceptis accidentibus in Eucharistia Sacramento, quæ diuina virtute conseruantur absque substantia panis, & natura humana Christi Domini, quæ est absque propria personalitate creata, non scimus alia diuina virtute separata, nec possumus scire vtrum aliqua separari possint, nisi simul sciamus esse distincta ex natura rei: nam, si hoc dubium fuerit, illud quoque sub dubio erit, quare ex necessaria, & indissolubili connexionem duarum rationum formalium non colligitur realis identitas, sicut ex reali separatione etiam non mutua colligitur distinctio realis.

VII. Ex quibus colligitur non esse firmum fundamentum, quo idem recentiores probare nituntur dari certum signum, quo discernatur distinctio rationis ratiocinata, & identitas ex natura rei. Aiunt autem, ubi est diuersitas formalis in conceptibus obiectiuis, sat esse ad iudicandum esse distinctionem solius rationis, & non ex natura rei, quando non adest vllum signum ex assignatis. Probant vero, quoniam non sunt multiplicandæ entitates sine necessitate: quare, cum sola distinctio conceptuum non sit satis ad arguendam distinctionem ex natura rei, quoties illi non accedit signum aliquod maioris distinctionis, iudicanda erit distinctio rationis, & non rei: ex quo inferunt quando duo ita re ipsa copulata, atque connexa sunt, vt in indiuiduo sint prorsus inseparabilia, tam mutuo, quam non mutuo, tam naturaliter, quam per diuinam potentiam, tam quoad esse, quam quoad vnionem inter se, esse fere certum argumentum, non distinguui actu, sed sola ratione ratiocinata: idq; præter rationes iam perstrictas, probant inductione: quoniam Petrus, homo, animal, & cætera prædicata, prout re ipsa sunt in Petro, non distinguuntur ex natura rei, item ratio superior & inferior, syndereſis, memoria, & alia attributa intellectus sunt idem ex natura rei, neque possunt villo modo, etiam diuinitus, separari. Ad hoc respondetur solum probari, si non ad sit vllum ex traditis indi cijs distinctionis ex natura rei, non haberi certum fundamentum eam asseruendi, non tamen hoc ipso constare illam minime dari. quoniam multa sunt in re ipsa, quorum ra-

tiones, & fundamenta nos latent: & idcirco ex eo, quod desint ea signa, non constat certo distinctionem esse tantum secundum rationem: maxime quia signa ea non traduntur ab Autoribus tanq̃ mutuo conuertibilia cum distinctione ex natura rei: sed solum ex parte sua cum ea necessario connexa, quamuis distinctio ipsa non habeat necessariam connexionem cum signis, imo possit esse sine illis. Nec inductio est sufficiens, tum quia gradus metaphysicos non distinguui actu ex natura rei, non est ita certum quin sit problema inter Philosophos, tum quia licet admittantur duo illa exempla, in alijs non erit eadem ratio, vt constat in exemplis supra allatis, & alijs, quæ iuxta diuersas sententias adduci possunt.

Vt autem statuam verum discrimen inter distinctionem ex natura rei, & secundum rationem, recolendum est id, quod ait Arist. li. 4. Met. ca. 7. t. 27. ex eo, quod res est, aut nō est, propositio est vera, vel falsa, ex quo patet veritatem assertionis mentalis affirmantis niti idēitate obiectiua extremorum negantis vero nō identitate, siue diuisione eorūdem, idcirco enim propositio negatiua dicitur diuisio, quia separat, ac diuidit extrema, eaq; de causa, si obiectiue non sunt diuisa, est falsa, vera autem, si sint diuisa. Cum vero multiplex sit distinctio, & identitas ex natura rei, scilicet generica, specifica, numerica, ad negationem veram sufficit quæuis distinctio: ad affirmationem vero non satis est quæuis identitas: nam plurima sunt idem genere, ac specie, quæ tamen falso de se prædicantur. Itaque ad veram affirmationem opus est identitate numerica, siue quoad formale significatum, siue quoad connotatum: quod dixerim propterea, quæ sunt idem subiecto, & dicuntur denominatiue, hæc enim conueniunt numerice in subiecto connotato, & nihilominus differre possunt secundum rem, cætera vero, quorum est identitas singularis omnimoda ex natura rei, vere de se inuicem affirmari possunt: nam ex eo quod res est propositio est vera: at cum non est vlla distinctio ex natura rei, sed solum secundum rationem, obiectum significatum per nomen, cui respondet vna ratio, est idem omnino cum obiecto significato per nomen, cui respondet altera: ergo si componantur conceptus respondentes illis nominibus, propositio affirmatiua erit vera. Nam si hoc est omnino idem cum illo, verum erit dicere hoc est illud, sin autem non est illud, vel se toto distinguitur ab illo,

VIII.

illo, vel includit aliquid ex natura rei distinctum, quod non includatur ab illo. Et ita colliguntur oppositæ proprietates distinctionis, & identitatis ex natura rei, distinctionis quidem ut eorum, quæ vere distincta sunt, vnum vere, ac proprie de altero negetur: identitatis autem ut eorum, quæ sunt omnino idem ex natura rei, vnum vere, ac proprie de altero affirmetur. Huius sententiæ sunt Ocham. in 1. dist. 2. q. 1. à lit. D. Gabriel. q. 1. art. 1. & ar. 3. dub. 1. & 2. Alliacens. quæstion. 6. art. 2. lit. M. & N. qui ex prædicatione contradictoriorum colligunt distinctionem realem, & Nicolaus Bonettus libr. 3. Metaphys. cap. 8. Alex. Achillin. tractat. de distinctionibus cap. 20. & Scotistæ quos referam ca. 5. numero primo qui contendunt saltem colligi formalem ex natura rei: fauet S. Thomas in prim. d. 34. quæstion. 1. artic. 1. ad secund.

Ocham.
Gabriel.
Alliacens.

Bonettus.
Achillin.

S. Thom.

IX.

Obijcies quamuis distinctionem, etiam rationis, sat esse ad veram negationem, quod inferius ostendetur tractat. 6. capit. 1. numero 4. hic vero dicitur affirmationem esse veram cum componuntur termini significantes eandem omnino rem sub diuersis rationibus, quæ arguunt distinctionem secundum rationem, aut ergo erunt duæ contradictoriæ simul veræ: aut alterum ex dictis est falsum. Respondeo neutrum sequi, si tamen recte intelligatur verumque dictum. Pro cuius explicatione noto enunciationes interdum constare terminis significantibus res ipsas in se, quin simul ex parte obiecti significati, inuoluant vllam rationem metalem, ut cum dicitur figura est qualitas, linea est quantitas: aliquando vero importare ex parte obiecti significati aliquid pertinet ad distinctionem rationis, ut cum dicitur rationalitas est differentia, intellectus est ratio discurrendi: nam differentia, utpote ens rationis inuoluit distinctionem secundum rationem, intellectus autem secundum suam adequatam rationem formalem non solum est ratio, ac principium discurrendi, verum etiâ apprehendendi simplicia, & iudicandi composita, & ideo cum à parte prædicati limitate dicitur ratio discurrendi, iam ibi interuenit distinctio rationis, secundum quam concipitur sub ea præcise ratione formali, qua est principium discursus. Hoc posito duo illa, quæ repugnare videbantur, interpretanda sunt in hunc modum, ut distinctio rationis sufficiat ad negationem, quando in ipsi terminis propositionis inuoluitur, aut indicatur distinctio rationis, cum vero non indicatur, sed

simpliciter, & absolute componuntur inter se termini significantes obiectum idem omnino in se, quod alioquin ratione distinguitur, distinctio rationis concomitans non sufficit ad negationem, sed omnimoda identitas ex natura rei exigit affirmationem. Primum patet: nam quia ratio analogi, differentia, generis, & similia pertinent ad rationem, & conueniunt subiectis, non prout sunt idem, sed quatenus ratione distinguuntur, si affirmantur de rebus sola ratione distinctis, non eodem modo dicuntur, sed vere de vno, falso de altero: exempli causa ens, & substantia sunt idem ex natura rei, & tamen vere dicitur, ens est analogum, falso autem substantia est analogum: item in sententia Autorum non distinguuntur gradus metaphysicos ex natura rei, animal & rationale non distinguuntur, & nihilominus vere dicitur animal est genus, rationale differentia, falso autem rationale est genus, animal est differentia. Secundum vero ostenditur, quoniam in omni enunciatione mentali intercedit distinctio rationis inter prædicatum, & subiectum, ut probat D. Thom. 1. p. q. 13. art. 12. & tamen non omnis enunciatio est falsa: quare distinctio rationis concomitans non impedit veritatem propositionis enunciantis idem de se ipso: & ideo cum dicitur substantia est ens, vera est propositio, quamuis in obiecto significato, prout substantat duobus conceptibus respondentibus voci ens, & voci substantia, sit distinctio rationis, quia scilicet illis vocibus non significatur ipsa distinctio: tradere vero normas internoscendi singulos prædicandi modos, quibus aut prædicatur res sine respectu rationis, aut hic simul inuoluitur in significato, vel modo significandi, non spectat ad Theologum, sed ad Logicum à quo hæc petenda sunt.

Videri forsan alicui poterit huiusmodi signum nec certum esse, neque utile: non certum quoniam non solum ea, quæ sunt idem omnino ex natura rei inuicem prædicantur, nec sola, quæ distinguuntur, negantur: sapientia enim, ac iustitia dicuntur de homine, cum quæ non sunt omnino idem ex natura rei, negantur, autem passio de actione, quoniam genera summa sunt primo diuersa, & vere negantur mutuo, & tamen ab ea ex natura rei nullo modo distinguitur. Inutile vero, quoniam eadem est difficultas in agnoscenda veritate, aut falsitate propositionum, ac in percipienda extremorum distinctione, vel identitate: & proinde signum hoc Theologo non erit vsui. Hæc tamen signi certitudinem,

S. Thom.

X.

differt, si conuenit, est idem: si differt, distinctum: & ita est immediata oppositio inter idem, ac diuersum realiter, quare non est vlla distinctio ex natura rei non realis. Et confirmatur, quoniam aut vtrumque comparisonis extremum est ens reale, aut vtrumque ens rationis, aut alterum reale: alterum rationis: si vtrumque sit ens rationis non est distinctio realis: si alterum reale, alterum rationis, erit distinctio realis non mutua: Si vero vtrumque reale, erit realis mutua: atque adeo, cum diuisio illa sit adæquata, non erit distinctio à parte rei, quæ non sit realis. Secundo quæcumq; sunt idem realiter secundum propriam rationem entis sunt omnino idem, nec admittunt vllam distinctionem ex natura rei: ergo non datur vlla distinctio media inter realem, ac rationis. Et confirmatur, quoniam, si esset distinctio media deberet coherere cū identitate reali, ita vt aliqua duo essent idem realiter, distincta essentialiter, aut modaliter, hoc autē est falsum: ergo & illud. Patet consequentia, nisi enim essent idem realiter, distinguere deberent realiter, & consequenter non haberent distinctionem minorem reali. Assumptio ostēditur, quoniam in rebus entitas, & essentia non distinguuntur: quis enim vnquam cōmentus est entitatē hominis esse aliquid distinctum ab eius essentia? Si enim distinguerentur, possent vt distincta cognosci: ita vt entitas possit apprehendi præcisa ab essentia, hæc vicissim præcisa ab illa: hoc autem est falsum, quoniam entitas hominis non potest apprehendi non apprehensa saltem confusē eius quidditate, neq; hæc non apprehensa entitate. Primum patet: nam, vt ait Philosophus lib. 4. Metaphys. t. 11. *Ratio, quam nomen significat, est diffinitio*: mens autem apprehendit id, quod nomen significat: & ita concipi nequit entitas hominis ignorata quidditate. Secundum probatur, nam sublata ratione entitatis non apprehenditur res tanquam ens, sed tanquam non ens: & ideo implicat apprehendi essentiam non apprehensa entitate.

II.

Contrariam sententiam sequitur Auctores referendi nu. 4. Aliqui conantur eam ex Aristotel. deducere: nam frequenter ait quædam esse eandem rem, distinguere vero ratione, vt li. 3. Phys. text. 21. actionem, ac passionem esse eundem motum sub diuersis rationibus, & li. 4. ca. 1. tempus, & motum non distinguere, sed ratione, ac diffinitione, & in prædicamentis capite de qualitate, calorem collocat sub duabus speciebus. His autoritatibus respondent aliqui non probari institutum quoniam exponi

possunt de distinctione secundum rationem, hoc est per intellectum: sed esto primæ expositio possit, duæ aliæ non possunt, quoniam species sub eodem genere reali contradiuise includunt differentias positivas essentialiter oppositas, ideoq; debent distinguere ex natura rei: at calor de sententia Philosophi est sub diuersis speciebus qualitatis, tempus, ac motus sunt diuersæ species quantitatis: ergo cum Aristoteles ait hæc differre ratione, non debet intelligi de sola distinctione per intellectum, sed de essentiali, & quidditativa ex natura rei. Maior propositio ostenditur, quoniam genus reale habens veram essentiam non debet diuidi per differentias, quæ sint entia rationis, sed esse debent, saltem modales, qui essentialiter: si enim per entia rationis diuideretur non constitueret cum eis veras species essentialiter differentes, sed composita per accidens ex ente vero, ac ficto: & ita potius esset diuisio subiecti in accidentia, quam generis in species. Ratione idem suadet quoniam quæcumq; diffinitione, & essentia distinguuntur habent distinctionem ex natura rei, non vero solius rationis: sunt autem pleraque non distincta realiter, quæ habent diuersam essentiam, ac diffinitionem: ergo est distinctio ex natura rei minor, quam realis. Maior propositio ostenditur, quoniam diffinitio, & essentia conueniunt rei diffinitæ ante omnē actum intellectus: atq; adeo distinctio ex diffinitione sumpta est ante actum intellectus ex natura rei: quando enim ratio distinctiva ex natura rei conuenit vni, non alteri, distinctio non est per solam rationem, sed ex natura rei. Assumptio constat in tempore ac motu, calefactione actiua & passiuā, & plerisq; alijs, quæ conueniunt entitate, non diffinitione. Huic argumento respondent aliqui cum distinctione: nam, si diffinitio, inquit, & essentia sumatur, prout sunt rei in se, vera est maior propositio: falsa vero, si sumatur prout competunt rebus secundum nostrum concipiendū modum: nos autem plerumq; res non concipimus adæquate, prout sunt in se, sed per conceptus inadæquatos, & ita fieri potest, vt diffinitio non sit adæquata obiecto secundum omnem rationem, sed secundum aliquam: & proinde obiectum ipsius non est distinctum ex natura rei essentialiter ab obiecto alterius diffinitionis similiter inadæquate. Hæc tamen responsio non omnino satisfacit, supponit enim in omnibus eiusmodi rebus esse vnam aliquam essentiam à parte rei vnica ratione diffinibile: id vero est falsum; non enim fingi potest v-

nica ra-

Aristotel.

Aristot.

nica ratio essentialis adaequata alicuius obiecti vnus per se continens rationem caloris, motus, actionis, & passionis: horum enim rationes sunt disparatae, neque conuenire possunt ad integrandam vnica rationem essentialem obiectiuam in re, cui inrima, & essentialis sint: quare videntur a parte rei distingui ratione essentiali, & identificari eadem entitate reali.

III. Inter has sententias potest esse discrimen, aut solum penes modum loquendi: aut penes rem: penes modum loquendi, si prior confundat distinctionem ex natura reicum reali, & quidquid ante operationem intellectus actu distinguitur, velit distingui realiter: quoniam est res, siue ens, & in genere entis ab alio distinguitur absque rationis operatione, posterior vero solum appellet distinctionem realem, eam, quae intercedit inter res stables, ac habentes esse firmum. Penes rem vero erit quaestio, si prior omnem distinctionem ex natura rei velit esse inter res actu distinctas, nec admittat minorem distinctionem ea, quae est inter rem, & rem. De controuersia verbali non est curandum, si quoad rem sit consensus. Et quidem ex Autoribus prioris sententiae fere omnes excepto Henrico solum verbo tenus dissentire videntur a posteriore: quandoquidem interdum usurpant nomen distinctionis modalis: & consequenter agnoscunt aliquam latitudinem in distinctione ex natura rei, vt videre est apud Durand. d. trigess. tert. quaest. 1. §. *Quantum ad secundum*. Gabrielem quaest. citat. artic. 1. & alios: imo Scotista etiam concedunt distinctionem ex natura rei posse dici realem late, Sirectus in formalitat. artic. secund. partiali in fine, & artic. vltimo ad primum & secundum argumentum principale, Bassolis in 1. d. 22. quaest. tert. §. vltim. ad 3. & alij. Vt autem ad controuersiam de re accedamus, non est dubium inter genera distinctionum ab Aristotele tradita esse discrimen penes maius, ac minus: nam distinctio analogica est maior quam generica: & haec quam specifica: & haec maior, quam numerica. Verum de his ipsis potest esse controuersia an omnia, quae omnibus illis modis distinguantur, solum admittant distinctionem realem, an vero cum singulis cohaerere possit minor aliqua distinctio: verbi gratia vtrum res distinctae genere praedicamentali, vt candor, ac similitudo, item distinctae specie, vt tempus, ac motus, aut id genus alia habeant distinctionem ex natura rei minorem reali.

IV. Dico vero, in rebus creatis datur distinctio

Gillij comment. Theol.

distinctio ex natura rei minor reali proprie, ac presse sumpta: Haec assertio traditur a Nicolao Bonetto lib. 3. Met. cap. 38. Fonseca lib. 5. Met. cap. 6. q. 6. sect. 2. Bannes 1. p. q. 3. art. 3. dub. 1. Notab. 3. Aquario in additionibus super Capreol. in 1. d. 33. Alexand. Achillino in tractatu de distinctionibus cap. 23. & 26. Francisc. a Christo in 1. d. 2. q. 3. Gulielmo Vorri long. in 1. d. 8. q. vnica art. 1. Constantio Sarnano in director. Theologico verbo distinctio, Scoto, Lycheto, Bargio, Bassolio, Mayronio, Aquilano, Antonio Andrea, Nicolao de Orbellis, Petro Thoma, Sirecto, Pistorio, Nicol. de Nyffe, & Petro de Candia referendis cap. 5. num. 1. Huius assertionis veritas colligi potest a signo, & experientia: quoniam videmus res quasdam ab alijs re, vel cogitatione mutuo separabiles, alias vero neutro modo: signum ergo est has habere maiorem aliquam identitatem, & consequenter minorem distinctionem quam illas, non secundum genus, aut speciem: ergo secundum rationem distinctionis realis, ac non realis. Maior propositio quoad priorem partem est manifesta: quoad posteriorem vero patet in figura, & quantitate, in natura, & suppositalitate, in accidente, & eius inherencia actuali, & id genus alijs rebus: nam figura nec esse, nec intelligi potest sine quantitate, sicut nec suppositalitas sine natura, nec inherencia sine accidente. Et quanuis sola inseparabilitas secundum esse intellectum, non arguat distinctionem minorem reali, quandoquidem pater, & filius, & alia relatiue opposita habent veram distinctionem realem, & nihilominus nequeunt quoad agnitionem separari, tamen inseparabilitas quoad esse obiectiuum, in re, & intellectu arguit minorem distinctionem reali: cur enim si sunt duae res per se stables, nequeunt mutuo re, & cognitione separari, nisi ob minorem distinctionem, quam sit inter eas, quae sunt capaces vtriusque separationis. Et quamuis si vires naturae spectemus multa presse, ac proprie distincta realiter vtramque inseparabilitatem habeant, vt accidens respectu substantiae, sine qua nec intelligi, nec naturaliter existere potest, tamen habemus ex fide quoad rem posse separari: vt patet in speciebus consecratis: in alijs vero naturali ratione demonstratur, nec diuinitus posse fieri, vt mutuo disiungantur, vt inherencia ab accidente, figura a quantitate, cumque non sint proprie relatiua ad illa eiusmodi inseparabilitas videtur nasci ex maiore affinitate reali, quam sit in mutuo separabilibus: Accedunt etiam argumenta adducta pro

Bonettus.
Fonseca.
Bannes.
Aquarius.
Achillin.
Frac. a Christ.
Vorri long.
Sarnanus.
Scoto.
Lychet.
Bargius.
Bassol.
Mayron.
Aquilan.
Anton. Andr.
Orbellis.
Petr. Thom.
Sirectus.
Pistorius.
Nyffe.
Candia.

Mmm 2

secun-

secunda sententia, quæ & si non omnino conuincant, tamen plurimum conferunt ad eius confirmationem, neque egent solutione, quoniam non repugnant dictis. Solum aduerterim fundamentum Mayron. non esse firmum, quoniam existimat distinctionem realem non nisi inter res actu existentes reperiri: quod licet admitti possit quoad actualem relationem, in qua ipse collocat rationem distinctionis, quoniam non est actu nisi existant extrema, quæ distinguuntur, tamen secundum rationem convenientiæ aptitudinalis, non minus necessario conuenit rebus etiam non existentibus, quam aliæ proprietates, quemadmodum vnitas ac multitudo, quæ sunt fundamenta proxima identitatis, ac distinctionis realis conueniunt rebus non existentibus: & ita non est quoad hoc vlla diuersitas in distinctione formali, ac reali; namque vtrique secundum actum non nisi existentibus conuenit, secundum aptitudinem vero etiam non existentibus.

V. Argumenta pro prima opinione solum probant omnem distinctionem ex natura rei esse realem, hoc est entitatiuam, siue duorum extremorum diuersorum sub ratione aliqua, vel modo entis. Et hac ratione Aristot. cum ait vnum non dicere naturam aliam, quam ens, solum intendit unitatem non addere aliquid positium ad rationem entis latissime sumpti, & ita vnum, & multa, idem, ac diuersum semper connotant ens eo modo acceptum: ex quo non sequitur quæcumque distincta sunt ex natura rei, distinguantur tanquam rem à re, sed tanquam aliquid quomodolibet intrinsece participans rationem entis, siue sit res proprie dicta, siue sit ratio, aut modus entis, dummodo sit supra nihil habens esse absque operatione intellectus. Eodem modo interpretandus est, cum ait idem, ac diuersum adæquate diuidere ens, nempe latissime sumptum: & ad rationem ex hoc dicto sumptam respondetur solum probari non esse medium inter idem, ac diuersum realiter, hoc est in ratione entis latissime sumpti: cum quo non pugnat, ut sit medium inter idem, ac diuersum realiter, si vox *realiter* sumatur pressius pro rebus habentibus esse firmum, ac ratum absque necessaria, & indissolubili adhesionem vnus ad alteram: Ad confirmationem respondeo maiorem esse falsam, si ens sumatur pressè modo paulo ante explicato: nam fieri potest, ut vtrumque extremum sit modus entis, & non res proprie dicta: & consequenter non est opus, ut distinctio

plurum sit proprie, ac pressè realis, si vero sumatur late, quatenus est idem, ac aliquid supra nihil existens in re absque operatione intellectus, vera est maior: sed ex ea in hoc sensu solum infertur distinctio realis, hoc est ex natura rei mutua, vel non mutua: non autem realis proprie dicta. Secundum argumentum præbet occasionem explicandi quomodo intelligendum sit id, quod dicitur ab autoribus secundæ sententiæ, nempe aliqua duo distinguantur formaliter, esse vero idem realiter, quæ de re paulo post dicam: nunc vero sat est respondere, cum duo dicuntur idem realiter, intelligi negatiue, hoc est non sunt duæ res per se firmæ, ratæ, & indissolubiles, & in hoc sensu negandum est antecedens: non enim quæcumque hoc modo sunt idem habent omnimodam identitatem ex natura rei. Ad confirmationem respondeo non requiri, ut distinctio media cohareat positiue cum identitate reali, sed sat est si cohareat negatiue: hoc est non sit alia res per se. Ad probationem consequentiæ respondeo idem, ac diuersum realiter pressè sumpta non esse immediate opposita respectu entis latissime sumpti: ideoque ex eo, quod duo extrema inuicem comparata non sint idem eodem modo, non sequi esse diuersa realiter.

VI. Doctores, qui agnoscunt distinctionem mediam inter realem & rationis constituunt quasi genus distinctionem ex natura rei, eamque diuidunt in realem, formalem, ac modalem. Non nulli tamen recentiores formalem tanquam superfluum excludunt: in primis quia nomen eius est æquiuocum, & frequenter accommodatur rebus distinctis realiter, quæcumque n. habent diuersas formas formaliter distinguuntur, ut homo, equus, leo: quin & ipsæ personæ diuinæ, quæ non essentialiter, sed realiter distinguuntur, possunt dici formaliter distinctæ in obiectiuis rationibus relationum: ex alia vero parte accommodari etiam potest ad ea, quæ distinguuntur solis rationibus formalibus conceptis, ac distinctis ope intellectus non ex natura rei: atque adeo, cum distinctio formalis transcendat distinctionem ex natura rei, & inter se coincidat cum altero membro diuisionis, nempe cum reali, non potest constitui tanquam membrum distinctionis ex natura rei ab alijs contra diuisum. Deinde vero probant, nam, si extrema distinctionis à parte rei actu distinguuntur, aut vtrumque est vera res habens propriam entitatem simplicem, vel compositam, aut vnum est res, & aliud modus

eius:

eius: priore modo constituitur distinctio realis, posteriore modalis: non est autem intelligibilis alia habitudo, neque aliud medium inter extrema distinctionis: includunt enim in se immediatam oppositionem quasi contradictionis: ergo non est alius modus distinctionis.

VII. Hac de re potest esse controuersia ver-
balis tantum: scilicet utrum causa vitan-
da æquiuocationis omitti debeat nomen
formalis distinctionis: & de re ipsa, nem-
pe utrum præter distinctionem realem, ac
modalem sit aliqua ex natura rei, quæ
formalis appelletur. Quod ad primum
attinet eadem est pene æquiuocatio in no-
mine distinctionis modalis: nam etiam
pleraque realiter distincta dicuntur modi
aliarum rerum: qua ratione omne acci-
dens dicitur modus subiecti, idcirco enim
Aristoteles libr. septimo Metaphys. tex. 2.
accidentia non vocat simpliciter entia, sed
entis, & ut notat Diuus Tho. 1. 2. quæstio.
49. artic. 2. qualitas omnis solet appellari
modus substantiæ: item distincta sola ra-
tione, exempli causa infinitas, necessitas, &
huiusmodi alia dicuntur à doctoribus mo-
di essentia diuinæ: & tamen non ex natu-
rei, sed sola ratione distinguuntur, item
modi prædicamentales, quibus ens diuidi-
tur in substantiam, quantitatem, & reli-
qua prædicamenta, qui non distinguuntur
ex natura rei ab entibus, quorum sunt mo-
di, ut explicat Fonteca loco citato. Et id-
circo ex hac parte non minus æquiuocum
cenferi debet nomen distinctionis moda-
lis, quam formalis. Et quemadmodum
distinctio modalis ita circumscribi potest,
ut accipiat solum pro puro modali, ita
formalis poterit eo modo finiri, ut acci-
piatur pro particulari modo distinctio-
nis ex natura rei contra diuiso à reali, ac
modali: nam à distinctione rationis
separatur genere ipso, si dicatur di-
stinctio ex natura rei, ab alijs vero
duabus suis propria ratione inferius ex-
plicanda.

VIII. Hæc de primo, si vero loquamur de
secundo omnino statuendum est dari ali-
quam distinctionem ex natura rei forma-
lem diuersam à reali, ac modalis: in qua sen-
tentia conueniunt Autores citati nume-
ro quarto, probatur autem quoniam sunt
quædam distincta à parte rei, non tamen
realiter, & habent maiorem distinctio-
nem, quam modalem: non restat aliud ge-
nus distinctionis, quam formalis: ergo hæc
est admittenda. Prior pars maioris propo-
sitionis patet ex dictis, & conceditur ab
aduersarijs. Posterior ostenditur, quoni-

am figura, quæ de ipsorum sententia, &
communi distinguitur à magnitudine, non
tamen realiter, non est proprie modus v-
nius tertij: atque adeo distinguitur ab ipsa
plusquam modaliter: nam distinctio mo-
dalis solum est inter rem, & modum ipsi-
us, aut inter plures modos eiusdem rei.
Non esse vero utramque modum alterius
rei patet, quoniam magnitudo est verè res,
& non proprie modus rei: quod autem fi-
gura non sit proprie modus magnitudi-
nis, patet ex ipsorum dictis, aiunt enim
modum non addere vllam prorsus entita-
tem rei, cuius est modus: at figura vere
addit entitatem, importat enim præter
quantitatem, quam significat in obliquo,
rationem qualitatis, quæ vere entitas est:
quis. n. neget qualitatem secundum se impor-
tare entitatem ex natura rei distinctam à
quantitate. Respondere tamen possunt
qualitatem non importare entitatem præ-
se sumptam, nempe pro re, quæ ex se, & in
se ita est aliquid, ut non postulet omnino
intrinsicè, & essentialiter esse affixam alte-
ri, sed vel non sit alteri vnibilis, vel saltem
vniri non possit, nisi medio aliquo modo
ex natura rei à se distincto: qualitas enim
licet pro diuersitate inferiorum possit ali-
quando esse verè entitas, quia vnitur mo-
do vnionis distincto ex natura rei ab ip-
dem: ut cum ratione candoris copulatur
niui, ratione sapientiæ intellectui, utrobi-
que enim intercedit vera vnio cum subie-
cto: Non semper tamen id vendicat: nam
ratione aliorum non habet propriam ra-
tionem entitatis, quoniam sunt intrinsicè,
& essentialiter affixa rebus alijs, ip-
sæ vniantur non interueniente modo
vllò vnionis ab ipsis distincto ex natura
rei.

Verum hæc descriptio entitatis est ad
libitum tradita, recurrit enim cum realita-
te, & supponit id, de quo est controuersia,
inuestigamus enim an sit entitas aliqua di-
stincta non realiter ab alia: & ideo, qui sic
describit entitatem sumit id, quod verti-
tur in quæstionem. Deinde vero etiam ea
posita non soluitur argumentum: nam
ratio entitatis non provenit superioribus
ab inferioribus, sed vice versa ab illis ad
hæc deriuatur: atque adeo qualitas se-
cundum se sumpta habet rationem entita-
tis: nec est indifferens, ut ratione ho-
rum sit entitas, ratione aliorum non
sit: alioquin ratio entitatis non esset
illi intrinsicè, & essentialis: si quis
dicat solum illi esse intrinsicè ratio-
nem entitatis communissimè sumptæ,
quatenus dicit aliquid supra nihil,

IX.

non autem entitatis proprie dictæ, non soluet argumentum: ego enim non ago de ratione analogæ entitatis, prout est communis ad omnia entia, & modos entis, sed de proprio modo generico, quo qualitas intelligitur constituta in ratione qualitatis, & distincta ab alijs generibus: hic autem sumptus secundum se non postulat, ut sit essentialiter affixus alteri, & proinde secundum se est proprie entitas à puro modo essendi diuersa: quare ex coniunctione ad inferiora non sortitur rationem modi, aut exiit rationem entitatis, quæ enim per se conueniunt naturis communibus, non amittuntur per coniunctionem cum inferioribus. Et idcirco figura includens in se rationem formalem qualitatis, quæ est vere, ac proprie entitas, ipsa quoque entitas censenda est: & à magnitudine ex natura rei formaliter distincta. Eodem modo loquendum est in sententia eorum, qui censent ex natura rei distingui relationem à fundamento, genus à differentia, & gradus omnes metaphysicos inter se, relatio enim non est purus modus fundamenti, nec differentia generis, sed habent veram, ac propriam rationem formalem entitativam, quæ est fundamentum distinctionis formalis. Quæ attigi exempli causa ad explicandum quomodo distinguatur distinctio formalis à modalis: nam de ipsorum determinata distinctione non est Theologi, sed Metaphysici disputare. Ex quo patet falsum esse fundamentum oppositæ sententiæ: sunt. n. plura ex natura rei distincta non proprie realiter, ac modaliter, & ideo non omnis distinctio ex natura rei non realis reuocari potest ad modalem.

X.
Mayron.

Distinctionis ex natura rei quatuor genera recenset Mayron. in 1. d. 8. qu. 1. art. 2. nempe essentialem, realē, formalem, modalem. Essentialis est, quando quidditas cum sua existentia est distincta ab alia quidditate cum sua existentia: realis est inter rem, ac rem, ut inter patrem, ac filium: formalis est inter quidditatem, & quidditatem, quomodo homo & equus in potentia obiectiua distinguuntur: quæ distinctio est propria rationum distinctarum: modalis denique est inter quidditatem, & modum eius intrinsecum, ut inter hominem, & eius finitatem, inter albedinem & eius intensionem. Addit vero primum esse maximam, quoniam, quæ ita distinguuntur, omnibus alijs modis distinguuntur, deinde ceteras eo ordine, quo numeratæ sunt esse alias alijs maiores. Porro distinctionem essentialē solum agnoscit inter ea, quæ saltem specie distinguuntur, nam

individa eiusdem speciei conueniunt in essentia, & differunt quodammodo materialiter: realem vero solum interentia actus existentia: nam, quæ sunt in potentia, non habent ullam realitatem, idem docet Sirectus in tractat. formalit. art. 4. minus principali. Lychet. in 1. d. 8. quæstion. 3. §. Respondeo per ordinem, & communiter alijs Scotistæ. Inter formalem vero, quam etiam quidditativam vocat, & essentialē statuit modum quandam subalternationis, ita ut omnis essentia sit quidditas, non vice versa: quoniam essentia addit aliquid supra quidditatem, & quamvis expressa non explicet quidnam id sit, videtur tamen esse existentia: ita ut ratio formalis existens sit essentia, eadem vero sumpta secundum esse obiectivum cum abstractione ab existentia sit quidditas: quod colligitur ex descriptione distinctionis essentialis ab ipso traditæ, quæ tunc est, cum quidditas cum sua existentia est distincta ab alia quidditate cum sua existentia: ubi præter quidditatem addit solam existentiam: signum ergo est de mente eiusdem distinctionem essentialē esse inter quidditates actus existentes per diuersas existentias: ex quo ulterius colligitur, nunquam inter res existentes dari solam distinctionem formalem nisi quando plures rationes formales existerent actu eadem numero existentia, quod videtur addidisse, ne in perfectionibus diuinis attributibus, quas cum Scoto sentit distinguere formaliter, cogeretur admittere distinctionem essentialē. Eandem doctrinam tradunt Petrus Thomas, & Sirectus in tractatibus de formalitatibus, & alijs Scotistæ interpretes ibidem. Ad inter-noscendas autem has distinctiones inter se plura proponit indicia, quorum si quæ vsui erunt, aliqua inferius interferam.

Sirectus.
Lychet.

Pet. Thom.
Sirectus.

XI.

Non placet tamen hæc diuisio quadripartita. Inprimis quoniam absq; necessitate separat distinctionē essentialē à formali, siue quidditativā, etenim quidditas & essentia coincidunt, & rerū essentias definitione explicamus, est aut distinctio oratio significans quidditatē rei: quemadmodum vero definitio solā continet rōem formalem, neq; rerū existentiam curat, ita essentia abstrahit ab existentia, loquor autē de creata, nam diuinæ intrinseca est ipsa existentia. Ex quo sequitur hominem non existentem non minus distinguere essentialiter ab equo non existente, quam si uterq; existeret: nam cū existentia sit semper extrinseca essentiæ creatæ, fieri nequit, ut addita, vel dempta, mutet distinctionem rerum

essen-

essentialem. Itaque quemadmodum reli-
quæ proprietates necessario connexæ cum
naturis rerû conueniunt etiam nõ existen-
tibus, distinctio quoque essentialis funda-
ta in ipsa ratione formali intrinseca rerum
conuenire debet eisdem, quamuis non
existant. Quapropter non est opus consti-
tuere tanquam duo membra distinctionis
opposita, distinctione formalem & essen-
tialem, quoniam essentialis vel reciproca-
tur cum formali, vel saltem sub ea conti-
netur. Illud quoque, quod exigit ad distin-
ctione realem, ut sit inter res actu existen-
tes minimè requiritur: res enim est prædi-
catum transcendens essentialia, atque adeo
conueniens rebus seclusa existentia: sicut
enim Antichristus nõ existens dicitur sub-
stantia, ita quoque res dici potest: atqui
distinctio inter duas res, siue inter rem, &
rem est realis: ergo ea, quæ intercedit inter
Antichristum, & Alexandrum, realis est.
Ex quo etiam constat admittendû non esse
id, quod Mayron. ibidem docet, nempe
realitatem esse modum rerum: nam si mo-
dus est, quæ realiter distinguuntur, moda-
liter solum distinguuntur: quod tamen est
contra sententiam ipsius, & communem.
Præterea, ut utar eius argumento, modi
non sunt primi in entibus, sed supponunt
ea, quorum sunt modi: at primus concep-
tus, ac veluti fundamentum reliquorum
est conceptus rei, sublata quippe realitate
modus omnis, formalitasque dissoluitur:
quare realitas non est modus. Denique
nullus modus prædicatur in recto, & in
quid nomine substantiuo de re, cuius est
modus, res autem prædicatur eo modo de
ijs, quæ realiter, & essentialiter distinguun-
tur: hæ enim prædicationes, homo est res,
Angelus est res, substantiales, siue essential-
es sunt: non est igitur res modus, sed verè
ipsum quid est.

De signis, quibus distinctiones in-
ternosci possunt.

CAPVT III.

I. Admissa hac tripartita diuisione oportet
adhibere signa, quibus singulæ
distinctiones internosci possint. Incipien-
dum vero est à reali. Pro qua quatuor con-
ditiones exigit Bassol. in 1. d. 22. quæst. 2.
art. 1. post medium: prima est ut distincta
realiter non sint idem quidditatiuè per se
primo modo, sicut definitio, ac diffinitum:
secunda ut vtrunque sit aliquid positium:
tertia, ut sint extra intellectum: quarta
denique, ut neutrum habeat vnde possit

includere alterum per identitatem, & rea-
litatem eiusdem. Ex quibustandem con-
textit diffinitionem eorum, quæ realiter
distinguuntur in hunc modum: illæ sunt
distinctæ realitates, quæ sunt aliqua posi-
tiua extra intellectum nõ eadem per se pri-
mo modo, quorum neutrum ex sua im-
mensitate includit realitatem alterius. Ve-
rùm tria priora signa nõ magis conueniunt
distinctioni reali, quam cuilibet alteri ex
natura rei: & ideo non faciunt ad inter-
noscentiam distinctionem realem ab alijs:
quartum vero nõ est sufficiens: nam, quid-
quid sentiat idem Bassol. quæst. 4. art. 3. ini-
tio, in creatis sunt aliqua distincta solum
formaliter, quæ sunt intrinsece finita: at-
que ita neutrum ipsorum propter sui im-
mensitatem includit realitatem alterius:
ergo conditio illa tribus alijs addita non
sufficit ad explicandam ratione distinctio-
nis realis. Esset quidem satis, si tollerentur
illa verba, *ex sua immensitate*, ac diceretur,
distincta realiter sunt entia positiua
distincta ex natura rei, quorum neutrum
includit realitatem alterius. Sed hoc non
est tradere signum distinctionis realis, hoc
ipsum enim inuestigatur, quæ sint illa, quo-
rum neutrum includat realitatem alterius.
Petrus Thomas in suis formalitatibus pro-

Petrus Thom.

positione 4. dicit realiter ea distingui, quo-
rum vnum ab alio vltimate abstractum nullo
modo includit aliud, nec de eo potest verè,
& affirmatiuè prædicari. Sed huiusmodi
signum falsum est: nam non potest verè
dici, quantitas est figura, vel relatio, & ta-
men hæc non realiter, sed formaliter tan-
tum distinguuntur: quod in multis alijs,
quæ solum modaliter distinguuntur, pate-
re potest.

II.

M m m 4 quod

Lychet.

Fons.
Aristot.

quod adhibetur ab aliquibus apud Fons.
quæst. cit. sect. 1. ex Aristotele lib. 4. Me-
taphys. text. 3. nempe illa non distingui
realiter, quæ eadem generatione generan-
tur, & corruptione intereunt: nam, licet
verum sit de ijs, quæ fiunt per se, & imme-
diatè vnica actione reali, non tamen est
certum, quando plura simul cum subiecto
producentur, vtrum eadem omnino actio-
ne reali, an diuersa producantur: nam
quemadmodum Aristot. eo loco probat
ens, & vnum esse idem, quia vnica gene-
ratione generantur, poterit aliquis cre-
dere mentem, & eius potentias esse idem,
quia eadè actione producantur: si quis au-
tem respondeat nõ fieri immediatè eadem
actione reali, ita quoque responderi pos-
set ens per se primo fieri vnica actione,
vnum vero resultare per aliam primæ il-
li coniunctam. Itaque, cum eadem sit dif-
ficultas in agnoscenda distinctione actio-
num, ac terminorum ipsius, hoc signum
non erit vsui.

III.

S. Thom.
Mayronius.

Sirect.
Fons.

Ab alijs tanquam infallibilis nota pro-
ponitur oppositio relatiua producentis, ac
producti. S. Thom. 1. p. quæst. 41. art. 4.
ad 3. Mayron. in 1. d. 8. quæst. 1. art. 3. &
in tractat. formalit. art. 2. S. Nunc autem,
Sirect. in formalit. art. 4. minus princi-
pali, & art. ult. principali parte 1. & Fons.
feca vbi proximè. Quam quidem recen-
tiores multipliciter limitant, & coarctant,
vt intelligatur vel de productione substan-
tiali propria, perfecta, atque primaria, vel
de accidentali terminata ad aliquid, quod
producenti nequaquam vniatur. Ratio-
nem prioris assignant quoniam idem sup-
positum substantiale non potest se ipsum
propriè, ac primario producere, vt enim
producat oportet, vt existat, atque adeò, si
productio est primaria, terminatur ad ali-
quid re ipsa à producente distinctum: at
productione secundaria fieri potest, vt ali-
quid seipsum producat: si nempe existat,
ac se ipsum alibi per modum conseruatio-
nis actiue producat. Posterioris vero ra-
tio est, quoniam, quando duo entia distin-
cta ex natura rei seorsim existunt distin-
guuntur realiter, at si productum nõ vni-
tur producenti, seorsim ab illo est: quare;
cum inter producentem, & productum sit
distinctio ex natura rei, si vnum alteri non
vnitur, realiter distinguuntur. Cum ve-
ro non vniuntur non est sufficiens indi-
cium realis distinctionis: nam, quamuis
esset alius aliqui realiter inhærentes pro-
ducenti realiter distinguantur ab ipso,
vt intellectio ab intelligente, amor à
voluntate, & id genus alia, tamen aliqui

non ita distinguuntur: vt patet in præ-
sentia locali, quam in se efficit is, qui se
ipsum mouet, & in subsistentia, quæ ema-
nat à natura.

Mihi tamen non videntur necessarie
eiusmodi limitationes, sed sat est, vt pro-
posita regula intelligatur de ijs, quæ sim-
pliciter producantur, ac producantur: quo
modo explicata arguit quidem distinctio-
nem inter habentia oppositionem produ-
centis, ac producti: eius tamen negatio
non arguit identitatem: quoniam plera-
que, inter quæ non est eiusmodi habitu-
do, distinguuntur realiter, nempe mate-
ria, & forma, homo, & equus, & simi-
lia. Inprimis autem non placet restrictio
illa ad productionem primariam: nam,
si semel admittamus aliquid siue prima-
rio, siue secundo productum esse idem
realiter cum producente, enervatur ar-
gumentum, quo vtuntur Patres apud Ma-
gistrum in 1. d. 9. ad probandum Trini-
tatem, ac distinctionem personarum di-
uinarum: quam colligunt ex productio-
nibus diuinis quia non potest esse idem
generans, ac genitum, spirans, & spira-
tum. Respondebit enim Sabellianus ali-
quis, non repugnare vt id, quod est actus,
se ipsum re producat: atque adeò Deum
se iterato producentem per intellectum,
sortiri nomen Patris ac Filij: & pro-
ductum iterum à se ipso per voluntatem,
habere rationem Spiritus sancti sine di-
stinctione hypostaseon: si enim non re-
pugnat id, quod prius est ab alio pro-
ductum, seipsum iterum producat, vn-
de probabitur repugnare, vt id, quod est
à se, se ipsum producat non vt primo, sed
vt iterato quodammodo existat? Et
quamuis adduci queant rationes aliquæ
disparitatis, non tamen omnino firmæ:
Et idcirco congruentius est, si dicamus
idem non posse vllò modo nec primario,
nec secundo producere semetipsum: &
consequenter inter producentem, & pro-
ductum semper esse distinctionem rea-
lem. Et confirmatur, quoniam re-
pugnat, vt opposita eidem simul in-
sint: at vero producentem, ac productum
sunt relatiue opposita: & proinde ne-
queunt conuenire eidem subiecto. Ve-
rum, quoniam non est huius loci exami-
nare vtrum aliquid existens possit se ite-
rum producere, illud certo constat, si ad
hoc eleuetur non fore causam principa-
lem, sed instrumentariam à prima eleua-
tam, & ita certum quoque esse debet inter
productum, & producentem principale necesse-
rio intercedere distinctionem realem. Non
etiam

IV.

Magister.

etiam opus est coarctare regulam ad productum substantiale, aut accidentale non vnitum producenti: sed facit, ut sit simpliciter productum. Ratio est, quoniam, sicut res se habet ad esse, ita & ad produci: & idcirco ea, quæ non sunt simpliciter entia in se, sed dependenter ab alijs, quibus innituntur, & cum quibus habent necessariam connexionem, non dicuntur simpliciter, & absolute produci: non enim producitur inhaerentia accidentis cum subiecto, nec subsistentia suppositi, sed res ipsæ, cum his, vel sub illis modis. Cætera vero omnia, quæ non habent dependentem existentiam ab alio, tanquam à re, cuius sunt modi, aut rationes formales, siue cum ipsis vniantur, siue non, sicut sunt verè entia, ita propriè, ac simpliciter produci dicuntur, ut se habent actiones vitales respectu viuientis, primæ quatuor qualitates respectu elementorum, & alia eiusdem rationis.

V. Mutua quoque separabilitas est signum certissimum distinctionis realis, siue illa viribus naturæ, siue diuinitus reducenda sit in actum, hanc regulam tradunt Mayron. in 1. d. 8. quæst. 1. art. 3. & in tractat. formalit. art. 2. §. *Nunc autem*. Sirect. tractat. formalit. art. 4. minus principali, & art. ultimo principali parte 1. Hoc autem signum nititur illo principio, scilicet: quod ea, quæ ad hunc modum separari possunt, singula habent à se ipsis propriam, ac veram realitatem, absque essentiali connexionem ad alterum, quod per se sit propriè ens ratum, ac firmum præbens suam realitatem, tanquam fulcimentum alteri: quæ vero ita se habent, sunt propriè res, & consequenter distinctio inter ipsas est inter rem, & rem: Hoc etiam signum non est reciprocum cum distinctione reali: nam, licet omnia ita separabilia distinguantur realiter, non tamen omnia ita realiter distincta possunt ab inuicem separari, vel saltem non constat, vtrum separari queant: exempli causa potentia vitales creatæ, & actus ab eis elicit distincti realiter, & tamen quamuis potentia possint esse sine actibus, non constat vtrum diuinitus fieri possit, & actus ipsi existant absque potentijs: Imò vero in opinione, quæ asserit vnionem duorum re ipsa distinctorum, & coeuntium ad constitutionem vnus per se, distingui ex natura rei ab vtroque extremo vnito, quæ est valdè probabilis, si partes vnitæ mutuo pendeant ex parte vtriusque datur vnio: quæ cum sit modus rerum ex natura rei distincta-

rum, altera ab altera distinguitur realiter, nec tamen etiam diuina virtute potest vna existere sine alia: exempli causa, vnio inter materiam & formam equi est mutua, & ea, quæ est modus formæ, distinguitur ab ea, quæ est modus materiæ, & tamen est aperta contradictio, quod sit vnio ex parte materiæ, quin sit ex parte formæ, & vice versa: video responderi posse has vniones, licet secundum proprias rationes formales separari nequeant, posse tamen ratione vnitorum, cum quibus sunt idem realiter. Verum ex hoc ipso constat hoc signum non esse omnino certum, & evidens.

Itaque considerando singulas notas distinctionis realis communiter adhiberi solitas non est vlla ita propria, ut cum illa reciprocetur, & possit subire locum proprietatis ad tradendam propriam eius descriptionem: vtunque, tamen describi poterit, & à formali, & modali separari in hunc modum. Est distinctio ex natura rei inter entia ratum, ac firmum esse habentia. Cum dicitur distinctio ex natura rei, remouetur distinctio rationis, cum dicitur entia, excluditur distinctio modalis, quæ non est simpliciter inter entia: quamuis enim ex vna parte queat esse simpliciter ens, non tamen ex vtraque, sed semper saltem ex altera erit modus entis, qui non est simpliciter ens: denique per vltima verba excluditur distinctio formalis: hæc enim non exigit, ut vtrunque extremum sit ens firmum, ac ratum per se, & non immixtum alterius realitati, ut constat in magnitudine, ac figura, in qualitate, & relatione: etenim figura per se sumpta absque magnitudine non est ens firmum, & ratum, sicut neque relatio absque qualitate, quæ est ipsius fundamentum. Cætera vero omnia, quæ ex natura rei distinguuntur, & sunt simpliciter entia, & ex propria ratione important entitatem firmam, ac stabilem, & per se primo propria, ac vera actione produci possunt, sortiuntur distinctionem realem. Addi vero hoc vltimum ad indicandum, quæ nam entia dicantur propriè habere esse stabile, ac firmum: sunt vero solum ea, quæ pertinent ad tria priora prædicamenta, si nonnullæ quantitatis, aut qualitatis species excipiantur, ut figura, tempus, ac motus: quæ sicut & ea, quæ pertinent ad septem alia prædicamenta, sunt vel modi, vel formalitates diuersæ repectæ simul, & inseparabiliter cum aliqua

VI.

reliabili

restitui priorum trium predicamentorum, ut discurranti per singula patebit. Et proinde ad discernendam distinctionem realem ipsorum ad inuicem, vel respectu aliorum recurrendum semper est ad ens firmum, ac ratum, cum quo illa dicuntur esse idem realiter.

VII.

Mayronius.

Quod attinet ad distinctionem formalem, quidam apud Mayron. in 1. d. 8. q. 5. §. *Ad cuius evidentiam*, & in tract. formalit. art. 1. cum formalitatem à forma dictam putent, exigunt plures formas; ut sint plures formalitates. Quod ipse reprehendit, quoniam in Deo est vnica essentia, & tamen sunt plura essentialia. Verum hoc eius argumentum supponit communem doctrinam Scotistarum de distinctione formali ex natura rei inter attributa diuina, quæ est falsa, ut inferius ostendam: & idcirco non habet vim. Dixerim tamen formalitatem non sumi à forma physica, quæ est altera pars compositi naturalis, alioquin in solis substantijs corporeis reperiri posset distinctio formalis, quod est falsum: sumitur itaque formalitas à forma siue physica, siue metaphysica, qua aliquid essentialiter, & intrinsece est tale: Ea vero si sit vna, erit etiam vna ratio formalis adæquata, non tamen repugnat, ut sint plures, quasi partiales, & inadæquate. Et hoc est, quod subdit idemet auctor, cum formalitatem in hunc modum diffinit, est quidditas vniuscuiusque habentis quidditatem, siue diffiniri possit siue non: quod addit ad includendas rationes formales generum summorum, quæ verè tales sunt, etiam si, quia sunt simplices, & non constant genere, ac differentia, propriè diffiniri nequeant. Verum formalitas hoc modo sumpta latè patet, & conuenit etiam realiter distinctis: nam alia est formalitas hominis; alia equi, inter quos est distinctio realis: Nunc vero indagatur quid sit formalitas, à qua sumitur distinctio media inter realem, ac modalem. Mayron. in 1. d. 8. q. 1. art. 3. & ex ipso Sirectus tractat. formalit. art. vlt. p. 1. tradit quinque modos indagandi distinctionem formalem: ait enim illa formaliter distingui, quæ habent diuersam diffinitionem, vel descriptionem, vel differentijs oppositis constituuntur, vel, quæ habent diuersas passionem, vel ea, de quibus opposita sub reduplicatione prædicantur. At huiusmodi signa sunt communia rebus realiter distinctis, & ijs, quæ sola ratione distinguuntur.

VIII.

Et quæ omisissis his, atque alijs explicandi modis, potest in hunc modum diffiniri, formalitas est quidditas entis non habentis ex ea præcisè esse ratum, ac firmum. Dictum

est quidditas entis ad excludendos modos, qui non sunt propriè entia, cætera sunt addita ad excludendas formalitates, quæ conferunt rebus veram, ac propriam realitatem, & consequenter inducunt distinctionem realem, ut formalitas Deitatis, & humanitatis: at formalitas, de qua loquimur, est quidem entitas, & pertinet per se ad diuersa rerum genera, ut patet in figura, quæ pertinet ad genus qualitatis, & in similitudine, quæ pertinet ad genus relationis: quo differt à modo, qui non per se, sed ratione rei, cuius est modus, ad genus pertinet: ut rectè notat Mayronius ubi supra: §. *Viso quid formalitas*. Verum non est per se rata, ac firma, ita ut sit per se primo, ac propriè producibilis, & habeat alias condiciones rei propriè, ac presse dictæ, & hoc differt à realitate. Ex quibus patet distinctionem formalem esse eam, quæ intercedit inter extrema eadem realiter per huiusmodi formalitates constituta.

Modus autem presse sumptus, à quo sumitur distinctio modalis, à quibusdam apud eundem auctorem ubi supra §. *Viso quid sit formalitas*, dicitur id, quod ingreditur quidditatem rei, de quæ ea prædicatur in primo modo dicendi per se. Hoc tamen facillè impugnatur: quoniam modus est posterior re, cuius est modus: omnia vero, quæ ingrediuntur rationem quidditativam, & pertinent ad primum modum dicendi per se, sunt priora, vel saltem non posteriora re, de cuius intrinseca ratione sunt: quare non possunt verè habere rationem modi, nisi latè, ac abusiue, quemadmodum rationes ipsæ generum summorum dicuntur modi: Ex quo rectè dixit Suar. in Metaphys. disput. 7. sect. 1. num. 18. quosdam quasi modos essentielles, qualis est ratio necessarij, ac contingentis, completi, & incompleti, in ijs, quæ talia sunt suapte natura, non esse verè modos, nec habere distinctionem ex natura rei ab entibus, quorum finguntur modi, sunt enim rationes quædam transcendentes intrinsecè rebus, & ab eis nequaquam distinctæ ex natura rei, quod est commune rationibus omnibus transcendentibus essentialibus: nam, cum sint analogæ, non dicunt conceptum obiectum præcisum, ac distinctum ex natura rei ab analogatis: alioquin hæc non eodem conuenirent, ac different, ut docent communiter Metaph. sed constarent duobus ex natura rei distinctis, quorum altero conuenirent, altero different. Hac igitur sententia omissa rectè Mayron. in 1. d. 8. q. 1. art. 2. & q. 5. §. cit. & tract. formalit. art. 2. punct. 1. & ex ipso Sirect. in formalit. art. 2. punct. 1.

partiali,

partiali, & Nicolaus Bonettus lib. 3. Met. cap. 5. hac ferè ratione modum diffiniunt. Modus est id, quod adueniens alicui enti, vel ab eo recedens nõ variat eius rationem formalem, intellige nec intrinsecè, nec extrinsecè: quædã enim, licet non variant intrinsecè, quia non tollunt propriam, & intrinsecam rationem formalem subiecti, cui adueniunt, variant tamen extrinsecè, quoniam accessu suo important nouam formalitatem, quæ addita præexistenti reponit illud saltè extrinsecè sub alia ratione formalis; qua ratione sapientia adueniens Socrati importat rationem formalem qualitatis, & habitus: prædicata vero essentialia variant intrinsecè: nam, si fingatur aduenire Socrati irrationalitatem recedente rationalitate, variatur intrinsecè ratio formalis, & ita illi, qui prædicata Metaphysica volunt ex natura rei distingui inter ipsa, non realem, aut modalem, sed formalem distinctionem constituere debent.

X. Itaque modus propriè, ac presse sumptus non est simpliciter ens, nec propriè habet essentiam, nec eam, cui aduenit, extrahit à propria ratione formali. Ex quo colligitur modum nullam virtute etiã diuina existere, aut intelligi posse absque re, cuius est modus: nam, cum ex se non habeat entitatè, indiget alterius adminiculo, vt existat: cum non habeat propriè essentiam, aut rationem formalem, opus est, vt intelligatur simul cum ratione formali eius, cuius est modus: qua ratione intensio, ac remissio nec est, nec intelligitur absque qualitate, neque in hæretica sine accidente, neque personalitas sine natura, neque finitas, aut infinitas sine quantitate, neque ratio completi, aut incompleti finire cui vicissim altera ipsarum accedit, loquor enim de ratione completi, & incompleti, non essentiali, sed accidentali, qualis cernitur in rebus quantis homogenijs: nam aqua, quæ modo erat totum per se, & completa, potest coniungi cum alia, & subire rationem entis incompleti, & vice versa: Ex quibus iam facillè sumi potest ratio distinctionis modalis, est autem distinctio ex natura rei inter plures modos eiusdem rei, vel inter rem, & modum ipsius qua ratione natura distinguitur à supposititalitate, in hærentia a se, & ab accidente: & eadem in hærentia, & intensio qualitatis inter se.

XI. Explicata distinctione, & eius generibus facillè est identitatem, & eius genera describere: est autem identitas ex natura rei indiuisio, seu indistinctio secundum rationem aliquam entitatis: quæcunque enim secundum quamvis rationem entis indiuisa sunt,

idè sunt: exempli causa calor, & calefactio sunt idem ex natura rei realiter, quoniam calefactio non est diuisa realiter à calore, nec enim est alia realitas ab ipso, & sic in ceteris. Notandum tamè est, sicut tres distinctiones numeratæ possunt simul coherere in eadem re respectu alterius, verbi gratia, si comparatur candor intensus cum nigredine remissa, differunt enim realiter, ac formaliter vt patet, itemque modaliter quoad intensiorem, ac remissionem, ita quoque posse eandem rem habere omnem rationem identitatis realis, formalis, ac modalis, quando idè omnino, & prorsus indiuisum comparatur sibi ipsi, vt se habet diffinitio, ac diffinitum, inter quæ est perfecta identitas. Verum identitas modalis accipi potest dupliciter, nempe negatiuè, ac positiuè: negatiuè sumitur, quando nõ est diuisio secundum modum essendi, siue modus sit in re, siue non: & hac ratione Socrates potest dici idè sibi etiam modaliter, quoniam in ipso nõ est discretio secundum modum: non enim, quatenus subit vicem duorum extremorum, quæ comparantur secundum identitatem, habet ex vna parte modum, & nõ ex alia, sed idem prorsus est vtrobique: positiuè autem, quando est modus, & identitas secundum illum, qua ratione vnio accidentis ad subiectum, & in hærentia sunt idè modaliter: nõ enim sunt duo, sed vnus modus ratione distinctus. Sed omissa hac perfecta, & omnimoda idètitate, quæ omnia identitatis genera includit, statuenda sunt etiam tria genera identitatis, opposita explicatis generib' distinctionis. In primis est distinctio realis, cum est diuisio secundum rem: formalis, cum secundum rationes formales distinctas quidem ex natura rei, non tamen realiter: modalis denique, cum est diuisio secundum modum essendi. Sed de his fortasse pluribus disserui, quam desiderari posset à Theologo, sed non sine exemplo, & occasione: aliqui enim Doctores Theologi hoc argumentum fusè tractant ad intelligendã identitatem, ac distinctionem perfectionum diuinarum, qua de re deinceps agere incipiam.

In Deo penes essentialia non est distinctio realis, aut modalis.

CAPVT IV.

Dupliciter ens aliquod comparari potest quoad distinctionem, & identitatem, nempe cum alijs à se, & extrinsecis, vel cum ijs, quæ sunt aliquid sui, & intrinsecis.

Si prio-

Si priore modo consideretur Deus, nullam omnino cum rebus alijs à se habet identitatem, sed omnimodam distinctionem, cum sit primo diuersus à creatura in nullo prædicato vniuoco cum ea conueniens: nec item potest esse idem subiecto cum re alia à se, cum nec sit accidens, nec capax illius: illud tamen notandum coniunctionem naturæ diuinæ, atque humanæ in eadem hypostasi verbi, ex qua prouenit, vt in concreto de se inuicem prædicentur, reduci aliquo modo ad identitatem subiecti: non quod re vera Verbum habeat propriam rationem subiecti, sed quia, cum omnis vera affirmatio nitatur aliqua identitate, & duæ naturæ in Christo cæteroqui diuersæ verè enuncientur tum de Verbo, tum de se inuicem in concreto, habere debent aliquem modum identitatis: non est autem ullus, cum quo maiorem habeat similitudinem, quam cum eo, quo dicuntur aliqua idem subiecto: quia scilicet, sicut hæc diuersa sunt inter se, & conueniunt in vno subiecto, cui inhaerent, ita natura diuina, & humana in Christo sunt diuersæ, nec aliam habent cōuenientiam, quā in hypostasi Verbi, in qua subsistunt. Porro intrinseca Deo, penes quæ est alter cōparandi modus, quædā essentialia, quædā notionalia aut personalia sunt: de his nō est hic agendi locus, sed in materia de Trinitate: ideo quæ ijs omnis solum dicam de identitate, aut distinctione essentialium; incipiam vero ab his, quæ faciliora sunt, nempe à distinctione reali, aut modali. Obseruandum verò est nō agi hic de attributis, prout significant quædam prædicabilia de Deo mentalia, vel vocalia, in qua acceptione esse inter se, & ab essentia diuina realiter, & essentialiter distincta ex professo tradunt Ocham. in 1. d. 2. quæst. 2. à lit. F. Gabriel. quæst. 2. art. 2. Gulielm. de Rubione in 1. d. 8. quæst. 3. art. 1. Conclusionem 1. & quæst. 4. art. 1. Conclusionem 1. Alliacens. quæst. 6. art. 2. lit. I. Sed de perfectionibus significatis per huiusmodi nomina, vel conceptus, tum quia hæc solum propriè dicuntur attributa, vt ostendi hoc lib. tract. 2. cap. 5. tum quia de his solum potest esse difficultas.

II.

Non defuerunt autem, qui assererent attributa diuina, & ab essentia, & inter se distingui realiter, quos tacito nomine refert Nyph. lib. 12. Metaph. disput. 13. cap. 3. pro qua sententia nominatim refertur quidā Gualterus. Fundamentum eius erat, quod etiam, quæ pertinent ad diuersa prædicamenta, vel ita se habent quasi ad ea pertineant realiter distinguuntur: essentia vero diuina, & attributa ita se habent: nam essen-

tia est vt in prædicamento substantiæ, attributa, vt in prædicamentis accidentium: quare & inter se, & ab essentia re ipsa differunt. Idem ferè argumentum repetit assumpto alio principio: nempe quoniam ea, quæ non sunt eadem genere, aut specie, distinguuntur realiter: at sapientia, iustitia, & alia attributa non pertinent ad idem genus, aut speciem: admittunt enim realem distinctionem secundum proprias rationes considerata: ergo etiam in Deo admittent. Quoniam vero multiplicitas realis ob stare videtur simplicitati diuinæ, respondet non ob stare nisi interueniat compositio: hæc autem exigit diuersas partes, quarum alia habeant rationem actus, alia rationem potentie: at perfectionum diuinarum nulla habet rationem potentie: & idcirco ipsarum multiplicitas compositiōnem non arguit, & consequenter simplicitati diuinæ non repugnat.

Hæc sententia, si nomen realis distinctionis vsurpet ad mentem auctorum, qui omnem distinctionem ex natura rei realem vocant, non est digna maiore censura, quam sententiam Scotistarum, de qua inferius: & fortasse Gualterius nihil aliud voluit. Verum, quoniam refertur nomine distinctionis realis, impugnanda est iuxta acceptionem distinctionis realis preesse sumptæ. In hac eadem sententia ita explicata credunt nonnulli fuisse Gilbertum Porretanum. Episcopum Pictauensem ex eo, quod negauerit in rigore esse veras propositiones huiusmodi, Deus est sua diuinitas, sua sapientia, &c. vt refert Bernard. serm. 80. in Bernard. Cantica, & habetur in commentarijs ipsius in lib. 1. Boëtij de Trinitate, §. Rursus, ad medium, & in lib. 2. §. Idque signierit, sed ex hoc non colligitur ipsum constituere distinctionem ullam inter essentiam, & attributa: sed inter essentiam, & personas, quoniam non loquutus est de Deo, quatenus est nomen essentialiale, sed quatenus supponit pro personis, vt refert Otto Episcopus Frisingensis lib. 1. de rebus gestis Friderici primi Imperatoris cap. 56. Et ita ipsius error constabat in eo, quod inter relationes, & essentiam constitueret distinctionem, non vero inter essentiam, & attributa. Perosimilius pro hac sententia referri posset ex eo, quod docet in commentarijs in lib. 1. Boëtij de Trinitate non longè à fine: explicans enim quid intelligat Boëtius per prædicationem secundum se, id est, inquit, qua vel sola ipsa prædicatur, vt Deus, vel secundum aliam quodlibet extrinsecus affixorum, vt semper esse, vel vbiq., vel operari: vbi manifeste docet æternitatem, & immen-

tatem

Ocham.

Rubionius.

Alliacensis.

Nyphus.

Gualterus.

III.

Otto Frisingensis.

ratem esse extrinsecus affixas, quæ promde
necessariò realiter ab essentia distinguen-
dæ sũt. Sed neque hæc probant ipsum
agnouisse distinctionem vllam inter attri-
buta: Eodem enim lib. & alibi clarissimè
docuit, attributa esse de intrinseca ratione
essentiæ, & nulla ratione ab illa distingui.
testimonia retuli tractat. I. cap. 8. & refe-
ram hoc tract. cap. 6. Pro solutione autem
notandum est, Gilbertum à §. *Sed hæc*, ex
doctrina Boëtij eam ponere distinctionem
inter res primorum trium prædicamento-
rum, ac reliquorum, quoniam, quæ ad tria
prima pertinent, quando de aliquo prædi-
cantur, significant ipsum esse rei, vel ipsam
rem esse: dicimus enim hominem esse, vel
Deum esse, esse magnum, esse bonum: alia-
rum categoriarum predicationes, non, in-
quit Boëtius, *monstrant rem esse, sed potius ex-
trinsecus aliquid quodammodo affigunt*, quia ni-
mirum significant cum collatione, vel re-
spectu ad aliud: vt esse vbique, & semper,
significat Deum, vt correspondet omni
tempori, & loco: vnde nihil amplius do-
cet Gilbertus, quàm Boëtius, sed illius sen-
tentiam fufius exponit: neque sequitur in-
eorum sententia immensitatem, & æterni-
tatem, vt dicunt perfectionem intrinsecam
Deo, esse extrinsecus affixas, sed vt com-
parantur ad extrinsecam, & significantur per
esse vbique, & semper: quod non est ab-
surdum, hoc enim modo significant solam
relationem rationis.

IV. Sententia Gualteri est absurda, à fide,
& à vera Philosophia aliena. A fide, quo-
niam decretum Eugenij tertij quo damna-
tur error Gilberti de distinctione relatio-
num ab essentia, cuius meminit Bernardus
serm. 80. in Cantica. Otto lib. citato cap.
57. & Auctor Commentariorum in lib. I.
Boëtij de Trinitate, apud Bedam tom. 8.
columna 113. non minus militat contra
hanc positionem: nam, siue attendamus
vnitatem, siue simplicitatē Dei, aut quam-
uis aliam perfectionem, cui Patres Con-
cilij crediderunt repugnare distinctionem
realem inter essentiam, ac relationē, com-
perimus non minus repugnare ijs distin-
ctionem realem essentiæ, & attributorum,
item omnes auctoritates Patrum, quas in-
fra adducam aduersus sententiam. Notista-
rum, hanc manifestius conuincunt: nam, si
sapientia Dei distinguitur realiter ab eius
essentia, fieri nequit, vt in Deo idem sit ha-
bens, & habitum, quod passim inculcatur
à Patribus: patet consequentia, quoniam
in nobis ob eam causam non est idem sub-
stantia sapiens, ac sapientia, quoniam hæc
ab illa realiter distinguitur.

Gulij comment. Theol.

Hanc fidæ veritatem ex professio pro-
bant Adamus in I. d. 6. q. 1. conclusionem I.
Ioan. Bassolis. d. 22. q. 2. art. 4. Rubion. d.
8. q. 5. art. 1. conclusionem I. Marfil. quæst. 12.
art. 3. prima p. articuli conclusionem I. &
Francisc. à Christo d. 2. q. 3. conclusionem I.
& facile ostenditur breui discursu in hunc
modum. Quæcunque sunt plura, & distin-
cta realiter, aut habent distinctas substan-
tias, cum vnitate naturæ: aut cum huius
distinctione se ipsis seorsim subsistunt abs-
que vllò nexu, & coniunctione: aut aliqua
connexione, & vnitate interueniente exi-
stunt alia in alijs, aut omnia in vno tertio:
nullus ex his modis admitti potest in per-
fectionibus diuinis, si realiter distinguun-
tur: non ergo distingui possunt. Maior
propositio patet ex sufficiente enumeratione:
omnis enim distinctio realis aut est so-
lum penes supposititalitates, aut penes natu-
ram, nomine vero naturæ intellige om-
nem rationem essentialē à supposititalita-
te distinctam, aut penes vtrunque, primum
verò membrum sumitur à distinctione se-
cundum supposititalitates, secundum à di-
stinctione secundum naturam, tertium à di-
stinctione secundum vtrunque: & ita distin-
ctio est adæquata, & necessaria. Assumptio
quoad primum membrum ostenditur: quo-
niam attributa, si realiter distinguuntur,
habere debent distinctionem in genere natu-
ræ, alia enim est ratio essentialis absoluta
sapientiæ, alia iustitiæ, & ita nō possunt ha-
bere distinctas substantias cum vnitate natu-
ræ. Nam, si haberent, essent tot personæ
diuinæ, quot attributa: id vero absurdum,
& hæreticum est, vt patet. Quoad tertium
ostenditur, quoniam eo dato essent plures
dij, quod & fidei, & rationi repugnat. Patet
consequentia, quoniam essent plura entia
per se subsistentia cum distinctione suppo-
sitali, & essentiali; quæ vero ita se habent
nullo modo sunt vnum: singula vero es-
sent à se increata, & æterna: ergo plures
dij. Vtrunque vero membrum horum po-
test eadem ratione impugnari: nam quæ
altero ex his modis distinguuntur, nullo
modo inuicem prædicantur, vt per se pa-
tet, propria enim vnus habentis propriam
subsistentiam non dicuntur de alijs per se
subsistentibus: attributa vero diuina inui-
cem prædicantur, & de essentiâ: nam, Deus
dicitur sapiens, ac iustus: item æternus di-
citur, immutabilis, & viceuersa: quare fie-
ri nequit, vt sint diuersa realiter secundum
rationem substantiæ, siue cum idēitate,
siue cum diuersitate naturæ: Denique
secundum membrum bifariam adhuc po-
test diuidi: nam diuersæ naturæ aut sunt

V.

Adamus.
Bassol.
Rubionius.
Marfil.
Francisc. à
Christo.

Non

substan-

substantiales, aut accidentales: substantiales, aut sunt integræ, atque completæ: quomodo natura diuina, & humana intercedente vnione hypostatica subsistunt in hypostasi Verbi: aut partiales, & completæ, sicut anima, & corpus se habent ad substantiam creatam hominis. omnes hi modi repugnant perfectionibus diuinis, quoniam non sunt accidentia extrinseca essentia, sed de eius ratione formali intrinseca: non naturæ completæ: nam singula requirerent propriam supposititalitatem: si enim inter creaturas quæuis natura substantialis completa propriam vendicat supposititalitatem, cur eandem non exposcerent perfectiones increatæ, si essent naturæ completæ realiter distinctæ? non incompletæ, ac partiales, quoniam à naturis incompletis non potest remoueri ratio partis, ex quo sequitur compositio naturæ completæ ex ipsdem coalescentis, quæ repugnat simplicitati diuinæ.

VI.

Fundamenta Qualiteri non sunt illius momenti: tum quia non est opus, vt quæcunque distinguatur prædicamento, aut genere, aut specie distinguantur realiter præse, vt hic agimus: etenim actio, & passio distinguuntur prædicamento, & nihilominus de sententia Philosophi 3. Physic. t. 21. non distinguuntur realiter: item similitudo, ac dissimilitudo, quæ continentur sub diuerso genere prædicamenti, quia illa est relatio æqualis, hæc inæqualis comparisonis: & tamen quando respectu diuersorum idem quantum dicitur æquale, & inæquale, sunt idem realiter: denique tempus, ac motus, quæ sub eodẽ genere proximo specie differunt, sunt idem realiter. Quin vero licet omnes creaturæ in diuersis prædicamentis dispositæ realiter differant, vt differunt Angelus, & sapientia creata, non proinde prædicata diuina, conuenientia cum creatis in communi aliqua ratione analogica eodẽ modo differre debent: nã id habent creatæ ex eo, quod sunt entia per participationem, ac limitata, ac proinde, non quidquid sunt, se ipsis, ac per essentiam sunt, sed intrinseca perfectio ipsorum restringitur ad certum genus, quod præterea indiget perfectionib⁹ alijs extrinsecis à se re ipsa distinctis. At Deus est perfectio omnis per essentiam, non alterius participatione: ideoq; quidquid est seipso, & non alio est: atque aded non est in ipso aliud, & aliud, sed omnia sunt idem, vt recedat Aug. lib. 6. de Trinitate cap. 6. nam, cum dixisset Deum esse magnum, bonum, sapientem, beatum, & cætera, subdit: *Sed eadem magnitudo eius, quæ sapientia:*

Aristot.

Augustin.

non enim mole magnus est, sed virtute; & eadem bonitas, quæ sapientia, & magnitudo, & eadem veritas, quæ illa omnia, & non est ibi aliud beatum esse, & aliud magnum, aut sapientem, aut verum, aut bonum esse, aut omnino ipsum esse.

Iam vero solutio, qua vtuntur ad vitandam compositionem, non est idonea. Etenim supposita ipsorum sententia necessario sequitur, aut perfectiones diuinas nõ esse vnum, sed aggregatum quoddam per accidens, aut inter ipsas interuenire rationem actus, & potentia. Id vero sequi ostendo, quoniam aut inter se, & cum essentia, nexu aliquo copulantur, aut sunt dissolutæ, & separatæ: si detur hoc secundum, est aggregatum per accidens, quod constat pluribus entibus per se nullo vinculo colligatis: si detur primum, necessario admitti debet ratio actus, & potentia. Probatur vltima pars, quoniam nexus omnis, & copula naturalis nascitur ex appetitu alterius ex extremis copulatis, aut vtriusque: appetitus autem radicatur, vel consistit in ratione potentia: at vero perfectiones diuinæ, si differrent re ipsa, & interueniente copula iungerentur, eam naturaliter exigerent: quidquid enim Deo competit independenter ab eius actu libero, naturale omnino illi est, ergo si perfectiones diuinæ re ipsa distinguerentur, & nexu aliquo copularentur, aliqua ipsarum haberet appetitum, ac rationem potentia respectu cæterarum. Nexum vero omnem naturalem nasci ex appetitu patet, quoniam nisi ad sit naturalis appetitus coniunctionis, non est vis, aut naturale principium actuum coniunctionis, cuiuslibet enim potentia actiua naturali respondet naturalis appetitus coniunctionis, cuiuslibet enim potentia actiua naturali respondet naturalis appetitus subiecti: naturale enim dicitur id, quod est secundum appetitum naturæ, & eo distinguitur à violento, quod ad hoc non est appetitus in natura, ad illud vero maxime: nec assignabitur vlla coniunctio naturalis, ad quam non supponatur appetitus naturalis vnus extremi respectu alterius: appetitum vero omnem naturalem radicari in potentia passiva: vel esse idem cum ipsa patet, quoniam nihil appetit naturaliter id, quod sibi impossibile, aut intrinsecum, & essentialia est: quia secundum essentialia est actus, ad impossibilia habet repugnantiam: solum vero appetitur perfectio extrinseca essentia, & consequenter accidentaria, ac possibilis haberi: sed omnis natura, quæ secundum se considerata nõ vendicat intrinsecè perfectionem aliquam à se distinctam realiter, est quæ apta habere illam, est in potentia

VII.

tentia ad ipsam: omnis quippe res contide-
rata respectu alterius perfectionis sibi non
repugnantis vel est actu, vel potentia: qua
re, si secundum rationes essentielles non ven-
dicat actu eam perfectionem, erit in poten-
tia respectu eius, & consequenter appetitus
omnis naturalis vel radicatur, vel consistit
in potentia respectu actus, quem appetit.

VIII.

Cardus.
Agustin.
Thom.
Francisc.
Aquilanus.

Non defuerunt etiam, qui distinctionem
ex natura rei modalem agnoscerent,
in perfectionibus attributibus, quidam
in omnibus, quidam in aliquibus. Omnes
distingui modaliter asseruit Ioan. de Vi-
terbio, cuius meminerunt Argent. in 1. d. 8.
q. 1. art. 4. Toletan. ead. d. q. 1. art. 2. & 3. &
Francisc. à Christo d. 2. q. 3. Existimabat
autem perfectiones attributales esse in Deo
distinctas ex natura rei, non quidem tan-
quam res diuersas, sed tanquam diuersos mo-
dos reales eiusdem rei, ita ut pluralitas ipso-
rum non sit pluralitas simpliciter, sed se-
cundum quid. Probat auctoritate Auerr.
12. Metaphys. dicentis vitam, & viuens in
Deo esse idem in subiecto, & duo secundum
modum, quia non significant idem omni-
bus modis, sicut nomina synonyma: deinde
quoniam non minus differunt attributa
diuina inter se, quam ens, & vnum: quæ sunt
idem, & vna natura, ut ait Philosophus lib.
4. Metaphys. cap. 2. at ens, & vnum de sen-
tentia Comment. 4. Met. Comment. signi-
ficant vnans, & eandem naturam in forma,
sed differunt in modo. Denique ratione,
quoniam modi significandi sequuntur mo-
dos intelligendi, hi vero modos essendi: ergo
diuersis modis intelligendi perfectiones
diuinas respondet aliquid in re, vel nihil: si
nihil, sunt potius figmenta intellectus, quam
diuina attributa: ergo aliquid: cum vero
esse nequeant diuersæ res absolutæ, erunt
diuersi modi absoluti reales. Mitto alias
eius rationes, quoniam sunt ferè eadem cum
ijs, quibus vtuntur Scotista ad probandam
distinctionem formalem, quas infra expen-
dam. Ne vero positio hæc videatur re-
pugnare simplicitati diuinæ, ait diuersita-
tem, quæ provenit ex perfectione, nec in-
ducit compositionem, non opponi simpli-
citati: eiusmodi vero esse pluralitatem mo-
dorum, qui dicunt diuersas perfectiones:
atque adeo hæc pluralitas ex perfectione
manat, non inducunt autem compositionem,
quoniam non dicunt diuersam rem, aut es-
se, sed in vna re, & in vno esse simplici ra-
dicantur: Ea vero sola compositionem indu-
cunt, quæ diuersam rem, & esse dicunt. Ita-
que modi ipsi essendi sunt diuersi, sunt ta-
men in essentia diuina vnitissimè, sicut di-
uerbitas linearum quali in suo principio,

vel termino in centro indiuisibili continetur: & sicut omnis varietas numerorum vnitissimè, & indiuisibiliter, tanquam in sua origine, continetur in vnitatem.

Hæc tamen sententia asserens omnia
attributa esse modos reales ex natura rei
distinctos, vel accipit modos latè, qua ra-
tione formalitates modi quidam dicuntur,
& ita coincidit cum opinione Scotistarum,
vnde Aquilanus in 1. d. 8. quæst. 4. art. 2. in
principio docet dari in diuinis distinctio-
nem attributorum ex natura rei, quæ potest
appellari formalis, siue modalis: vel accipit
modos propriè, ut cap. 3. explicauimus: & qui-
dem in priore sensu inferius impugnabitur,
nunc solum in posteriore: contraria
est communis, ideoque non oportet citare
singulos, quam vero censuram mereatur
dicam, cum sermo erit de distinctione for-
mali: Nunc vero omitto auctoritates, &
reliqua argumenta inferius producenda
contra omnem distinctionem ex natura
rei; solumque ex ipsa ratione distinctionis
modalis arguam. In primis vero quoniam
modi non important diuersam rationem
formalem ab ea, quam habet res, cuius sunt
modi; at pleraque attributa diuina habent
diuersam rationem formalem ab inuicem,
& ab essentia, alia enim est ratio formalis
vitæ diuinæ, alia sapientiæ, alia iustitiæ, &
similium: quare, si ex natura rei distin-
guuntur, plusquam modaliter distinguuntur.
Secundo modi propriè dicti, à quibus
sumitur distinctio modalis, cum non sint
propriè res, ut ipsemet Iacobus admittit,
habent imperfectum modum essendi, &
dependentiam à re, cuius sunt modi, absur-
dum vero est concedere huiusmodi im-
perfectiones in diuinis attributis. Tertio
prædicata omnia communia Deo, & crea-
turis sunt in illo perfectius, & eminentius,
quam in creaturis: absurdum quippe esset
formas in suo fonte, ac origine deteriores
esse, quam in riuulis à fonte deriuatis, & en-
tia per participationem excellere ea, quæ
sunt à se, & ab alijs participantur: at sapien-
tia, iustitia, intellectus, & similia, quæ con-
ueniunt creaturis ex participatione summi
boni, in creaturis non sunt modi, sed res ab-
solutæ: ergo nec in Deo erunt modi, sed
res, atque adeo, ut rectè arguit Toletanus
vbi supra. si ex natura rei distinguuntur,
non modaliter, sed realiter distinguui de-
bent. Et confirmatur, quoniam non sunt
minus perfecti, nec minus ponuntur nu-
mero modi reales absoluti, quam respecti-
ui: sed respectiui, ut idemet auctor con-
cedit, simul cum essentia constituunt perso-
nas, quæ sunt verè plures res, & non modi

IX.

Aquilanus.

Toletan.

Gillij comment. Theol.

Non 2

rerum:

rerum: ergo etiam absoluti continent plures res absolutas ad inuicem distinctas, quod nec ipse admittit, nec patitur fides de perfecta unitate Dei, & Trinitate personarum.

X.

Toletan.
Auer.

Auctoritates Auerrois non fauent sententiae Iacobi. loquitur enim de modo significandi, siue intelligendi, non autem de modo essendi, ut ait Toletan. ubi supra art. 4. ad argumenta. Etenim Commentator, ut cap. sequent. num. 5. ex eiusdem sententia ostendam, censuit non dari in diuinis distinctionem ullam ex natura rei. nunc autem ex ipsismet dictis, quae obijciuntur res ostendi potest: certum quippe est viuens, ac vitam non esse attributa diuina, prout à nobis concipiuntur, sed praedicata intrinseca, & solum differentia penes modum significandi concrete, & abstracte, non vero penes modum essendi: nam, ut ex Patrum sententia ostendi hoc lib. tract. I. cap. 10. num. 8. in Deo non differt villo modo, quod est, & quo est: & ita nec viuens, & vita. tantum ergo requirit Commentator diuersitatem modi sufficientis, ne nomina viuens, & vita Synonyma censeantur: ad hoc autem, ut dicam inferius, sat est diuersus intelligendi, & significandi modus. Secundum dictum eiusdem similiter exponi debet: nam, cum dixisset ens, & vnum, significare vnam, & eandem naturam in forma, addidit differre in modo, nempe significandi: quia ens significat illam formaliter, & in recto, vnum vero materialiter, & in obliquo. Ad argumentum respondetur, singula attributa diuina significare aliquid à parte rei, non tamen distinctum re ipsa à significato reliquorum: sed vnum, & idem à parte rei, & solum virtute, siue per intellectum distinctum, ut infra fusius explicabo: ex quo non sequitur esse plures modos reales ex natura rei distinctos. Nam etiam substantia, & ens significant aliquid verum in re ipsa, & non figmentum intellectus: nec tamen in Socrate ratio entis distinguitur ex natura rei à ratione substantiae, nec sunt plures res, aut modi reales.

XI.

Modus autem conciliandi pluritatem modorum cum simplicitate diuina non est aptus. Etenim ad compositionem non requiritur diuersitas inter rem, & rem: sed sat est quævis distinctio ex natura rei duorum coeuntium in vnum per se, vel per accidens. At res, & modus ipsius ita se habent, maxime quando modus est perfectio rei: tunc enim habet se ad illam per modum actus, res autem per modum potentiae appetentis perfectionem non intrinsecam, sed superadditam essentiae: qua

ratione natura appetit suppositiuitatem, qualitas intensionem, & sic in ceteris. Quoties enim est diuersitas actualis pege habens, & habitum, aut penes id, quod est, & quo est, interuenit ratio compositionis: in omni vero distinctione modali importatur huiusmodi diuersitas: nam accidens ab inherencia actuali dicitur formaliter inherens natura à subsistentia subsistens, anima vnione vnita corpori: & ita datur compositio ex inherencia, & accidente inherente, ex subsistentia, & natura subsistente, ex vnione, & anima vnita. Eodem modo, si sapientia, & iustitia essent modi reales ab inuicem, & ab essentia distincti ex natura rei, cum Deus sit sapientia sapiens, iustitia iustus, esset in ipso compositio ex eo, quod est, & quo est. Iam vero, ut notat Argentinus ubi supra, exempla puncti, & unitatis non sunt ad rem: linea enim secundum suam entitatem diuisibilem non sunt actu, & formaliter in puncto, nec numerus in unitate, sed solum tanquam in termino, vel principio: Si vero linea essent per impossibile formaliter in puncto, non distinguerentur inter se ob simplicitatem, & indiuisibilitatem puncti, vel si distinguerentur, punctum esset diuisibile, & compositum. At attributa diuina sunt formaliter in Deo secundum totam suam entitatem: ideoque non possunt distingui intrinsece tanquam modi reales absque operatione intellectus, quin essentia diuina ratione illorum composita dicatur. Ex quibus elicitur distinctionem modalem euertere simplicitatem, ideoque remouendam à perfectionibus diuinis.

Argentin.

Mayronius quamuis communiter cum alijs Scotistis admittit in attributis diuinis distinctionem ex natura rei formalem, in quibusdam tamen agnoscit modalem: nempe in infinitate, & aeternitate, ut videre est in I. d. 8. q. 1. art. 3. & 4. Conclusionem 4. & q. 5. §. Viso quid sit formalitas: & §. His visis, ad nonā difficultatem, & q. 7. art. 2. ad finem, & tractat. formalitatum art. 2. punct. 2. & 3. Consentiant alij Scotistae, quos referam tract. de infinitate diuina. Fundamentum huius sententiae est, quoniam infinitas non est per se propria, & particularis ratio formalis, sed communis modus perfectionum diuinarum: non enim sola essentia est infinita, sed sapientia, omnipotentia, & cetera: & ita infinitas, quatenus est modus essentiae, solum dicit rationem essentiae interminatam: quatenus vero modus sapientiae, rationem sapientiae interminatam, & sic in ceteris. Et ostenditur à simili, quoniam finitas, & infinitas secundum quantitatem sunt modi quantitatis creatae, à cuius

XII.

Mayronius.

ratione

ratione formali egrediuntur: ergo etiam infinitas in Deo erit modus magnitudinis eius virtualis. Et idem sentit de eternitate, necessitate, & alijs, quæ ex æquo conueniunt omnibus perfectionibus Dei. Hanc vero positionem probari posse ait applicando rationes à se traditas ad inuestigandam distinctionem modalem: sed eo art. 3. & 4. solum dixerat distinctionem modalem inuestigari posse eadē via, qua modi ipsi inuestigantur: eam vero non alibi tradit, quam quæst. 5. ubi assignauit diuersa genera modorum. De distinctione formali inferius agendum est; modalis si sit ex natura rei, ipsdē medijs impugnatur, quibus paulò antè vsus sum contra positionem Iacobi de Viterbio: si vero sit solum virtualis, & secundum rationem, non est cur negetur in nonnullis attributis diuinis, ut suo loco dicam: & idè absurdum non est concedere infinitatem, & quædam alia attributa significare modos se habendi perfectionum diuinarum, non quidem actu distinctos antè operationem intellectus, sed virtute solum. An verè eternitas habere debeat rationem modi, an propriæ formalitatis, in tractatu proprio dicetur.

In Deo non esse distinctionem formalem ex natura rei, probatur auctoritate Scholasticorum, & Philosophorum.

CAPVT V.

L Maximè celebris controuersia est inter Scotistas, ac reliquos Theologos de distinctione formali perfectionum diuinarum attributalium, tum inter se, tum ab essentia diuina antè omnem operationem intellectus. Et quoniam hæc difficultas varijs dubitationibus, argumentis, ac responsionibus est intricata, claritatis gratia incipiam à confirmatione partis, quam certam puto: deinde dissoluam argumenta contrariæ: & primo quidem vt argumentis ab auctoritate, postea rationibus expendens simul solutiones à Scotistis adhiberi solitas. In primis quod attinet ad Scotum, non ita clarè locutus est, ut non reliquerit locum dubitandi de propria sententia ipsius, quidam enim quos tacito nomine refert Gregor. in 1. d. 8. quæst. 1. art. 1. existimarunt ipsum non docuisse dari distinctionem actuale diuinorum attributorum inter se, & ab essentia diuina antè omnem intellectus operationem, sed tan-

tum virtuale: & in hunc sensum Scotum interpretantur Guilielm. de Rubione q. 3. art. 2. ad finem, & Chrysostomus Iauellus lib. 12. Metaphys. quæst. 19. art. 3. sed huiusmodi interpretationem benè confutat Gregorius ubi supra ex dictis ipsius Scoti, idque satis confirmatur ex eo, quod ipsius discipuli eam sententiam apertè sequuntur, tanquam de mente ipsius: & Doctores oppositæ sententiæ, quos post Durandum mox referam, in eodem sensu Scotum impugnant. Perfectiones igitur Dei attributales antè omnem operationem intellectus ex natura rei distingui formaliter, tradidit Scot. in 1. d. 8. quæst. 3. alias 4. §. *Ista tamen positio*, & sequent. cum Lycheto, & Baggio ibidem, & quodlibet. q. 1. §. *De primo*, Bassol. in 1. d. 22. quæst. 3. art. 2. §. 1. quæst. 4. art. 2. & 3. Franciscus Mayronius d. 8. quæst. 3. 5. & 7. Petrus de Aquila quæst. 4. & 3. Antonius Andreas, & Nicolaus de Orbellis quæst. 4. Petrus Thomas in suis formalitatibus, tertia propositione, Sirectus in formalitatibus art. 3. minus principali in Corollario 2. Secundæ conclusionis cum Hieronymo à Pistorio ibidem lect. 29. Nicolaus de Nyffe tractat. 1. p. 3. port. 1. quæst. vn. Guilielm. Vorri- long. in 1. d. 8. quæst. vn. art. 2. conclusio- ne 2. Nicolaus Bonettus lib. 2. Theologiæ naturalis cap. 1. §. *Dicamus*. & cap. 2. Cardinalis Sarnanus in directorio Theologico Verbo: *Attributo*. in eandem sententiam inclinât Petrus de Candia apud Carthusia- num in 1. d. 2. quæst. 2.

Scotistæ autem, ne soli ipsi existimen- tur eius sententiæ assertores, contendunt antiquos Theologos idem censuisse, si non expresse, saltem implicite. Quod colligit Mayronius quæst. 5. citata. §. *His visis*, quoniam omnes demonstrant vnum attribu- tum per aliud: & concedunt demonstra- bilem esse de Deo necessitatem, ac eterni- tatem: circa infinitatem vero plurium la- borant. At si inter ea non esset distinctio, nec vnū per aliud demonstrari, nec vnum sine alio euidenter posset agnosci. Præterea omnes disputant contra Philosophos, qui posuerunt Deum esse principium creatu- rarum per intellectum, non per volunta- tem: quæ si non distinguuntur, ipsi sen- tiunt idem, quod Philosophi, quos im- pugnant: ideoque, ut ipsi non iudicentur inepti, distinctionem aliquam ex natura rei agnouisse credendi sunt. Denique omnes communiter docent essentiam diuinam sub præcisa ratione essentiæ absque vlla ratio- ne attributali non esse principium producti- uum Verbi, aut Spiritus sancti. Quod nihil

Rubionius.
Iauellus.Gregor.
Scot.

Lychetus.

Baggio.

Bassol.

Mayronius.

Aquila.

Anton. Andr.

Nic. de Orbell.

Petrus Thom.

Sirect.

Pistorius.

Nyffe.

Vorrilong.

Bonettus.

Sarnanus.

Candia.

II.

Mayronius.

omnino referret, si à parte rei nõ sit aliqua non identitas inter essentiam, & attributa.

III.

Nihilominus excepto Scoto, & eius affectis communis omnium Theologorum sententia docet perfectiones diuinas absolutas neque inter se, neque ab essentia distinguui actualiter ex natura rei. Ita Magist. in 1. d. 8. lit. D. & F. & d. 45. initio. Altisiodor.

Magister.

Altisiodor.

Alensis.

Alberius.

S. Thom.

S. Bonavent.

Ægid.

Henricus.

Richardus.

Durand.

Heruæus.

Aureol.

Goffredus.

Varro.

Ocham.

Adamus.

Rubionius.

Toletan.

Bachon.

Landulphus.

Nouo Castro.

Gregor.

Argentin.

Marfil.

Alliacensis.

Gerson.

Capreol.

Carthusianus.

Taranas.

Cisterciensis.

Francisc. à Christo.

Syluest.

Hispalens.

Sonicinus.

Nyphus.

Clypeus.

Gabriel.

Maior.

Caetan.

Ferrariensis.

Palatius.

lib. 1. cap. 2. quæst. 1. & cap. 4. q. 2. Alens. 1. p. quæst. 23. m. 4. art. 1. Albert. in sum. tractat. 4. quæst. 20. m. 3. ad 3. tractat. 14. quæst. 59. m. 4. particula 3. & in 1. d. 8. art. 3. S. Thom. opuscul. 9. quæst. 1. 2. & 3. quæst. 7. de potentia art. 6. & in 1. d. 2. quæst. vnica, art. 2. & 3. & d. 22. quæst. vnica, art. 3. S. Bonavent. d. 34. quæst. 2. ad 5. Ægid. d. 2. 1. p. distinctionis quæst. 3. & d. 8. 1. p. secundæ partis principalis q. 4. ad 3. & 4. Henr. in sum. art. 28. quæst. 4. ad 1. art. 51. quæst. 1. quodlibet. 5. quæst. 1. & quodlib. 13. quæst. 1. Richard. in 1. d. 2. art. 1. quæst. 2. 3. & 4. Durand. q. 2. Heruæus quodlib. 1. quæst. 2. & quodlibet. 3. quæst. 3. art. 1. Aureol. in 1. d. 8. quæst. 3. art. 5. & 6. & d. 45. quæst. vn. art. 2. & 3. & apud eundem art. 1. q. 3. cit. Goffredus, & Gulielm. Varro. Ocham. quodlibet. 3. quæst. 2. & in 1. d. 2. quæst. 1. Adam. q. etiam 1. conclusione 2. & 3. Rubionius d. 8. quæst. 3. art. 1. conclusione 2. & art. 2. Coroll. 1. & 2. Alphons. de Toletto quæst. vn. art. 2. conclusione 2. & 3. Bachon. d. 2. quæst. 1. art. 3. q. 2. art. 3. & d. 39. quæst. vn. art. 3. Landulphus apud Lychetum d. 8. q. 3. Andr. de Nouo Castro d. 32. quæst. 1. Gregor. d. 8. quæst. 1. art. 2. Argentin. d. 6. quæst. 1. art. 2. Marfil. q. 12. art. 3. 1. p. articuli conclusione 2. & 3. Alliacens. quæst. 6. art. 2. à lit. L. Ioan. Gerson. 3. p. tractat. de illuminat. cordis alphabet. 69. lit. N. & 4. p. alphabet. 13. à lit. B. Capreol. in 1. d. 8. quæst. 4. art. 1. conclusione 1. Carthusian. d. 2. quæst. 2. & apud eundem Petrus de Taranthasia, Dionysius Cisterciens. d. 22. quæst. vn. art. 2. conclusione 4. & 5. Franciscus à Christo d. 2. q. 3. conclusione 3. Syluest. in conflat. quæst. 13. art. 7. Hispal. in 1. d. 8. quæst. 4. art. 1. conclusione 1. Soncin. eadem quæst. conclusione 4. Augustin. Nyphus 12. Metaph. disp. 13. cap. 3. 4. & 5. Petrus Niger in clypeo Thomistarum quæst. 10. in Porphy. art. 1. Gabriel. lect. 49. in Canon. lit. M. & in 1. d. 2. quæst. 1. art. 2. Maior d. 8. quæst. 1. aliàs 4. conclusione 1. Caetan. de ente, & essentia quæst. 12. propositione 1. Ferrar. lib. 1. contra Gentes cap. 24. §. Dicitur ergo, cap. 25. circa primam rationem S. Thomæ & cap. 32. §. Quantum ad primum. Michaël de Palatio in 1. d. 2. disput. 2. Chry-

solomus lauellus lib. 12. Metaph. q. 19. art. 2. Bartholomæus Torres in 1. p. S. Thom. quæst. 28. art. 1. 2. disput. 1. & recentiores interpretes ibidem.

lauellus.
Torres.

IV.
Ex ipsis vero signis, quibus Scotistæ vtuntur ad probandum sententiam suam esse communem, magnum argumentum sumitur contra ipsos: non enim profertur vllum auctorem extra suam scholam, qui hanc eorum sententiam expressè sequatur, cum in alijs rebus non desint, qui ipsorum placita tueantur: Nec vero rectè ex indicijs proceditur, cum auctores suam mentem apertè aperiunt, vt ferè omnes contra sententiam Scoti præstiter in hac materia, sicut patet ex locis quæ citauimus. Et auctores, qui negant distinctionem ex natura rei inter perfectiones diuinas, soluunt argumenta paulò antè indicata ex Mayron. & alia similia, putantes ex ijs minime interri distinctionem: non est autem consentaneum impingere opinionem auctoribus, eo quod aliquid asseruerint, ex quo aliquis putat illam inferri, illi vero negant. Quin vero, etiam si aliqui hac de re non fuissent expressè loquuti, indicia ipsa per se non sufficiunt. Non primum, quoniam vt respondet Toletan. quæst. ci-
Toletan.
tata art. 4. ad 11. Mayron. contra 3. conclusionem, ad habendum distinctos conceptus de obiecto re ipsa in distincto fat est distinctio virtualis ipsius, ratione cuius æquipollet rebus distinctis: & hoc ipsum sufficit, vt agnosci queat sub vna ratione, ignorari sub alia: & sub vna sumi, vt medium demonstrationis, sub alia vt subiectum, vel passio. Secundum etiam non est sufficiens: quoniam Philosophi, & Patres, vel Theologi contra eos disputantes non curabant de identitate, aut distinctione diuini intellectus à voluntate, sed tota inter eos dissensio erat vtrum creaturæ per voluntatem, hoc est liberè à Deo conditæ sint, an vero ex necessitate: ad quam quæstionem parum interest vtrum intellectus, ac voluntas diuina ex natura rei actu, an solum virtute distinguantur. Nam libertas non pendet ex identitate, aut distinctione voluntatis ab alia potentia necessario operante, sed ab indifferencia ipsius, quatenus appetitus quidam est in ordine ad hoc, vel illud obiectum. Quod necessario cõuincitur etiam secundum opinionem Scotistarum, qui voluntatem eandem ponunt principium actuum necessariorum, ac liberorum: si igitur in eadem potentia volendi sub eadem omnino ratione formali, & habitu dine ad obiectum bonum coherere potest
neces-

necessitas, ac libertas respectu diuersorum obiectorum, cur non poterit fieri, ut eadem perfectio ex natura rei indistincta sub vna ratione formali virtuali in ordine ad obiectum alterius rationis habeat rationem potentiae necessariae, sub altera vero liberae? Itaque Theologi, cum Philosophos impugnant, nec supponunt distinctionem ex natura rei inter voluntatem, & intellectum: neque cum illis sentiunt, qui probant Deum libere rerum vniuersitatem condidisse, quod illi perperam negabant. Tertium, quod sumitur à terminis contradictorijs dictis de perfectionibus diuinis, soluitur dicendo, cum non sint iidem termini non esse verè contradictorias propositiones: at distinctio virtualis est in causa, ut non sint iidem termini, sed de materia huius argumenti fufius agitur cap. 13.

V. Eadem etiam fuit communis Sententia inter Philosophos, in primis Aristoteles; nam 12. Metaphysic. t. 39. sic ait: Ceterum vita quoque inexistit, si quidem intellectus operatio vita est: ille vero est actus, actus vero per se illius vita optima, & perpetua est. Dicimus itaque Deum sempiternum, optimumque viuens esse: quare vita, & eum, continuum, & aeternum Deo inest, hoc enim Deus. & cit. si docet intelligere Dei ipsius substantiam. Quod verò de intellectione dicit, credendus est de alijs attributis sensibile: est enim eadem ratio, ut Scotista fatentur. Autor Commentar. in libr. primum Boetij de Trinitate, qui habentur in tom. 8. operum Bedae colum. 1106. in fine refert descriptionem Dei datam à Parmenide Philosopho. Deus, inquit, est, cui quodlibet esse quod est, est esse omne id, quod est, subdit verò. Quid sibi voluit Philosophus, nunquid per omne, & quodlibet pluralitatem in Deo constituit? absit, imò tantum pluralitatem vocabulorum complexus est: intellexit igitur, quod Deum esse iustum, non est aliud quam Deum esse, vel Deum esse magnum, fortem, piū, & cat. huiusmodi, quam Deum esse Deum, nullam enim pluralitatem ponunt in Deo omnia praedicta, ubi vero est distinctio formalis ex natura rei, non quodlibet, quod aliquis est, potest esse omne id, quod est, & aliud est esse iustum, aliud sapientem, si sapientia, & iustitia distinguuntur formaliter ex natura rei. sed haec, & similia dicta Philosophorum non pressius urgeo, habent enim eandem vim cum dictis Patrum infra referendis, quae peniculatè expendam. Alcinoüs in doctrina Platonis, quem refert Ludouicus Viues in libr. octauo, de Ciuitate Dei.

ap. 6. Deus, inquit, supremus, aeternus, infabilis, se ipso perfectus, nullius rei indigus, semperque, & vndique absolute perfectus, diuinitas, essentia ratio, veritas, harmonia, bonum existit. Neque verò hac ita dinumero, ut inter se ipsa disiungam, imò ut vnum potius cuncta considero. Epictetus Philosophus apud Augustin. Eugubinum libr. 1. ex to de perenni Philosophia cap. decimo. Deus, inquit, est utilis, sed & bonum est utile: veri igitur simile, ubi sit substantia Dei, illic esse, & substantiam bonitatis: quae igitur est substantia Dei? caro? absit: ager? sama? absit. Mens, scientia, recta ratio. Hic igitur simpliciter quare substantiam boni. Auerroes 12. Metaph. comment. 39. multis verbis hanc veritatem docet, & inter alia, Multiplicitas, inquit, in Deo non est, nisi in intellectu differentia, non in esse. Auicenna 8. Metaph. capit. vltim. post medium, ait perfectiones, & actiones intellectus, & voluntatis non esse alias à vita Dei, quia hoc totum est ei per suam essentiam. Et paulò post: Unde voluntas eius, qui est necesse esse, non est altera in essentia ab eius scientia, nec est altera ab eo, quod intelligitur de eius scientia. Iam igitur ostendimus quod scientia, quae est ei, est ipsa eadem voluntas, quae est ei, & similiter ostensum est quod posse, quod est ei, est ipsum suam essentiam esse intelligentem. Algazel libro 3. Metaphysic. capit. 1. docet in Deo nullam esse pluralitatem, & multitudinem perfectionum, cuius verba refert Capreolus q. citata art. 1. conclusionem 1. Autor lib. de causis propositione 4. In ente primo, & vno vero non est multitudo aliquorum bonorum, & propositione 20. Et bonitas prima non influunt bonitates supra omnes res, nisi per modum vnum, quia non est bonitas, nempe diuina influens in res, ut supplet Aegid. ibidem: Nisi per suum esse, & per suam essentiam, & per suam virtutem, ita quod bonitas eius, & virtus, & esse, & essentia sunt res vna. Et inferius saepe repetit; Deum tantum agere per esse, & essentiam suam, per quae excludit omnem distinctionem potentiae ab essentia; & propositione 21. omnem pluralitatem, & diuersitatem à Deo excludit. Plotinus. Ennead. 6. lib. 7. cap. 39. Cum non sit ibi, nempe in Deo, differentia ad se ipsum prorsus vlla, merito hoc ipsum, quod dicitur intendi in se, vel intueri se ipsum, nihil aliud, nisi ipsummet existit. Et lib. 8. cap. 13. saepe repetit voluntatem diuinam idem omnino esse cum essentia. Ex quibus manifestum est meritò dixisse Adam, & Carthusianum ubi suprà, Scoti sententiam esse contrariam communi Philosophorum.

Epictet.

Eugubin.

Auerroes.

Auicenna.

Algazel.

Capreol.

Auto. de caus.

Plotinus.

Adam.

Carthusian.

Nullam dari distinctionem ex natura rei, inter perfectiones diuinas, ostenditur auctoritate Patrum.

CAPVT VI.

I.

Sequitur vt eandem veritatem confirmem testimonijs Patrum. Prius tamen obseruandum est eandem esse rationem duorum attributorum inter se, vel essentia cum vno attributo, atque omnium inter se, vel cum essentia: & consequenter, quamuis aliquando Patres non loquantur de omnibus, sed de singulis attributis; tamen credendum est idem sensisse de omnibus alijs: quare ad hanc etiam veritatem comprobendam pertinent omnia Patrum testimonia, quibus tract. I. ca. 8. & 9. ostendi attributa esse de ratione intrinseca essentia diuina: nam, vt rectè notauit Alphonsus de Toletio in I. dist. 8. qu. vn. artic. 2. conclusione 2. in prima probatione, si essentia diuina includit formaliter attributa, hæc, etiam secundum Scotistas, nullo modo ab illa, & consequenter neque inter se distinguuntur: verè enim dixit Richard. de Sancto Victore lib. I. de Trinitate cap. decimo tertio. *Consequens autem est, quoniam si vtraque illarum, nempe potentia, & sapientia, est idem quod summa substantia, qualibet illarum est idem, quod altera.*

Toletan.

Rich. Victor.

III.

Multa alia sunt Sanctorum dicta, quibus hanc veritatem apertè tradiderunt, quæ ego ad certa capita reducam. Primum est, cum aiunt idem ipsum, vel id ipsum esse essentiam, quod sapientiam, idem ipsum esse vnum, quod omnia: & omnia idem, quod vnum. Ita loquitur Augustinus serm. 38. de tempore, qui est tertius de Trinitate, & columba ad finem: *Dei id ipsum est, & potentia, & substantia, & diuinitas, & hæc omnia vnum.* Et serm. 40. de tempore, qui est secundus de Dominica prima post Octauam Epiphaniæ, paulò post medium. *In Deo, inquit, omne quod dicitur, id ipsum est: & infra, hoc est in Domino virtus, quod iustitia: quidquid de illo dixeris, hoc idem dicis;* Similiter loquitur Alcuin. libro secundo de Trinitate cap. secundo. Et Richard. de Sancto Victore lib. I. de Trinitate cap. 17. in fine: & lib. 2. cap. 13. & 18. Et Boetius lib. I. de Trinitate, paulò post medium. Ex hoc loquendi modo apertè colligitur intentum: quoniam illa, quæ ex natura rei habent aliquam distinctionem,

Augustinus.

Alcuin.

Rich. Victor.

Boet.

non dicuntur simpliciter, & absque addito esse eadem: nam idem simpliciter dictum stat propioriori significato, hoc est pro omnimoda identitate ex natura rei: non enim duo homines, quamuis sint vnum, atque idem specie, dicuntur esse idem simpliciter, sed cum addito secundum speciem, neque natura creata dicitur idem, quod ipsius suppositualitas, quamuis non realiter, sed modaliter tantum distinguuntur: at qui Patres loquentes de essentia, & attributis simpliciter, & absque addito dicunt idem esse vnum, atque aliud: ergò censent nullo modo distingui ex natura rei, quandoquidem idem simpliciter dictum opponitur omni distinctioni ex natura rei actuali. Et ita non possunt hæc, & alia dicta eiusdem generis explicari de identitate reali, hæc enim sola sine formali est identitas secundum quid, nec intelligitur sola, quando duo dicuntur simpliciter esse idem. Adde, quod citati Patres non solum dicunt esse vnum id, quod aliud, vel idem cum alio, sed id ipsum, vel idem ipsum, quod aliud, vt scilicet omnimodam identitatem clariùs explicant. Verum, vt omnis via euadendi intercluderetur, iidem Patres addiderunt alia verba indicantia omnimodam identitatem: nam sæpè identitatem reduplicant genere scemineo supra formam in abstracto, satis significantes non esse solum identitatem realem, & quasi subiectiuam, sed formalem sub eadem omnino ratione. Ita loquitur Augustinus lib. 6. de Trinitate cap. 7. *Deus multipliciter quidem, dicitur Magnus, bonus, sapiens, beatus, verus, & quidquid aliud non indigne dici videtur, sed eadem magnitudo eius est, quæ sapientia. non enim mole magnus est, sed virtute: & eadem bonitas, quæ sapientia, & magnitudo, & eadem veritas, quæ illa omnia.* & lib. 7. cap. 1. *Eadem eius magnitudo, quæ virtus, & eadem essentia, quæ magnitudo.* Et lib. 15. cap. 5. *Quæ iustitia, ipsa bonitas, ipsa beatitudo.* Marius Victorin. lib. I. aduersus Arium non longè a principio, *Dei eadem ipsa est, & potentia, & substantia, & diuinitas, & actio: omnia enim vnum, & vnum simplex.* Tandem clariùs adhuc omnimodam identitatem asserit Richardus de Sancto Victore lib. I. de Trinitate cap. decimo quinto. *Ipsa, inquit, primordialis substantia idem omnino, quod summa sapientia est: & cap. 18. Dei sapientia, & Dei omnipotentia vnum, idemque sunt per omnia: Idem asserit lib. secundo, cap. duodecimo, in fine de immensitate, & æternitate Dei. & Gilbertus in commentar. super lib. Boetij de hebdomad. regula septima: Pa-*

Augustinus.

Mar. Victor.

Rich. Victor.

Gilbert.

tri, Filio.

tri, Filio, & amborum spiritui idem omnino est, & esse, & potentem esse, & sapientem esse, &c. Sanè quod ex natura rei formaliter ab alio distinguitur, nequaquam potest vere dici omnino, & per omnia idè, quod illud: nō enim omnino idem est, quod aliqua ex parte distinctum est: omnimoda quippè identitas pugnat cum quauis etiam minima ratione distinctionis. Eandem vim habet testimonium Nysseni oratione prima, in Cantica factis post medium, vbi ea, nempe virtus diuina, est ille ipse, qui prorsus est sapientia, & ipsa iustitia, & ipsa veritas, & scilicet omnia; Et Anselm. in Monolog. capit. decimo sexto. Cum illa natura nullo modo composita sit, & tamen omni modo tot illa bona sit, nec esse est, vt illa omnia non plura, sed vnum sint. Si ex natura rei distinguitur sapientia à natura diuina, non erit Deus prorsus, & omni modo sapientia, quod tamen Nyssen. & Anselmus asseuerant.

III.

Idem sumitur ex alia Patrum sententia: dicunt enim non esse vllam inter diuinas perfectiones differentiam, aut diuersitatem, nihil differre vnum ab alio, non esse alterum, & alterum. Augustinus de triplici habitaculo capit. sexto. Sapientia & veritas Dei, & eternitas non diuersa sunt inter se, sed vnum sunt, sicut & omnia. Hugo Victorin. libr. primo, de Sacram. p. 3. capit. vigesimo septimo. Deo, inquit, totum quod est esse, vnum est: & non potest diuersum inueniri, quod in simplici natura idem est. Cyrillus Hierosolymitan. Catechesi sexta: Neque eo, quod vocatur bonus, & iustus, & omnipotens, & Sabaoth, propterea differens est: sed ipse vnus existens millenas emittit diuinitatis operationes: profecto, si inter illa esset ex natura rei distinctio, & ipsa forent inter se diuersa, & Deus per illa differens esset: primum negat Augustinus, & Richard. Secundum Cyrillus: Theodorus verò apud Cyparissiotam decad. 10. capit. quarto, ait in Deo substantiam, & operationem nihil differre; Neque esse discernendas. Marius Victorin. libr. quarto, aduersus Arium paulò post medium, ait in Deo esse, viuere, & intelligere esse, necessario vnum, nec vllò modo alterum. quomodo autem verè dicitur nihil differre, nec vllò modo vnum esse alterum ab alio, si ex natura rei formaliter distinguuntur? Huc etiam pertinet alius loquendi modus Patrum, cum negant in Deo aliud esse viuere, aliud sapere, aliud bonum esse, & sic de ceteris. ita loquitur Augustinus libro sexto, de Trinitate capit. 5. 6. & 10. libr. 7. capit. 1. libr.

(5. cap. 6. Serm. trigesimo octauo de tempore, qui est tertius in Dominica infra Octauam Epiphaniæ, non longè à fine: & sermo quadragesimo, qui est secundus in Dominica prima post Octauam Epiphaniæ. Augustinus. Cyrillus Alexandrinus libr. decimo quarto. Thesaur. cap. 1. Faust. de fide contra Arian. cap. 1 in fine. Gregorius libr. 18. moralium cap. vigesimo septimo, super illa verba: Non commemorabuntur in comparatione eius. Isidorus libr. 1. de summo bono, cap. 1. sententia 5. & 6. Bernard. serm. 80. Bernard. in Cantica. Cyparissio. decad. 10. cap. 6. & Cyparissiot. 7. in fine. Hugo vbi supra, & Richard. de Sancto Victore libr. 1. de Trinitate c. 13. 16. 18. 21. & 24. & libr. 2. cap. 5. 7. 11. & 18. Dicit Scotus ad alietatem non sat esse quauis distinctionem, sed requiri realem: maxime, si alietas significetur genere neutro. Verum non soluunt argumentum: nam omnis diuersitas ex natura rei est quadam alietas: & si sit solum suppositalis, ea quæ differunt dicuntur alia adiectiue, vt constat in personis diuinis: nam pater dicitur non aliud, sed alius à filio: si vero sit penes rationem formalem entitatiuam, & pertinentem ad naturam, dici debent aliud, & aliud substantiue: quod colligitur ex Diuo Augustino libr. 6. de Trinitate ca. 6. & libr. 7. cap. 1. vbi inter ea, quæ sunt aliud, & aliud, numerat quantitatem, ac figuram. & Bernard. serm. 80. in Cantica, animam. & eius magnitudinem, quæ tamen sunt idem realiter. Deinde Augustinus libr. 7. de Trinitate, cap. 4. in fine, aliud est, inquit, Deum esse, aliud Patrem esse. At neque in sententia Scotistarum inter Deitatem, & relationes datur distinctio realis: ergo, quando Augustin. & alij Patres negant in Deo esse aliud, & aliud, omnem excludunt distinctionem ex natura rei. Tandem Patres sæpè addunt aliqua, quibus expressè significant se excludere omne genus alietatis. Ita Augustin. in quæstiunculis de Trinitate, ad interrogationem: An aliquid distet in Deo esse, viuere, intelligere, posse: respondet, nullatenus aliud est in Deo esse, aliud viuere, aliud intelligere, aliud posse. Gilbert. in lib. 1. Boetij de Trinitate §. Sed hæc, sic habet, Ipse nihil aliud est prorsus, nisi id solum singulare, & simplex quod ipse est: nihil scilicet, quo ipse sit, habet nisi singularem, simplicemq; essentiam, & in libro de hebdomad. vbi iuprà: Nulla ratione intelligi debet aliud esse, quo est, & aliud, quo potes est, & Autor Comenrij super libr. 1. Boetij de Trinitate, cit. cap. 4. Nullam pluralitatem, nisi nominum ponere in Deo diuersa, attributa diserte asseruit. Ex prædictis loquendi modis, sic elicio propo-

Augustinus.

Cyrill. Alex.

Faust.

Gregorius.

Isidorus.

Bernard.

Cyparissiot.

Hugo Victor.

Richard. Vitt.

Augustin.

Bernard.

Augustin.

Augustin.

Gilbertus.

Auctor Comenrij.

Augustin.

Hugo Victor.

Cyrill. Hier.

Theodorus.

Cyparissiot.

Hugo Victor.

Richard. Vitt.

Gilbertus.

Auctor Comenrij.

Hugo Victor.

Richard. Vitt.

Gilbertus.

Auctor Comenrij.

Hugo Victor.

Richard. Vitt.

Gilbertus.

Auctor Comenrij.

Hugo Victor.

Richard. Vitt.

Gilbertus.

Auctor Comenrij.

Hugo Victor.

Richard. Vitt.

Gilbertus.

Auctor Comenrij.

Hugo Victor.

Richard. Vitt.

Gilbertus.

Auctor Comenrij.

Hugo Victor.

Richard. Vitt.

Gilbertus.

Auctor Comenrij.

Hugo Victor.

Richard. Vitt.

propositam assertionem. Ex omni distinctione ex natura rei sumitur diuersitas, alietas, aut differentia: de mente vero Patrum inter perfectiones attributales secum ipsis, vel cum essentia comparatis, non est vlla diuersitas, alietas, aut differentia: ergo etiam non est vlla distinctio ex natura rei. Iubet adicere Cyparissio.

decad. 10. cap. 8. in fine, vbi sic ait, *Omnia, quæ in ipsa dicuntur, sunt diuina, & beata eius substantia, ut potè, quæ est essentia ex pluribus in vnam vnitatem congregatis*: quibus verbis quoniam fauere videbatur oppositæ sententiæ, mox se ipsum sequentibus declarat: *Omni differentia omnibus modis in congregatis sublata: & quæ inest in his sine habitudine, & singulariter, & non tanquam alterum in altero, sed maxime supra quam copulatè, nulla duplicatione posita*. Ecce quomodo, & omnem differentiam excludit, & alietatem, & rationem omnem duplicatis, quæ omnia in sententia Scoti admittenda sunt, scilicet differentia, & alietas vnius rationis formalis ab altera, & omnium multiplicitas.

VI.

Alterum fundamentum sumitur ex eo, quod aiunt Deum esse totum oculum, auditum, fontem bonorum omnium, totum sapientiam, & sic de cæteris attributis. Ita, Iren. lib. 1. cap. 6. & lib. 2. cap. 16. 18. & 47. Origen. libr. 1. Periarch. cap. 1. Cyrillus Hierosolymit. Cateches. 6. Epiphani. libr. 1. tom. 3. contra hæresim 33. circa principium, Marius Victorin. libr. 1. aduersus Arium propè finem. Iustinus Martyr. in responsione centesima quadragesima quarta, ad orthodoxos. Hierony. in illud Psalm. 93. *qui plantauit aurem non audiet*: Et Anselm. in Monolog. cap. 16. cum dixisset omnia bona de Deo essentialiter dici, addit, *quidquid aliquo modo essentialiter est, hoc est totum, quod ipsa est*: & prolog. cap. 18. ergo, inquit, *vita, & sapientia, & reliqua non sunt partes tui, sed omnia sunt vnum, & vnumquodq; horum est totum, quod est, & quod sunt reliqua omnia, cum plura aliquo modo ex natura rei distinguuntur, singula ipsorum non dicuntur esse totum quod alia substantiue, vel in abstracto: non enim totus homo dicitur intellectus, aut rationalitas, aut voluntas: nec totus Alexander dicitur suppositalitas: nam hic loquendi modus significat nihil esse in subiecto, quod non identifice, & omnino cum ea ratione formali, secundum quam dicitur totum: DEVS autem iuxta placitum Sanctorum Patrum dicitur totus oculus, totus sapientia, totus iustitia, & sic de cæteris: ergo non*

est aliquid in ipso, quod aliquo modo distinguatur ab aliis perfectionibus absolutis: nam, si verè, & in rigore iustitia diuina non est sapientia, DEVS secundum iustitiam non est sapientia: & ita non est totus sapientia. Et confirmatur, quoniam in ijs, quæ composita sunt ex partibus realiter diuersis, non dicitur aliquid totum, secundum aliquam formam, si qua pars illius ea careat, qua ratione homo non dicitur totus spiritus, quoniam altera eius pars est corpus: ergo etiam subiectum constans pluribus perfectionibus non debet dici totum singulæ, nisi singulæ inter se idem omnino sint: patet consequentia: nam locutio huiusmodi translata est à rebus corporeis, aut realiter compositis ad simplices. Et confirmatur, quoniam nec in compositis Metaphysicis, inter quorum partes, vel nulla est distinctio ex natura rei, vel solum formalis de mente Scotistarum, singulæ partes sunt totum, quod aliæ, ut constat ex verbis Diui Anselmi in Monolog. capit. decimo sexto: *Cum enim aliquis homo dicatur corpus, & rationalis, & homo, non vno, & consideratione hæc tria dicitur: secundum aliud enim est corpus, & secundum aliud rationale, & singulum horum non est totum id, quod est homo*. Deinde verò huic contraponit diuinam essentiam, & concludit quod quidquid aliquo modo essentialiter est, hoc est totum, quod ipsum est.

Anselm.

V.

Huic est affinis alter modus loquendi eorundem Patrum asserentium vnum attributum esse omnia, & non esse vnum minus, quàm duo: nec duo plus, quàm vnum: Ita loquitur Diuus Augustinus lib. 7. de Trinitate cap. 1. *Si hac omnia, inquit, nempe magnitudo, bonitas, ac iustitia, de quibus loquebatur, pluribus vocabulis in eadem sapientia, & virtute intelliguntur, ut ea sit magnitudo, quæ virtus: ea bonitas, quæ sapientia, ea rursum sapientia, quæ virtus, sicut iam tractauimus: meminimus, cum aliquid horum nomino, sic accipiendum esse; ac si omnia commemorem*. Vno attributo solo nominato vult cætera hoc ipso commemorata censerî, haud dubiè, quia idem omnino sunt: quam rationem ipsemet Augustinus perstringit: ob quam etiam causam libr. 15. de Trinitate cap. 5. cum tres ternarios attributorum numerasset, omnes ad vnum ternarium reduxit, & hunc ipsum ad vnum attributum beatitudinis diuinæ, quod cætera continentur. Idem eleganter docuit Bernard. libro quinto, de consideratione cap. decimotertio, agens de latitudine,

Bernard.

Cyparissio.

Irenæus.
Origenes.
Cyrill. Hier.
Epiphanius.
Mar. Victor.
Iustinus.

Hierony.

Anselm.

dine, longitudine, altitudine, ac profunditate: Hoc singulum horum in Deo, quod quatuor simul: hæc quatuor ipsa, quod singulum est. Et ne quis dicat id dictum ratione deitatis, rursus ait, vides tantam esse latitudinem, scilicet charitatem, quantam longitudinem, nempe æternitatem, vnam sic vides non tantam esse, sed ipsam id esse vnam, quod alteram: non minus vnam, quam duas, nec plus duas quam vnam: Deus æternitas, Deus charitas est. Hæc qua ratione intelligi, aut explicari queant, posita inter diuina attributa distinctione ex natura rei, non video. Nam ea distinctione admissa minus est vna ratio, quam altera, si non realiter, saltem formaliter: & plus continent omnes simul quam vna, vel altera. At Augustin. & Bernard. docent oppositum: consentit Anselmus in Monolog. capite decimo sexto, cuius verba habent peculiarem vim, ait enim: Idem est quodlibet vnum illorum, quod omnia sunt simul, siue singula: vt, cum dicitur iustitia, vel essentia, vnum significat, quod alia, vel omnia simul, vel singula: sanè cum abstracta, non significant ea, quæ sunt aliena à ratione formali, ab eaque ex natura rei distincta, si iustitia significat idem, quod cetera omnia attributa, vel sigillatim, vel simul sumpta, fieri nequit, vt inter ipsa interueniat distinctio ex natura rei; nam, quæ ita distinguuntur, ita proprijs nominibus significantur, vt vnum non significet idem, quod alterum, ne dum quod omnia simul sumpta. Eandem vim habent verba illa Augustin. serm. quadragelimo, de tempore, qui est secundus de Dominica prima post Octauam Epiphaniæ post medium: Hoc est in Domino virtus, quod iustitia quidquid de illo dixeris, hoc idem dicit. Et Gilbert. in libr. I. Boetij de Trinitate §. Sed hæc, discrimen ponit inter omnia, quæ significant perfectiones creatas, & diuinas, quod hæc significant totum, quod est in Deo, illa vero non significant totum, quod est creatura: Cum vero, inquit, dicitur Deus est iustus, toto eo, quo ipse est, dicitur esse iustus: nec aliquid prorsus, quo ipse sit, dictio hac dimittit: at, si distinguitur iustitia à parte rei ab alijs perfectionibus, omnes illas dimittit.

VI.

Huc etiam pertinet, quod Patres nonnunquam significantes attributa esse plura statim se corrigunt, dicuntque non esse ibi nisi vnum. Marius Victorin. libro quarto aduersus Arium ante medium. Hoc quod est esse, hoc est spiritus, & lumen: ita enim in vno, ac simplici, in vnum, ac simplex: Augustin. sententia trecentesima sexage-

simæ sextæ, quæ decerpta est ex tractat. nonagesimo nono in Ioannem: Non sic habet scientiam, vt aliud sit illi scientia, qua scit, aliud essentia, qua est, sed vtrumque vnum est: nec vtrumque dicendum est, quod simpliciter vnum est. Gilbertus in libro secundo Boetij de Trinitate §. Idque signi erit, in fine; Quod si sunt, nempe diuina attributa (vt vtrique sunt) vna horum trium, scilicet personarum, substantia, manifestum est ea, imò sub multorum diuersitate nominum id de ipsis substantialiter dici. Si autem perfectiones diuinæ distinguerentur ex natura rei, propriè dici posset ista, ea, & vtrumque: quod tamen Patres negant, quia nimirum omnimoda est identitas inter illa: quam expressit Anselm. in Monolog. cap. 16. Cum illa, inquit, natura omnimodo tot illa bona sit, necesse est, vt illa omnia non plura, sed vnum sint.

Gilbert.

Anselm.

Magnam etiam vim habet alter loquendi modus, quo vtitur Diuus Gregor. homil. 17. super Ezechiel. paulò antè medium. Omnipotens, inquit, Deus, quia sibi met ipsi similis, ea virtute videt, qua audit: omnia virtute creat, qua iudicat creata: nam, licet etiam substantiæ intellectuales ea virtute videant, qua audiunt, quoniam intellectus vnus, & idem æquipollet diuersis potentijs sensitiuis, tamen in nobis diuersa est virtus agendi, & iudicandi, siue discernendi: in Deo autem eadem prorsus est: Et ideo verè dicitur creare eadè virtute, qua iudicat, quod verum esse nequaquam potest, si in ipso intellectus, & omnipotentia à parte rei distinguuntur. Sanè D. Gregor. vtendo virtute audiendi, ac videndi tanquam pluribus, satis ostendit eam esse rationem in perfectionibus diuinis absolutis, ac est in intellectu creato, quatenus est potentia videndi, & audiendi, scilicet vna, & eadem ex natura rei omninò indistincta: sicut ergo propterea Angelus verè dici potest videre eadem virtute qua audit, ita ob eandem causam Deus verè dicitur creare eadem potentia, qua iudicat, quoniam est omninò indistincta ex natura rei. Ex hac mutua identitate attributorum sumplerunt iidem Patres occasionem dicendi in Deum eo sapientem, quo Deus, eodem esse magnum, quo bonus est. ita Diuus Augustinus libro primo de Trinitate cap. I. Deum hoc ipso esse dicit, quo sapiens est, & non alio magnum, alio Deum, sed eo magnum, quo bonus, & c. 2. Sapientia, inquit, eo quo essentia, & ser. 38. de tempore, qui est tertius in Dominica infra Octauam Epiphaniæ. vbi nec Deo, inquit, aliud est esse, aliud magnum esse, aliud bonum esse:

VII.

Augustin.

sed eo,

sed eo, quo magnus est, & quasi iunculus de Trinitate cit. Deus eo ipso, quo est, uiuit, & eo, quo uiuit, intelligit: & eo, quo intelligit, potest: & eo, quo potest, est: quia simplex deitatis natura uni habet esse, uiuere, & intelligere, & omnia posse. Non est dubium apud Philosophos, & Theologos terminum quo significare rationem formalem, qua res est id, quod est: uerbi gratia, si petas quo est Socrates candidus, petis rationem formalem, & ita recte respondebitur, est candore candidus: quare, si de mente Augustini. Deus est sapientia, quo essentia, eo est bonus, quo magnus, eo intelligit, quo potest, & car. Non est distinctio ex natura rei formalis inter sapientiam, & essentiam, magnitudinem, & bonitatem, intellectum, & potentiam, &c. alioquin non eodem esset sapientia, quo essentia, & bonus, quo magnus, sed alio.

VIII.

Confirmatur eadem ueritas ex Patribus, asserentibus in Deo idem esse habere perfectionem, & esse illam, imò non proprie dici habere illam, sed esse, eos uero retuli. tract. I. cap. 10. quæ uera esse non possunt, posita distinctione aliqua ex natura rei. Ad hunc loquendi modum respondet Lychetus in 1. d. 8. q. 3. §. Quarto principaliter, & ultimo ad s. ubi ait solam distinctionem formalem non facere, ut res dicatur haberi proprie. Deinde uero subdit posse aliquo modo dici habere ipsam, nempe per identitatem realem, qua ratione & habet ipsam, & est ipsa: formaliter tamen nec habere ipsam, neque esse ipsam. Quæ solutio deficit in primis in fundamento: quoniam subiectum, quod uere denominatur ab aliqua forma, proprie, & in rigore loquendo uel est ipsa, uel habet ipsam: at sunt formæ non distinctæ realiter à subiecto communicantes illi suam formalem denominationem, & tamen non sunt ipsum subiectum; ergo habentur ab ipso: atque adeo, ut forma proprie dicatur haberi, facit distinctio eius formalis à subiecto. Maior est euidens, quoniam omnis ueritas propositionis fundatur identitate extremorum uel omnimoda, & sic unum est alterum: uel secundum quid, & tunc unum habet alterum. Assumptio patet, quoniam homo, & humanitas non distinguuntur realiter: & homo dicitur formaliter ab humanitate, nec tamen est ipsa humanitas: ergo habet humanitatem: similiter homo, & intellectus, uel sensibilitas in opinione Scotistarum solum distinguuntur formaliter, & tamen negari non potest hominem uere & proprie habere intellectum, & sensibilitatem. Quapropter cum Deus denominetur sa-

Lychetus.

piens à sapientia, si formaliter loquendo non sit sapientia, ut Lychetus ait, necessario dicendus est habere sapientiam. Deinde etiam quod secundo loco subdit, non constat: nam repugnat rem habere id, quod est, uel esse, id ipsum, quod habet: namque Socrates est homo, non habet hominem; est iustus, non habet iustum: contra uero habet humanitatem, non est humanitas; habet iustitiam, non est iustitia: Et ideo, si Deus est identice sapientia, non habet illam identice, contra uero, si non est formaliter sapientia, & dicitur sapiens, dicitur habere formaliter sapientiam. Denique ultimum quoque dictum est expositum calumnijs. Ut enim subiectum uere, ac proprie loquendo dici possit in sensu formali habere aliquam formam, non requiritur, ut inter ipsum, ac formam sit identitas formalis, sed facit ut illa quouis modo communicet ipsi suam denominationem formalem in sensu uero, ac proprio: qua ratione homo, qui est sapiens, iustus, & animatus, habet sapientiam, iustitiam, & animam rationalem: Et tamen non est idem formaliter cum ipsis: ergo si perfectiones diuine distinguuntur formaliter ab essentia, & conferunt Deo suas denominationes in sensu proprio, & formali, in eodem quoque dici potest Deus habere ipsas. Hic uero accipio sensum formalem eodem modo, quo subiecta creata dicuntur denominari formaliter à formis siue essentialibus, & intrinsicis, siue non essentialibus: hoc enim modo uolunt Patres haberi proprie à Deo perfectiones attributales.

Alter modus loquendi inuenitur apud Patres, ex quo idem efficaciter colligitur: nempe cum aiunt perfectiones diuinas in se non esse plura, sed unum, quid concipiunt tamen à nobis pro capto nostro tanquam plura. Ita Bernard. lib. 5. de consid. cap. 13. Bernardus. Quid est Deus? longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum. Visus sum protulisti plura, sed unum est. Unus Deus signatus est pro capto nostro, non pro suo statu: diuisus est hic, non ite. Voces diuerse, semina multa, sed unum per eas significatur, unum queritur. Et paulo post, hoc singulum horum in Deo, quod quatuor simul, hoc quatuor ipsa, quod singulum est. Nobis autem, quia non possumus cum Deo simplicitate contendere, dum contendimus apprehendere unum, occurrit ueluti quadruplicatum: facit hoc speculum, & anigma, per quod solum interim uidere datur. Cum autem uidebimus faciem ad faciem, uidebimus sicuti est. Nec enim iam tunc fragilis acies mentis nostre quantumlibet uehementer intendens aliquatenus resiliat, disiliat uel in suam pluralitatem. Colliget se magis, adunabit, conformabit.

IX.

vidabitur, unitati illius, vel potius unitati illi, ut una vnifacies respondeat faciei. Vbi suapte natura est distinctio, non sunt plura solum pro capto nostro, aut modo intelligendi, sed in se ipsis: & ita ut plura etiam in patria cognosci poterunt: sed Bernard. pluralitatem totam reuocat ad modum intelligendi viatorum: eamque negat futuram in patria: ergo eiusmodi vocibus, & conceptibus non respondet vlla pluralitas obiectiua ex natura rei, alioquin falsò recurreret Bernard. ad modum intelligendi nostrum; similiter loquitur Cyparissiota decad. 10. cap. 1. in fine. Ex quibus, inquiens, fit manifestum, quod in unitate, que supra substantiam est, non oportet querere habitus, & dispositiones, nec an sint circa ipsum aliqua naturalia, & substantia propria ad complendam substantiam ipsam, nisi forte a nobis sic dicuntur consuetudine intelligentie nostre, & quia non possumus aliter intelligere qui nunc vitam per speculum, & in enigmate transigimus, sanè cum Scotistæ concedant attributa esse naturales diuinæ essentie proprietates ab illa ex natura rei distinctas, quod ita à nobis conciperetur ex ipsorum natura, non ex nostro defectu proueniret, quod tamen negat Cyparissiota.

Idem suadetur ex eo, quod Patres sæpè probant perfectiones diuinas esse omninò æquales, quia sunt idem, quæ probatio nihil valeret, ut rectè notauit Bachonius in 1. d. 2. quest. 2. art. 3. §. Probat igitur, si cum reali identitate haberent diuersas formalitates: Passionem enim sunt idem realiter cum subiecto in sententia Scotistarum, nec tamen ideo sunt æquales in perfectione. Ita verò probat Augustin. libr. 8. de Trinitate cap. 1. & 2. serm. 40. de tempore, qui est secundus in Dominica prima post Octauam Epiphaniæ. Fulgent. libr. 2. ad Trasimundum paulò ante medium. Hoc est Deo videre quod esse, & quantam insinuat visionem suam, tantam vult credi substantiam suam: ut cum audimus omnia nuda, & aperta esse oculis eius, nullum terminum putemus substantiæ eius. Richard. de Sancto Victore libr. 1. de Trinitate cap. 18. sic habet: Nihil maius, nihilq; melius est in eius nosse, quàm in eius posse, & eo ipso in eius esse, quia non est aliud aliud eius posse, quàm eius esse. Et infra: De substantia, cum nihil sit aliud, quàm eius potentia, vel sapientia, si se latius per sapientiam, quàm per potentiam extenderet, si se per illam, quàm per istam latius extendere potuisset, esset vtrique vna, eademq; substantia potentia comparatione se ipsa per sapientiam maior, esset eadem ipsa sapientia comparatione sese vtrig, per potentiam minor. Similia habet cap. 21. & 23. & lib. 2. cap. 15.

Gillij commentar. Theol.

Denique, ut concludam hunc locum à Patrum autoritate, nihil à se ipso ex natura rei distinguitur: nec potest maior identitas fingi, quàm eiusdem ad se: exempli causa sapientiæ ad se ipsam, iustitiæ ad se ipsam: atqui ex Patrum sententia vnum attributum non est magis ipsum, quàm aliud: ergo vnus ab alio non est vlla distinctio ex natura rei: discursus est euidentis, si assumptio sit vera: Ea verò asseritur à Diuo Augustino de triplici habitaculo cap. 6. his verbis: Sapientia, & veritas Dei, & eternitas non diuersa sunt inter se, sed vnum sunt, sicut & omnia. sapientia enim Dei non magis sapientia, quàm veritas est, & non magis veritas est, quàm sapientia, quàm eternitas, quàm cetera Dei omnia: vnum enim sunt in Deo. Et non solum hæc inter se, eandem sunt in Deo, sed non aliud sunt, quàm ipse Deus: quid expressius dici potuit ad declarandam omnimodam identitatem attributorum inter se, & cum essentia, quam dicendo sunt eadem, non diuersa, non aliud sed vnum: & non magis singula sunt quod ipsa, quàm quod alia? sed audiamus Richard. de Sancto Victore lib. 2. de Trinitate cap. 18. similia fere dicentem. Non, inquit, est ei aliud esse, quàm viuere, nec viuere, quàm intelligere: nec ab his aliud, atque aliud potentem, vel sapientem fore: sed nec ab eis, sicut nec à semetipsis, diuersum aliquid bonum, vel beatum esse: si attributa alia ab aliis non sunt diuersa, sicut nec à semetipsis, eandem habent cum aliis, ac secum ipsis identitatem: identitas autem eiusdem ad se excludit omnem prorsus distinctionem ex natura rei, ergo eam quoque excludit identitas attributorum inter se, & cum essentia. Tandem expressè excluditur distinctio formalis à Scotistis adinuenta, cum dicitur eandem esse rationem substantiæ, & potentia, siue operationis diuinæ. ita Basiliius apud Cyparissiotam decad. 10. cap. 4. in simplici, & in corporea natura eandem rationem habet substantia, & energia eius. supra quod dictum Basilij, ita ait Theodorus apud eundem Cyparissiotam, sic pie intelligatur diuina energia, siue operatio aterna, quin potius ipsa per se energia, ut non distinguatur à substantia, sed potius eandem rationem habeat propter proprietatem simplicitatis. Si eadem est substantiæ diuinæ operationis ratio, ita ut penes eam propter simplicitatem minimè distinguantur, non possunt inter se distingui ratione formali ex natura rei. Et Gilbertus super Boetium de hebdomad. regul. 7. In Deo, inquit, est essentia, quæ ipse est: & potentia, quæ potens est: & sapientia, quæ sapiens est, & huiusmodi, non tamen cogitamus ab essentia, quæ illum esse predicamus, poten-

O o o

tiam

XI.

Augustinus.

Rich. Victor.

Basiliius.

Cyparissiot.

Theodorus.

Gilbertus.

tiam, aut sapientiam eius, in illa ratione esse diuersam. Vbi expresse affirmat attributa potentiae, & sapientiae, non esse diuersa ab essentia, in ratione essentiae.

XII.

Adam.
Bachonius.
Marfilus.
Carthusian.

Ex dictis manifestè patet propositam assertionem esse communem Patrum sententiam. vnde merito Adam. in 1. dist. 6. q. 1. conclus. 3. Ioannes de Bachone d. 2. q. 2. art. 3. initio Marfil. q. 12. art. 3. 1. p. articuli conclusionem 3. & Dionys. Carthusian. d. 2. quæst. 2. opinionem Scoti reijciunt vt omnino contrariam communi sententiae Patrum, quam negare non est tutum. Et ob hanc causam contraria sententia malè audit apud nonnullos Theologos, quorum aliqui eam absurdam, vel erroneam appellant, inter quos est Ioannes Gerson cit. c. superiori. Ego autem à censura temperabo propter auctoritatem Scoti, & factorum eius, quorum sententiam nulla scripturæ, vel Patrum auctoritate posse confirmari capite sequente ostendam.

Gerson.

Ex sacris literis, aut Patribus non colligitur distinctio ex natura rei inter perfectiones diuinas absolutas.

CAPVT VII.

I.

Mayron.

Magn. Dionys.

MAyronius in 1. d. 8. q. 5. §. *His visis*, & Scotistæ, ne ipsorum sententia noua, & proinde spernenda videatur, quoniam de sententia Magn. Dionys. cap. 1. de diuinis nominibus initio: *non est audendum dicere, aut cogitare aliquid de super substantiali diuinitate præter ea, quæ in sacris literis expressa, aut à Sanctis tradita sunt*, conantur eam ex sacris literis, ac Patribus deducere. In primis enim in scriptura perfectiones essentialis ponuntur in numero plurali: ideoque indicatur distinctio ex natura rei. Antecedens constat ex Paul. cap. 1. ad Roman. *inuisibilia ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur*. quo loco per *inuisibilia* non possunt intelligi personæ, aut ipsarum proprietates, & notiones: tum quia hæc non conceduntur plura in neutro genere secundum doctrinam Hilarij, & Augustini. tum quia personalia non innotescunt sufficienter ex creaturis, Paulus verò ait *inuisibilia Dei à nobis ex creaturis cognosci*: restat ergo, vt intelligantur perfectiones absolutæ. Idem sumitur ex prim. ad Corinth. 2. illis verbis: *Ea, quæ sunt Dei, nemo nouit nisi spiritus Dei, & alijs eiusmodi*. Secundò in scripturis quæ-

Ad Rom. 1.

1. ad Cor. 2.

dam perfectiones adduntur alijs: quasi ea, quæ posteriore loco ponitur, sit quidpiam distinctum ab ea, quæ priore: vt cum ad Roman. 11. dicitur: *O altitudo diuitiarum sapientiae, & scientiae Dei*. & in Psalm. 114. *Miserericors Dominus, & iustus*. & Psalm. 85. *Pateriens, multa misericordia, & verax*: & sexcenta alia, quibus nomina attributalia copulantur: nisi vero interueniat aliqua distinctio ex natura rei, inanis esset repetitio, & aliena à diuina sapientia, quæ dictauit scripturas. Tertiò perfectionibus diuinis diuersis tribuntur effectus diuersi, vt misericordiae parcere, vocare, & adducere ad poenitentiam: iustitiæ punire & tribuere singulis pro qualitate, ac mensura meritorum, & cetera. Signum ergo est ea distinguere ex natura rei: alioquin scriptura effectus omnes indifferenter tribueret cui libet attributo. Antecedens patet ex Paul. ad Roman. 2. *Nescis, quod benignitas Dei ad poenitentiam te adducit, tu autem secundum duritiem tuam, & impoens cor, thesaurizas tibi iram in diem iræ, & iusti iudicij Dei, qui reddet unicuique secundum opera sua*: plura huius generis occurrent passim in scriptura.

Ad Rom. 11.
Psalm. 114.
Psalm. 85.

Ad Rom. 2.

II.

Pro expositione horum locorum, ac similem suppono id, quod cap. penult. ex professo ostendam, scilicet distinctionem virtualem sat esse, vt id, quod à parte rei est vnum omnino indistinctum, sub diuersis rationibus cōceptum enunciari possit in numero plurali, & significari diuersis nominibus non synonymis, quorum quodlibet alteri addi non ineptè possit. Id vero sumo ex Patribus supposita sententia de omnimoda identitate etiam formali perfectionum diuinarum, quæ substantiam significant, qualis est substantia, spiritus, vita, & ipsum esse, in qua ipsi quoque Scotistæ conueniunt, ea tamen Patres de perfectionibus diuinis loquentes hæc ipsa inter alia referunt, & sibi ipsis annumerant, deque ijs loquuntur per modum plurium. Ita D. Augustin. scribit. trigesimo octauo, de tempore, qui est de Trinitate & columba: Dei, inquit, *id ipsum est potentia, & substantia, & diuinitas, & hæc omnia vnum*. Ecce quomodo substantiæ addit diuinitatem, & quæ recensuit, omnia appellat, quod nisi de tribus saltem dici non potest, & tamen duo ex illis sunt substantia, & diuinitas, quæ in sententia Scoti sola ratione distinguuntur: eadem fere verba ex Augustino mutuatus repetit Alcuin. lib. 2. de Trinitate cap. 2. Item Mar. Victor. lib. 3. aduersus Arium initio: *omne quod sibi, simplex, & hoc Deus, quod lumen, quod optimum, quod*

Augustin.

Alcuin.
Mar. Victor.

quod existentia, quod vita, quod intelligentia: vitam annectit existentia, quæ in Deo, utpote intrinseca conceptui formali essentia, etiam de mente Scoti non distinguuntur ex natura rei, similiter substantialia inter attributalia referendo annumerat, libr. 1. aduersus eundem longè ante medium. & Hilarius lib. 7. de Trinitate, Totum, inquit, in eo, quod est, vnum est, ut quod spiritus est, & lux, & virtus, & vita sit; & quod vita est, & lux, & virtus, & spiritus sit, totum vocat, & vnum, & nihilominus vnum addit alteri: Similiter etiam substantialia sibi & aliis annumerat Cyparissiotæ decad. 10. cap. 6. & 7. & eadem omnia appellat. Ex quo patet modum loquendi in plurali numero etiam in neutro genere nequaquam arguere distinctionem ex natura rei: quod indicauit Bernardus ferm. 80. in Cantica de diuinitate his verbis loquens: In ea, & multa vnum, & diuersa in idem rediguntur, ut nec numerositate rerum, sumat pluralitatem, nec alterationem de varietate sentiat. Quorum sensus est, perfectiones, quæ in creaturis multæ sunt, ac diuersæ, in Deo vnum, ac idem sunt: & quamuis pro capitu nostro illa ad modum eorum, cum quibus analogicè conueniunt, numeremus, non tamen huic numero subternitur à parte rei vlla pluralitas, aut distinctio, qua vna sit vere altera ab alia: Constat etiam absque additione ex parte obiecti posse verba idem diuersimode significantia mutuo adnecti, quod expressit idem Bernardus libro quinto de consideratione cap. 6. Si bonum, inquit, si magnum, si beatum, si sapientem, vel quidquid tale de Deo dixeris, in hoc verbo instauratur quod est, est: nempe hoc est ei esse, quod hæc omnia esse: si & centum talia addas non resistit ab esse, si ea dixeris nihil addidisti, si non dixeris nihil minuisisti. Ex quo loco patet ex sententia Bernardi cum vsitato more loquendi: perfectiones quædam aliis adduntur, si de Deo loquamur, non respondere verbis, aut conceptibus nostris vllam additionem ex parte rerum. Nam etsi centum alia addas, ut Bernardus ait, nihil addidisti: quomodo si addas, non addidisti? nempe quia verbo tenus addidisti, sed re ipsa nihil plus omnibus, quam vnum dixisti: quia scilicet illud vnum, nempe ipsum esse diuinum includit omnia essentialiter, & formaliter: nam si non includeret, & ex natura rei formaliter à cæteris distingueretur, falso sanè dixisset Bernardus. Si ea dixeris, nihil addidisti: si non dixeris, nihil minuisisti. Nec verò solum apud Patres est hic modus loquendi, sed ex scripturis et-

iam habetur Sapien. decimo septimo. Verbum diuinum dicitur, Splendor gloriæ, speculum sine macula, & imago bonitatis illius: quæ tria in Verbo æterno non distinguuntur ex natura rei, sed continentur intrinsecè ipsa Verbi notione, sicut & illa, quæ numerat Paulus ad Hebr. 1. Qui, cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius, & nihilominus vnum additur alteri. item Psalm. 102. Misericors, & misericors Dominus longanimus, & multum misericors, adduntur verba verbis, & tamen res est eadem diuerso modo significata: per omnia quippè nomina illa perfectio diuinæ misericordiæ significatur, nec tamen misericordia à se ipsa ex natura rei distinguitur in Deo. Item in Cantico Moysis: Deuteronom, trigesimo secundo, Deus fidelis, & absque vlla iniquitate iustus, & rectus. Rationes communes in Deo etiam de sententia Scoti: non distinguuntur ex natura rei à particularibus: verbi gratia, ratio virtutis à ratione misericordiæ, quoniam illa in hac includitur formaliter: iustitia vero, & rectitudo vel sunt omnino idem, vel rectitudo in iustitia tanquam ratio communis in particulari includitur: atque adeo in Deo de sententia Scoti non debent ex natura rei distingui: & tamen Moyses vnā alteri addit dicendo iustus, & rectus; Mens, & spiritus in nobis non distinguitur ex natura rei. & tamen Paulus ait, 2. ad Corinth. 14. Orabo spiritu, & mente. Denique etiam apud Philosophos vsitatus est hic loquendi modus, dicunt enim intellectum practicum & speculatiuum: & tamen, vti est verior sententia, non distinguuntur ex natura rei: mitto alia eiusdem generis, quæ possent adduci.

Ex dictis facile respondetur ad primum, & secundum, modum loquendi scripturarum negando, opus esse distinctione ex natura rei ad vsurpandum numerum pluralem, vel in singulari addendum verba verbis idem diuerso modo significantia. Et ita concedendum primum illum locum Pauli ad Roman. intelligendum de essentialibus: sed ut dicantur in plurali numero inuisibilia, non requiri vllam distinctionem ex natura rei. Secundus locus non necessario intelligi debet de iisdem: nam verba illa, Ea, quæ sunt Dei, applicari etiam possunt personalibus, sed licet de essentialibus solum intelligeretur, eodem modo exponi debet. Ad testimonia secundo loco inducta respondetur, additionem non esse inanem, quando idem ex natura rei indistinctum, di-

Sapient. 17.

Ad Hebr. 1.

Psalm. 102.

Deuter. 23.

2. ad Corin.

III.

uerso tamen modo significatum expref-
fius in oratione repetitur : & perfectio
vnica diuina diuerfimode per diuerfa no-
mina significatur : & idcirco, cum de Deo
loquimur, eiusmodi additionibus non
ineptè vtimur. Testimonia vltimo loco
posita tangunt difficultatem inferius ex-
plicandam, circa modum loquendi in di-
uinis, præcipuè quando perfectioni ab-
stracte significatæ per modum potentia,
vel habitus tribuimus actus ad intra, siue
operationes ad extra : à qua modo absti-
nebo, quoniam longa indiget disputatio-
ne: respondeo tamen breuiter, quando
res eadem virtute distincta sub vna ratio-
ne secundum quod ipsa est principium
alicuius operationis, non solere ascribi
operationes alijs eiusdem rationibus sola
virtute distinctis : vt patet in nostro in-
tellectu, qui vnus, & indistinctus ex na-
tura rei est practicus, & speculatiuus, est
ratio, & memoria. Et tamen non dici-
mus, intellectus Speculatiuus est directi-
uus praxeos, aut intellectus practicus est
sola speculatione contentus, nec quate-
nus speculatiuus est mensura praxis. Eun-
dem loquendi modum scriptura tenet, &
cum Deus vnica sua ratione formali adæ-
quata sit principium omnium operatio-
num : & si ea adæquate à nobis concipe-
retur, aut significaretur, posset reddi tan-
quam propria ratio omnium: tamen, quia
eam inadæquate concipimus, merito di-
uerfis operationibus diuerse rationes prin-
cipij assignantur, ex scilicet, sub quibus
sumpta diuina essentia cæteris omnibus
præcis, est sufficiens principium illarum.
Hinc est, vt misericordia ascribatur voca-
tio ad penitentiam, iustitiæ retributio me-
ritorum, & sic in cæteris.

IV.

Scotus.

Augustin.

Post autoritates scripturæ vtuntur di-
ctis Sanctorum. Arguit in primis Scotus
in 1. distinct. 8. quæst. 4. §. *Ad questionem*,
ex Diuo Augustino libr. decimoquinto de
Trinitate cap. tertio, vbi ait omnia attri-
buita esse æqualia, nihil autem est sibi æqua-
le, & ineptè dicitur aliquid sub vna rela-
tione rationis esse æquale sibi met confi-
derato sub altera relatione rationis. Ar-
guit secundò ex eodem Augustin. lib. con-
tra Maximinum, ex eo ostendente Deum,
quàmuis sit Trinus, non esse compositum,
quoniam est bonus, sapiens, iustus, & cæt.
& tamen non est compositus: quod argu-
mentum vim non habet, si bonitas, sapi-
entia, ac iustitia non distinguuntur ex na-
tura rei, sed solùm ratione: non enim se-
quitur, si relationes rationis, non faciunt

compositionem, ergo neque reales. Locus
autem Augustini, quàmuis non indicetur
ab Scoto, habetur libr. 3. contra Maximin.
cap. decimo. vbi postquam introductus
est Maximinus, concedens Deum Patrem
esse bonum, sapientem, clementem, ac
potentem, & nihilominus esse simplicem,
& eas perfectiones non esse vnus Dei par-
tes, subdit: *Si ergo in vna Patris persona, &*
plura inuenis, & partes non inuenis: quanta
magis Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, &
propter indiuiduam deitatem vnus Deus est, &
propter vnuscuusque proprietatem tres perso-
nae sunt: & propter singulorum perfectionem
partes vnus Dei non sunt. Afferit autem Bas-
solis in 1. distinct. 22. quæst. 4. §. *Hic ergo,*
quædam loca Anselmi numerantis singula
attributa addendo vnum alteri, sed hæc,
& similia ex dictis explicari possunt, di-
cendo ad eam additionem fat esse distinctio-
nem virtualem, ratione cuius eadem res
diuerfimode concipi, & significari potest.
Illa videntur plus habere momenti, quæ
adducit Mayronius vbi suprâ, quibus San-
cti multipliciter agnoscunt, & faren-
tur. ita Dionysius Deo, inquit, attribuitur
multiplex simplicitas, & simplex multiplici-
tas, quæ dico optimè coherere tuendo
simplicitatem secundum rem, multiplici-
tatem secundum rationes formales, & lib.
de diuinis nominibus cap. nono, de diuina
alteritate sic loquitur: Nunc autem ipsam
diuinam alteritatem, non variationem quan-
dam super incommensurabilem identitatis suspicemus,
sed vnitatem, id est multiplicem formationem,
& vniuersales multæ fecunditatis omnino pro-
cessiones, multiplicem formationem admit-
tit, hæc autem multiplicem quoque for-
mam exigit, & consequenter multiplices
rationes formales: eodem modo Augu-
stin. libr. sexto, de Trinitate cap. sexto ap-
pellat simplicem multipliciter, & mul-
tiplicem simplicitatem; Deinde adducit
testimonia Patrum ascribentium quasdam
operationes diuinas vni perfectioni, & ab
alijs remouentium: ita Anselm. in Mo-
nolog. cap. quadragesimo octauo, Planum
est certè rationem habenti summum spiritum
scilicet non idcirco sui memorem esse, aut se in-
telligere, quia se amat, sed idcirco se amare,
quia sui meminit, & se intelligit. Si inter hæc
non esset vlla distinctio, aut ordo, nõ ma-
gis dici posset, ideo Deum se amare, quia
se intelligit, quàm ideo se intelligere, quia
se amat; quia ratio causalitatis non est, vbi
nulla diuersitas est. Hilar. item lib. octauo
de Trinitate sic scribit: Non efficit creatu-
ram voluntas, sed potestas, & indicat velle
non esse idem quod posse. Alij Scotista
probant

Augustin.

Bassol.

Anselm.

Mayron.

Magna, Dion.

Augustin.

Anselm.

Hilarit.

probant ex testimonio Augustini lib. de
cimo quinto, de Trinitate cap. quinto, ubi
sic habet: *Si dicam eternus, immortalis, iustus,
bonus, beatus, spiritus, horum omnium nouissi-
mum, quod posui videtur significare substan-
tiam, cetera vero huius substantiae qualitates.*
Tandem plerique vtuntur autoritate Da-
masцени lib. I. de fide, cap. 4. dicentis: *Si
iustum, si bonum, si quid tale dixeris, non natu-
ram dicis Dei, sed quae circa naturam sunt.* qui-
bus verbis Augustinus, & Damascen. clarè
affirmant attributa non includi in ratione
essentiae, ac proinde formaliter ab illa di-
stingui.

V. Verum qui exacte perpenderit dicta
Sanctorum à me prolata cap. præceden-
ti, ad ostendendam omnimodam indi-
stinctionem perfectionum diuinarum, ne-
quaquam mouebitur vno, vel altero dic-
to ambiguo ipsorum: qualia sunt, quæ
ab Scotis adducuntur: quæ in distin-
ctionem suadent innumera sunt, & per-
spicua, quæ in patrocinium distinctionis
proferunt, pauca sunt, & obscura. Ad
primum, multipliciter respondent Do-
ctores, Heruæus quodlibet. 1. quæst. 2. in
fine, & Toletanus in prima distinct. 8.
quæst. vnica articul. quarta, ad vltimam
authoritatem allatam à Mayronio contra
tertiam Conclusionem aiunt, non esse in-
telligendam Augustin. de æqualitate rea-
li, prout importat relationem realem,
sed solum prout importat priuationem
excessus, ac defectus: Ocham. in prima
distinct. 2. quæstion. 1. liter. R. ad vlti-
mam autoritatem ait accipi inæqualita-
tem improprie pro æqualitate respectu
sui, non verò sub alia, atque alia rela-
tione rationis: Similiter ferè interpre-
tatur Gregor. distinct. 8. quæst. 1. art. 2. di-
cens esse æqualia, hoc est non inæqualia.
& Socin. quæst. 4. ad septimum. Scoti con-
tra quintam conclusionem ex Capreol.
quæst. 4. art. 2. ad nonam, contra primam
Conclusionem, dum ait dici æqualia ne-
gatiuè. Ex quorum sententia dicendum
est, primo quidem non esse æqualitatem
eiusdem ad se sub alia, atque alia rela-
tione rationis: nam æqualitas, de qua
loquitur Augustinus, non est secundum
respectus rationis, sed secundum perfe-
ctionis ipsas reales virtute distinctas:
nec enim sapientia, & bonitas diui-
na sunt æquales quo ad relationes ra-
tionis, sed quo ad id, quod ex parte
obiecti responderet his nominibus, & con-
ceptibus, quos ijs auditis formamus.
Deinde verò dicendum sicut inter ea,

quæ distinguuntur actu est vera, & rea-
lis æqualitas, vel inæqualitas, ita inter
ea, quæ virtute distinguuntur, posse
conciipi virtutalem æqualitatem, quæ, quia
non cernitur inter plura ex natura rei di-
stincta, rectè explicatur per negationem,
vt aiunt Autores citati. Itaque ad obie-
ctionem Scoti respondetur nihil dici æ-
quale sibi, quatenus concipitur vt vnum,
atque idem: non repugnare tamen, vt
quando concipitur per modum plurium,
ratione plurium rationū formalium vir-
tute distinctarum, dicatur æquale, saltem
negatiuè.

Ad secundum testimonium Augusti-
ni respondet Toletan. art. cit. ad tertiam
autoritatem. Argentin. in 1. dist. 6. qu. 1.
art. 2. ad 10. Gregor. art. 2. cit. retorquen-
do illud in Scotum: nam si vim habet, ex
eo sequitur attributa distingui realiter:
non enim sequitur, si plura distincta so-
lum formaliter non faciunt compositio-
nem: ergo neque facient distincta reali-
ter: atque adeo Augustin. in illo argu-
mento non facit vim in distinctione, aut
identitate attributorum, ac personarum
inter se: sed in ratione perfectionis, vt
notarunt Toletan. & Gregor. citati, & pa-
tet ex illis verbis *propter singulorum perfe-*
ctionem, nam res omnimodo perfecta com-
pleta est in suo genere, & ideo rationem
partis habere non potest: At verò vt no-
tat Grego. perfectiones attributales in re-
bus creatis magis habent rationem partis,
quam supposita substantiæ: & ideo, rectè
ait Augustin. si perfectiones attributales,
quæ inter nos habent rationem partis, in
diuinis non habent, multò minùs habe-
bunt supposita, quæ in creatis non habent.
Apta quoque est solutio Capreol. ar. citat.
ad 13. contra primam conclusionem, &
Socin. ad 10. Scoti contra quintam con-
clusionem, dicentium argumentum Au-
gustin. habere hanc vim: qualitates creatæ
maiores compositionem faciunt cum sub-
iecto, quam relationes cum fundamento:
ergo si perfectiones diuinæ significatæ per
modum qualitatum eam non faciunt, nec
relationes facient, aliter soluit D. Thom.
in 1. d. 19. in expositione literæ, Argentin.
ubi suprâ & alij, sed prior expositio vide-
tur magis ad mentem D. Augustini.

Primus modus loquendi Patrum, quo
suam sententiam confirmat Mayron. po-
tius in distinctionem sonat: nam hoc ipso,
quo asstruitur simplicitas, aut multiplicitas
simplex, significatur multiplicitatem esse
eiusmodi, vt cum simplicitate minimè

VI.

Tolet.
Argentin.
Gregorius.

Capreol.
Socinas.

S. Thom.
Argentin.

VII.

pugnet: cum ea vero pugnat multiplicitas omnis, quæ datur actu in rebus ante operationem intellectus, ut iam ostensum est: atque adeo, cum Sancti de diuinis loquentes multipliciter nominant, de virtuali, aut secundum rationem sunt intelligendi. Idque colligitur ex alijs ipsorum dictis relatis cap. 6. num. 6. negant enim in diuinis esse admittenda plura, aut vtrunq; qui plura esse negat, multipliciter negat: hæc enim est quædam multitudo, hæc, & similes auctoritates habent magnam vim, quia proferuntur à Sanctis ad cauendam deceptionem, quæ fortè oriri posset ex eo, quod perfectiones numero multitudinis appellerent, vel in singulari alias alijs addendo recenserent; quasi dicere voluerint, non propterea veram pluralitatem, aut multipliciter existimandam, quamuis diuina à nobis per modum plurium concipiantur, ac significantur. Idem sumitur ex ijs Patribus, qui eam multipliciter referunt in defectum nostri intellectus, qui nequit aliter quam per modum plurium concipere vnicam illam, & infinitam perfectionem Dei. Nam, si multiplicitas est à parte rei in rationibus formalibus, id non provenit præcisè ex imbecillitate metis, sed ex multiplicitate intelligibilitate obiecti: soli vero imbecillitati id tribuit Bernard. libr. 5. de consideratione cap. 13.

Bernard.

VIII.

Magister.
Augustin.

Ex his patet solutio ad primam auctoritatem Dionysii & Augustini. loquuntur enim de multipliciter virtuali, siue secundum rationem, ut rectè explicauit Magister in r. d. 8. littera F. quod colligo ex Aug. lib. 6. de Trinitate. cap. 6. ubi proponit inquirendum, quomodo substantia diuina sit simplex, & multiplex: id verò docet ostendendo prius quomodo creatura sit multiplex, non verò simplex: scilicet, quia in ea est aliud, & aliud: Deus vero, inquit, multipliciter quidem dicitur magnus, sapiens, &c. Sed eadem, inquit, magnitudo eius, quæ sapientia, quasi dicat hæc multiplicitas non est in re ipsa formaliter, quoniam in ea non est vlla distinctio, & quæ à nobis multipliciter dici videntur, eadem sunt: secunda auctoritas

Magn. Dionys.

Dionysii eodem modo exponi potest. Et enim Sanctus Pater non loquitur eo loco de alteritate diuinarum personarum inter se, sed respectu operationum externarum: nam, cum egisset de eodè, incipit agere de altero his verbis: Porro alterum dicitur, quia omnibus prouidentia ratione Deus adest; & omnia in omnibus pro omnium salute fit in se ipso, & in sua identitate manens: at prouidentia ratio, etiam secundum Scotum, vna atque indiuisa omnino est: ideoque, si ratione diuerso-

rum effectuum Deus alter dicitur, ea alteritas non est quo ad prædicata in ipso ex natura rei distincta, sed quo ad varios respectus rationis ad creaturas fundatos in eademmet indiuisa ratione formali prouidentia: & deinde eodem modo philosophatur de varijs figuris, ac visionibus Dei traditis in sacris literis, quibus multipliciter significantur eius perfectiones: tunc demum concludit discursu verbis in contrarium adductis. Sed enim in ijs ipsis non aliam multipliciter indicat, quæ respectu ad creaturas: ideo enim initio ait non suspicandum diuinam alteritatem esse immutationem aliquam inuertibilis identitatis, ne putaremus quando aliter, atque aliter figuratur, violari intrinsecus eius identitatem, sed solum significari varias progressionem ipsius in creaturas: quod indicant verba sequentia: *vniformes multe secunditates omnino progressionem, siue vt alia versio habet vniformes ad omnia secunditatis diuinæ progressionem*: quibus significantur operationes ad extra per varias figuras designatæ, itaque non agit de distinctione attributorum in se, sed ordinis, siue habitudinum ad varios effectus ad extra.

Auctoritates secundo loco inductæ tangunt aliam difficultatē similem illi, quam supra in alium locum reieci: nempe vtrum dici possit Deum intellectu velle, voluntate intelligere, & similes alia, loquutiones vsurpari: quæ difficultas solum ex eo, quod perfectiones diuinæ non distinguuntur ex natura rei, non multum virget: nam multi, & graues Auctores negant distinctionem ex natura rei: inter genus, & differentiam, qui tamen aiunt hominem non esse animalitate rationale, nec rationalitate animal: & ita ex eo, quod negetur de aliquo subiecto ratio agendi, aut conferendi aliquem effectum formalem, quæ tribuitur alteri, non proinde necessario sequitur distinctio actualis ex natura rei. Et quemadmodum D. Anselm. ait, Deum non idcirco se intelligere, quia se amat: sed idcirco se amare, quia se intelligit, dici etiam potest Socratem non ideo esse hominem, quia animal est; & ideo esse animal, quia homo est: ex quo Doctores non colligunt distinctionem ex natura rei inter animal, & hominem. Item non est improbabilis sententia Doctorum, qui negant potentias animæ ab illa, aut inter se distinguere ex natura rei; & nihilominus iidem non concedunt hominem voluntate intelligere, intellectu autem amare. Similiter ex eo, quod Hilarius ait non voluntatem, sed potestatem efficere creaturam, non necessario sequitur voluntatem, &

IX.

Anselm.

tem, &

rem, & potestatem Dei distingui à parte re-
actualiter.

X.
Augustinus.

Quod attinet ad testimonium sumptum
ex Augustin. lib. 15. de Ciuitate cap. 6. si
Scot. & eius asseclæ obseruassent id, quod
superiore lib. tractat. 7. de locis cap. 14.
num. 7. obseruandum monui in Patrum
dictis referendis, nimirum ne truncentur
sententiæ, & omittantur ea, quæ ad rem, de
qua agitur, maximè conducunt, nequaquã
eo vti fuissent, quin potius eo ipso viderent
labefactari suam sententiam: nam D. Au-
gustinus non ait, nomina illa bonus, æter-
nus, & similia significare qualitates, sed vi-
deri ita significare, quasi hoc referat ad
nostrum modum concipiendi, ac signifi-
candi per nomina, non vero ad rem ipsam:
sed, ne relinqueret dubitandi locum, ipse
se explicauit verbis sequentibus, quæ Scot
omittit: nam postquã dixit. *Horum omnium
nouissimum, quod posui, quasi tantummodo vi-
detur significare substantiam, cetera vero huius
substantia qualitates:* ne ita rem habere cre-
deremus, subdit, *Sed non ita est in illa ineffa-
bili simplici natura. quidquid enim secundum
qualitates illic dici videntur, secundum substan-
tiam, vel essentiam est intelligendum.* Ex qui-
bus patet, quod priora verba visa sunt Scoto
significare perfectiones ijs significatas, non
esse intimas rationi formali essentiæ diui-
næ, necessario per posteriora, quæ id ipsum
negant, quod priora significare videban-
tur, testatum reliquisse D. Augustin. non
ita se rem habere, vt Scot. credit, sed eas-
dem perfectiones, quæ defectu intelli-
gentiæ nostræ, & vocum significantur per
modum qualitatis, verè, ac propriè esse de
intima ac formali ratione essentiæ diuinæ.

XI.

Auctoritas Damascen. etsi fauere vi-
deatur sententiæ Scoti, nequaquam fauet, si
mens, & institutum illius attendatur. Ete-
nim eo cap. 4. vult ostendere Deitatem
esse incomprehensibilem secundum sub-
stantiam, atque naturam, atque adeò nos in
uita non habere proprium conceptum quid-
ditatis ipsius, neque per affirmationem ali-
quid quidditatiuè de eo dici posse, non ve-
ro curat vtrum perfectiones illis nomini-
bus significatæ includantur à parte rei in es-
sentia: alioquin de mente eius conceden-
dum esset, quidquid per Theologiam af-
firmatiuam dicitur de Deo, esse extrinse-
cum essentiæ secundum se, quandoquidem
illa omnia de mente illius, nõ naturam, sed
ea, quæ sunt circa naturam insinuant, vt eo-
dem capite docet, sed de explicatione
huius loci satis dictum est tract. 2.
cap. 2. num. 6.

Ex summa identitate & vnitate Dei
ostenditur summa indistinctio
formalis, inter perfectio-
nes Dei absolu-
tas.

CAPVT VIII.

Post testimonia Patrum rationib⁹ agen-
dum est. Prima vero sumitur ab omni-
moda, & perfecta identitate Dei, qua vti-
tur Dionys. Cisterciens. in 1. d. 22. q. vn. *Cisterciens.*
art. 2. conclusione 4. & benè prosequitur
Dionys. Carthus. d. 2. quæst. 2. post relatas *Carthusian.*
Doctōrū sententias, & est optima. Etenim
distinctio, & identitas sunt oppositæ: at ve-
ro vnum oppositorū in summo gradu per-
fectionis nullo modo admittit alterum: er-
go, si Deus habet summā identitatem, caret
omni distinctione perfectionum absoluta-
rum. Dei vero identitatē esse maximā pa-
tet, quoniam omnia, quæ sunt aliquo mo-
do communia Deo, & creaturis, cōueniunt
Deo in perficiore gradu, quam illis, atque
adeò in summo: identitas autem conuenit
creaturis, ac Deo, vt per se patet: ergo est
summa in Deo: nā si maior sit, aut esse pos-
sit, aliquid erit perfectius Deo saltē secun-
dum quid. Mayron. in d. 8. q. 7. art. 2. in se-
cunda eius parte negat, Deum esse summe
idem, nec id reputat absurdum, quoniam
identitatē credit nõ esse perfectionem sim-
pliciter. At summam identitatem Deo tri-
buunt præter Patres, quos retuli cap. 6. n. 2.
asserētes omnia in Deo esse prorsus, & om-
nino idem, Richard. de S. Victore lib. 2. de *Rich. Victor.*
Trinitate cap. 20. In illo, inquit, *summo
bono, vniuersaliterq; perfecto est vera, & summe
simplex identitas.* & paulò post, *Ibi summe
simplex identitas cum totius consummationis in-
finitate.* & Dionys. cap. 9. de diuinis nomi-
nibus, de identitate Dei loquens sic habet, *Magn. Dion.*
*Ipsūq; secundum se ipsum in se ipso firmiter, &
intemerate in pulcherrimis excellentis identita-
tis finibus collocatum.* id quod est in fine ali-
cuius perfectionis, attingit utique supre-
mum eius gradum: nam, si infra illū esset, in
finib⁹ minimè esset: habet ergo Deus supre-
mum gradū idēitatis: quod inferi⁹ us magis
explicans subdit: *Idem sit secundum se ipsum,
atq; à se ipso vniiformiter, eademq; specie deter-
minatum.* Sanè vniiformitas secundū identi-
tatem, & speciem, siue formā indicat maxi-
mā identitatē, & excludit omnē distinctio-
nem, quæ difformitatem inuehit. Et pau-
lò post de ipso Deo loquens, *Copia, inquit,
identitatis, & causa in se ipso etiā cōtraria eodem*

modo ante habens secundum unam, atque unicam totius identitatis supereminentem causam. Deus est copia, & causa supereminens totius identitatis: ergo habet illam in summo gradu, alioquin perfectiore modo esset in effectu, quam in causa; quod est impossibile. Quamuis autem identitas quoad respectum rationis non sit perfectio simpliciter, est tamen quo ad eius fundamentum, nempe quo ad indistinctionem, quo enim natura minus distincta in se est, eo magis perfecta.

II.
Hervaeus.
Carthusian.

Idem ostenditur ab unitate Dei: quo argumento utuntur Hervaeus. quodlibet. 1. quaest. 2. §. *Modo restat*, Dionysius. Carthusian. ubi proxime. Pro quo supponendum id, quod tractat. 3. dictum est, nempe Deum esse summe unum. Quo posito probatur institutum; summae unitati repugnat pluralitas; haec necessario sequitur ex distinctione actuali perfectionum diuinarum: ergo ea non est admittenda. Pro explicatione maioris propositionis recolendum est id, quod in tractatu 3. dictum est: nimirum unitatem quo ad negationem diuisionis actualis à se in plura, non suscipere magis, ac minus: hoc enim modo non minus indiuisus est in plures Petrus, quam Deus. Et ita Deus dicitur summe vnus non secundum hanc praecisam rationem, quatenus unitas negat non solum omnem diuisionem actuale in plura, quorum singula sint ipsum, ac non ipsum, sed etiam diuisionem potentialem, & entitativam in plura intrinseca eidem rei: quo pacto Angelus est magis vnus, quam homo, quia hic admittit diuisionem, hoc est non identitatem in partes phylicas sibi intrinsecas, ille vero caret similitudinem partium multitudine. Itaque ubicunque fuerint plura eidem rei intrinseca, non est summa unitas: ubi vero fuerint plura simpliciter, non est unitas: ut enim ait Ambrosius. secundum ad Corinth. 5. *Ibi est unitas, ubi nulla est differentia*: atque adeo utraque pluralitas repugnat summae unitati. Assumptio vero ostenditur, quoniam auctore Philosopho lib. 10. Metaph. t. 10. diuersum, quod nos distinctum appellamus, pertinet ad multitudinem, sicut idem ad unitatem: atque adeo, ubicunque est aliqua distinctio actualis ex natura rei, ibi quoque debet esse multitudo: at Scotistae admittunt distinctionem ex natura rei inter perfectiones diuinas: ergo etiam debent admittere pluralitatem. Et confirmatur, quoniam unum, & multa sunt opposita immediata: perfectiones apud ipsos non sunt unum simpliciter: er-

Ambrosius.

Aristoteles.

go plura simpliciter. Assumptio probatur, namque unum simpliciter est omnino indiuisum: at rationes formales de mente ipsorum sunt ex natura rei distinctae, ac diuisae inter se: ergo non unum simpliciter.

III.
Huic argumento respondent aliqui Scotistae apud Aureolum in 1. d. 8. quaest. 3. art. 1. §. ultimo, non sequi pluralitatem: quandoquidem perfectiones diuinae sunt unum simpliciter, & distinctae secundum quid: quorum dicta fuisse refert, & impugnat idem Aureolus: praecipua fundamenta sunt haec: aut attributa distinguuntur tanquam primo diuersa, aut conueniunt in aliquo, & aliquo sui distinguuntur: si priore modo differunt, se totis distinguuntur, atque adeo sunt simpliciter plura: nam iustitia diuina secundum se sumpta est quaedam res tota, ac perfecta, & simpliciter summa, ut ipsi etiam admittunt: idemque dicendum de quouis alio attributo. Si vero conueniunt aliquo, hoc est in ipsa realitate essentiae, & distinguuntur alio, hoc est suis formalitatibus, haec necessario sunt additae essentiae, & ipsam quasi circumstant: & ita nec sapientia, nec iustitia, nec vllum aliud attributum est tota Deitas, ut ipsi aiunt. Praeterea vel hoc, quod differunt, est ens simpliciter, vel secundum quid, & imminutum: in diuinis non est admittendum aliquid imperfectum, & imminutum: ergo omnes rationes formales sunt entia simpliciter, & consequenter attributa, cum per ea constituentur, ac distinguantur, erunt simpliciter plura entia. Deinde repugnat aliqua esse non unum, siue non eadem secundum modum aliquem entitatis, quin sint plura, ac distincta secundum eundem modum: perfectiones diuinae sunt non unum, siue non eadem formaliter de mente horum auctorum: ergo sunt plura, ac distincta formaliter. Maiorem ostendo, quoniam unum, ac multa, idem, ac distinctum opponuntur immediate respectu eiusdem: ergo cum negatione vnus est coniuncta ratio multitudinis, & cum negatione identitatis ratio distinctionis: nam ex eo aliquid non est unum, quia est hoc, & hoc: ubi autem est hoc, & hoc, necessario sunt plura, in quae intelligitur terminari diuisio, quam negat unum: item ex eo aliquid non est idem, quia est aliud, & aliud: ubi vero est aliud, & aliud, necessario est multitudo. Denique omnis unitas multiplicata facit numerum: at quaelibet perfectio attributalis secundum propriam rationem formalem est una in se, & diuisa a quolibet

qualibet alia: Verbi gratia sapientia est vna perfectio, & non eadem, qua iustitia: hæc est vna perfectio, non eadem, quæ sapientia: & sic in cæteris: ergo omnium vnitates coniunctæ faciunt multitudinem rationum formalium, & consequenter perfectionum attributalium, quæ per illas constituuntur. Et ita saltem admitti debet pluralitas secundum quid, quæ repugnat summæ vnitati: nam magis vnum est illud, quod excludit etiam pluralitatem secundum quid, quam quod illam admittit.

IV. Alij Scotistæ admittunt quidem pluralitatem actualem rationum formalium, sed conantur aliter soluere argumentum. alij enim negant summam vnitatem esse perfectionem simpliciter, & conuenire Deo: alij vero aiunt adhuc cum ea pluralitate dari summam vnitatem; Priore modo respondet Ly-chetus in 1. d. 8. quæst. 3. §. penult. vbi expresse fatetur in Deo non esse summam vnitatem: quam ideò negat esse perfectionem simpliciter, alioquin ait *albedo esset perfectior composito substantiali*. Idem videtur indicare Bassol. in 1. d. 22. quæstione 4. artic. 3. ideò negans vnitatem formalem in Deo, quia non dicit perfectionem: imò censet implicare contradictionem, vt sint in Deo perfectiones simpliciter secundum proprios conceptus, & non sint perfectæ, atque distinctæ secundum illos: eodem enim aliquid constituitur in se, & distinguitur ab alijs: quapropter si in Deo est ipsamet propria ratio sapientiæ, ac iustitiæ non minus, quam in creaturis, & in his est vera distinctio, & pluralitas ex natura rei, necessariò etiam in Deo erit.

V. Hæc responsio, quatenus negat Deum, esse summæ vnum, nullo modo ferenda est: siquidem pugnat cum communi sententia Patrum, & Theologorum: quorum dicta, quoniam alludunt etiam ad identitatem, siue indistinctionem, & excludunt omnem pluralitatem, libet apponere. Richard. de Sancto Victore libro secundo, de Trinitate capitulo decimo septimo. *Vbi autem, inquit, summa simplicitas, ibi vera, & summa vnitatis, quid ergo in summo bono est, verè, & summe vnum est: nec aliud, & aliud ibi esse potest, sed idem ipsum est totum, quod est, & cap. 19. in fine: In illa verè, & summe fe-*

ici diuinitate, est summa, & substantialis vnitatis, & in ipsa vnitatis vera, & summa simplicitas: vbi idem ipsum est totum, quod est. Similia dicit cap. vigesimo Bernard. Bernard. libro quinto, de consideratione cap. septimo: *Non habens quod ad numerum diuidat, non quæ colligat ad vnum: vnum quippe est, sed non vnitum.* & infra. *Tam simplex Deus, quam vnus est: est autem vnus, & quomodo aliud nihil, si dici potest vnissimus est.* & paulò post, *hoc verè vnum in quo nullus numerus, nullum in eo aliud, præter id, quod est, compara huic vni omne, quod vnum dici potest, & vnum non erit, & capit. decimotertio in fine: Horum vtrunque nempe sapientiam, & potentiam, intuentes in Deo simplicissimam vnitatem.* Origen. libro primo, Periarchon. capit. primo. *Deus est intellectualis, natura simplex, nihilominò in se adiunctionis admittens, vti ne maius aliquid, & inferius esse credatur, sed vt sit omni ex parte monas.* Boëtius libro primo de Trinitate, *Hoc verè vnum, inquit, in quo nullus numerus, nullum in eo aliud præter id, quod est.* Anselm. in prolog. capit. decimo octauo. *Nulla partes in te sunt Domine, nec es plura: sed sic es vnum quoddam, & idem tibi ipsi, vt in nullo tibi ipsi sis dissimilis: inò tu es ipsa vnitatis nullo intellectu diuisibilis.* Cyrill. Alex. rill. Alexandr. in actis sextæ Synodi apud Cyparissiot. decad. decima, capit. sexto. *Sicut vnitatis, inquit, non potest diuidi in duas vnitates (siquidem vnitatis in hac diuisa non erit vnitatis, sed duo) sic quod est vnum summa copulatione, non potest diuidi in duo: alioqui non amplius erit Deus vniuersi simplex natura: siquidem est alia præter ipsum, quæ est in ipso vita.* Auctor lib. de causis, propo-
tione vigesima prima. *Et significatio eius est causis.* vnitatis eius: non quia vnitatis eius sit sparsa in ipso, imò est vnitatis eius pura, quoniam est infinita simplicitatis simplex. Vel vt alia lectio habet, quoniam est simplex in finem simplicitatis, pro eodem accipit vnitatem puram, & non sparsam, quia non est vnitatis ex pluribus aggregata, vt notat ibi Agidius. non est autem opus denuo ratione ostendere summam Dei vnitatem, de hoc enim iam tractat. tertio, dictum est.

Quatenus autem eadem responsio negat summam vnitatem esse perfectionem simpliciter, abhorret à communi sensu: namque experientia constat entia, & magis vna sunt, & cæteris parib⁹ esse perfectiora: nā sensus communis perfectior est sensibus externis, quia vnitate continet, quod in illis dispersum est: Virtus solis ob eam causam

VI.

Tab. F. 11. 10.

causam est præstantior virtutibus particularium agentium naturalium: idque in pluribus alijs videre est. Nec instantia, quàm adhibet Lychetus, vllius momenti est, non enim oportet, vt quidquid habet rationem aliquam perfectionis simpliciter, sit perfectius alijs, quæ illa carent: quandoquidem possunt vendicare rationem aliam perfectiorem quam illud careat: exempli causa scientia est perfectio simpliciter, nec tamen scientia creata est perfectior anima rationali, quæ in sua ratione formali non includit scientiam: siquidem anima includit vitam substantialem intellectualem, qua caret scientia, cum sit accidens. Eodem modo, quamuis vnitas compositi substantialis sit minor, quam vnitas candoris, non proinde illud erit imperfectius candore: quoniam vendicat esse substantiale, cuius expertus est candor. Fundamentum Bassolis est commune. refugium Scotistarum, confugientium ad impossibilitatem vnitatis secundum rationes formales, immerito tamen: Si enim non repugnat, vt plures rationes formales analogicæ disperfæ in diuersis rebus creatis, coeant in vnam rationem adæquatam etiam creatam, cur repugnat, vt similiter coeant in vnam increatam? Etenim vis percipiendi odores, sapores, & colores diuisa est in sensibus, vna intellectu: nec tamen in eo vis perceptiua coloris est alia à vi perceptiua saporis, sed vna, & eadem, ita licet scientia, & iustitia creatæ sint plura actu, increatæ erunt vnum. Ratio est quoniam vt probat Heruæ. quodlib. 1. quæst. 2. non sunt plura propter rationem communem analogicam scientiæ, ac iustitiæ, sed ob rationes particulares iustitiæ, ac sapientiæ creatæ, quæ cum à Deo absint, abest quoque pluralitas, & manet vnitas.

Heruæ.

VII.
Mayronius.

Alterum dicendi modum sequitur Mayron. in 1. d. 8. quæst. 7. art. 3. 2. p. articuli pro cuius declaratione præmittit quadruplicem modum vnitatis. Prima est vnitas aggregationis. Secunda ordinis, tertia compositionis, quarta indiuisiōis: quam solam ait esse veram vnitatem, quoniam illi soli conuenit formalis ratio vnitatis: namque aggregata ordinata, & componentia, quatenus talia, non sunt indiuisa: & ideo cætera omnia sunt vnum secundum quid, præter ea, quæ sunt vnum quarto modo. Hoc præmissio respondet, attributa diui-

na habere perfectam vnitatem in sua infinitate, realitate, & in eadem essentia: in infinitate, quoniam omnibus respondet vna infinitas indiuisa, secundum quam sunt vnum identice: in realitate quoniam omnibus respondet vna realitas præcisè, secundum quam sunt idem realiter in essentia, quoniam radicanur in vna natura indiuisa, cuius vnitatem veram habent, cum sint inuicem in se ipsis in explicabili intimitate. Deinde vero, si considerentur eadem attributa secundum suas rationes formales vltimate præcisas, respondet nullam habere vnitatem: quoniam rationes formales, vtpote simplices, sunt primo diuersæ. Ex quibus infert primo attributa habere summam vnitatem, quoniam habent vnitatem essentia, quæ est summa, itemque infinitatis, ac realitatis, quæ est penitus indiuisa: Secundò attributa non esse summe vnum, quoniam quando passio conuenit per se primo alicui, & ratione eius alijs, principalius conuenit illi communi: at summa vnitas conuenit per se primo essentia, & ratione ipsius attributis: ergo illa est magis vna, quam attributa. Accedit quod illa non sunt summe vnum, quæ ex suis rationibus formalibus nullam vnitatem, aut indiuisiōnem habent, sed aliunde: eiusmodi vero sunt attributa, quare non sunt summe vna. Videns autem hanc secundam illationem destruere id, quod prius asseruerat, respondet vnitatem formalem non esse maiorem identica, sed vtramque esse summam.

Hæc conciliatio summæ vnitatis cum distinctione formali illam prorsus euerit. Omitto vero id, quod ait, scilicet vnum compositione non esse vnum indiuisiōe, est enim contra Philosophum, Aristot. qui lib. 5. Metaphys. cap. 6. & lib. 10. cap. 1. vnitatem simpliciter per indiuisiōnem definit, eamque agnoscit in omnibus entibus per se, siue simplicibus, siue compositis. vt autem ad propria quæstionis, in qua versamur, accedam, Obseruandum in primis est, vnitatem vel posse considerari, quatenus est negatio determinatæ alicuius diuisiōis, vel quatenus est aggregatum constans ex multis negationibus eiusmodi: exempli gratia, sicut est diuisio actualis, & potentialis, ita est negatio diuisiōis actualis, quæ conuenit continuo quod est actu indiuisum, & negatio diuisiōis potentialis, quæ conuenit substantijs

materiæ

VIII.

Aristot.

materia expertibus, & potest etiam concipi vnitas quædam conflata ex vtraque negatione, quæ conuenit verbi gratia Raphaëli, qui, & actu, & potentia est indiuisus. Et ita comparatio penes vnitatem, aut diuisionem simpliciter fieri potest: primo comparando vnam cum altera, & videndo quanam sit maior quodammodo intensiue: deinde comparando subiectum cum subiecto penes plures, aut pauciores modos vnitatis: nam quod omni modo est indiuisum, est quoque maximè vnum: quod vero cum indiuisione admittit aliquam diuisionem, est minus vnum: Quod attinet ad primum genus comparationis, notandum est etiam dari quasdam vnitates, quæ alias supponunt, & quodammodo includunt, vt vnitas specifica genericam, & numerica vtramque: qui ordo seruatur in vnitatibus oppositis diuisionibus inæqualibus secundum magis, ac minus, ita vt vnitas opposita maximè diuisioni sit maxima: vt se habet vnitas secundum genus prædicamenti: quæ enim prædicamento diuiduntur, maximè diuisa sunt, quæ vero secundum rationem prædicamenti sunt indiuisa, habent aliquam vnitatem, sed minimam: contra vero, quæ sub eadem specie solo numero diuiduntur, habent minimam distinctionem: ex opposito autem maximam vnitatem, quæ sunt idem numero, vt Socrates sibi ipsi. Et sicut se res habet in vnitatem secundum gradus superiores, & inferiores, ita quoque se habet in vnitatem ac indiuisione secundum eandem vnitatem singularem, ratione quarum res dicitur vna, vel multiplex realiter, formaliter, modaliter: nam maxima diuisio est realis, minor formalis, minima modalis, contra vero minima vnitas realis, maior formalis, maxima modalis: quæ enim ita sunt vnum, vt ne modalem quidem diuisionem admittant, habent vnitatem perfectam: quæ vero cum vnitatem reali multitudinem formalem, aut modalem patiuntur, non sunt perfectè vnum.

IX. Hoc posito constat non esse perfectam, & summam vnitatem in diuinis, si perfectiones attributales ex natura rei formaliter distinguantur, quia desideratur vnitas intensiue maior, nempe formalis, quæ est maior reali: nam Mayron. & alij Scotistæ in sua opinione admittere debent essentiam diuinam præcisè consideratam esse magis vnam, quam sit sumpta simul cum sapientia: nam sola est vnum

realiter, ac formaliter, coniuncta sapientia, est tantummodo vnum realiter, & plura formaliter. Et ita patet solutionem Mayron. non esse idoneam: tum quia vnitas realis non est summa: tum quia, licet esset summa, non redderet subiectum æquè vnum, ac reddit simul cum vnitatem formali: nam sola admittit aliquam multitudinem, saltem rationum formalium: coniuncta formali nullam patitur diuisionem, aut multitudinem: quod ad summam Dei vnitatem requirunt Patres superius citati. Sequitur etiam vnitatem fundatam in realitate, essentia, & infinitudine non esse summam: non ratione realitatis, quoniam hæc, vt dictum est, admittit diuisionem, & multitudinem aliquam ex natura rei: non ratione radicationis in essentia: nam passionem omnes rerum creaturarum in eadem essentia radicanter, & tamen sunt simpliciter multæ, nec humanitas sumpta simul cum intellectu ac voluntate est tam perfectè vna, quam si sola consideretur. Denique nec ratione infinitudinis: quoniam hæc de mente Scoti, ac discipulorum est modus intrinsecus essentia: modus autem non inducit nouam rationem formalem, vt ijdem docent, atque ita essentia infinita in genere essentia non identificat sibi formaliter perfectiones alias à se formaliter distinctas, sed ad summum realiter: atque ratione identitatis realis non vendicant sibi summam vnitatem, vt probatum est supra: ergo neque ratione infinitudinis.

Si quis obijciat, Distinctio realis personarum non lædit vnitatem essentia: ergo neque formalis distinctio attributorum eam lædit. Neganda est consequentia, ratio vero est, quoniam Trinitas personarum relinquit essentiam omnimodo indiuisam: non enim vel illa, vel aliquid ad ipsam intrinsecè pertinet multiplicatur in personis, sed idem omnino, ac indiuisum communitate reali inest omnibus, ac singulis. At perfectio omnis absoluta realis est de intrinseca ratione essentia, vt probatum est supra tractat. I. de essentia Dei, ideoque si rationes formales perfectionum diuinarum distinguuntur ex natura rei, multiplicatur aliquid intrinsecè pertinet ad essentiam, & eo ipso violatur eius vnitas. Verum, quoniam Scotistæ negant perfectiones attributales esse de intrinseca ratione essentia diuinæ, hoc argumentum non conuincit, nisi prius ex Patrum auctoritate, ac ratione cogantur id concedere. Deinde vero absolute probari potest diuersa ratio, quoniam Ecclesia, & Patres non agnoscunt numerum in

Deo,

X.

Deo, nisi ex parte relationum, ac personarum, ex parte vero essentiae meram, ac puram unitatem: at, si perfectiones attributales sunt plures secundum rationes formales ex natura rei distinctas, non est ex parte essentiae mera unitas, sed permixta multitudini.

Ex ratione actus puri rectè concluditur, non esse ullam distinctionem ex natura rei inter essentiam, & attributa.

CAPVT IX.

I.

AD astruendam omnimodam identitatem perfectionum diuinarum, & impugnandam distinctionem earundem ex natura rei formalem, sumitur efficax argumentum ex ratione actus puri, quam superius ostendi esse Deo intrinsecam, & essentialem. Et ad hoc institutum vtuntur Andreas de Noto Castro in l. d. 32. quæst. 1. §. *Notandum*, & Carthusian. d. 2. quæst. 2. Vt vero eius vis appareat, supponendū id, quod tractat. 1. cap. 11. explicatum est, nimirum actum purum esse formam non formatam, aut informantem, neque formabilem: ex quo sequitur ipsum esse quod est, & quo est: neque villo modo habere perfectionem aliquam, aut entitatem, siue rationem formalem, quæ ipse non sit. Nam, si est formaliter aliquo, quod ipse non sit, iam profecto est forma formata, & habet rationem subiecti, quod omnino abhorret à ratione actus puri, & illud, quo est, necessarium erit forma informans, & consequenter neque actus purus.

II.

Hoc posito ostenditur institutum: omnis perfectio positiua distincta ex natura rei ab alia, quam per se primo formaliter denominat, est respectu eius forma informans, & illa est subiectum, vel saltem forma informata: vtrunque repugnat rationi actus puri, vt patet ex dictis: ergo distinctio ex natura rei actualis coherere nequit cum ratione actus puri. Maior propositio ostenditur: quoniam quidquid est formaliter tale, aut est formaliter se ipso, aut si est per formam à se distinctam, illa est forma informans: Cum vero subiectum denominatur formaliter tale, verbi gratia sapiens à forma ab ipso distincta ex natura rei, non est formaliter se ipso sapiens: ergo per formam informantem. Maior patet, quoniam nihil est formaliter se ipso sapiens: ergo per formam aut subsistentem, quemadmo-

dum primum ens est Deus deitate, aut informantem, quemadmodum Cygnus est candore candidus: nihil vero potest esse primo tale per formam subsistentem à se distinctam, quandoquidem forma subsistens est ipsum, quod est, & quo est: & idèd, si forte denominat formaliter aliquid à se distinctum, hoc non est primo tale: sed supponit aliud, quod sit tale: qua ratione deitas, quæ est forma subsistens per communicationem idiomatum, denominat formaliter hominem, verè enim, ac formaliter ratione vnionis hypostaticæ dicitur, homo est Deus, & Deus est homo: verum homo non per se primo denominatur Deus, sed ratione Verbi diuini: ergo, si subiectum per se primo denominatur à forma ab ipso distincta actu ex natura rei, ea necessarium erit informans: nihil vero aliud à Deo est per se primo sapiens, iustus, omnipotens, & sic de reliquis perfectionibus essentialibus: ergo, si sapientia, iustitia, omnipotentia, & reliquæ perfectiones essentielles distinguantur ab illo ex natura rei, non erunt formæ subsistentes, sed informantes: & consequenter neque ipse, nec illæ erunt actus purus.

Huic argumento responderi potest in primis ex Scoto in l. d. 8. quæst. 3. alias 4. §. *Scot.* *Contra istam solutionem*, formam in creaturis vendicare aliquid habens rationem imperfectionis, nempe vt sit informans, & pars compositi, & aliquid ab imperfectione immune, & proprium ipsius secundum propriam rationem essentialem, siue formalem ipsius, nempe vt sit id, quo aliquid est tale, & priores duas rationes non reperiri in perfectionibus diuinis, nulla enim est forma informans, aut pars compositi, reperiri vero vltimam: quod ostendit in sapientia, quæ neque informat Deum, neque est pars alicuius compositi, est tamen id, quo Deus est sapiens per veram identitatem, qua sapientia propter sui infinitatem perfectam perfecte est idem cuilibet, cum quo nata est esse. Deinde vero ibi obijcit, quomodo fieri possit, vt aliquid sit formaliter sapiens sapientia, quin hæc sit forma illius. Respondet vero, vt aliquid denominetur à forma, non requiri, vt ea sit forma eius informantis: nam totum physicum denominatur à forma, quæ tamen non informat ipsum, sed corpus. Et ita, si forma aliqua veriore identitate sit idèd alicui, quam sit forma physica subiecto vel toti, poterit illud formaliter denominare, quamuis non sit forma informans. Cuius solutionis vis consistit in hoc, quod denominatio sumitur ab identitate prædicati cum subiecto:

arque

*Nono Castro.
Carthusian.*

IV.

atque adeo si hæc datur aliqua informatione, poterit subiectum denominari à forma significata per prædicatum, quamuis ab illa non informetur.

Duo in hac solutione dicuntur vera, & certa, nempe formam importare imperfectionem, quatenus est informans, aut pars compositi, non vero quatenus solum dicit id, quo aliquid est tale formaliter: item ut sumatur vera denominatio, à forma non requiri, ut sit informans, sed ut sit idem cum subiecto denominato. Verum adhuc non constat, utrum fieri possit ut forma non informans ex natura rei distincta à subiecto sit id, quo subiectum est, ac dicitur tale. Scotus affirmat, sed non explicat quomodo id fiat, neque affert sufficiens exemplum. Nam forma physica, tametsi non informet totum, informat tamen materiam, quam informando simul causat, & componit totum: & ita necessario est forma informans, si non totius, saltem partis. Ex quo potest sumi argumentum contra responsionem Scoti in hunc modum. Nulla forma ex natura rei distincta à substantia per se existente potest esse illi ratio formalis ut sit, aut denominetur talis, nisi illam, aut partem eius informet: perfectiones diuinæ de mente Scoti distinguuntur ex natura rei à Deitate, non informant autem illam, aut eius partem, quia simplex est: ergo nequeunt esse ratio formalis, qua Deus sit, ac dicatur sapiens, iustus, &c. Assumptio est euidentis, & admittitur ab Scoto. Maiorem ostendo, quoniam omnis forma, aut est per se subsistens, aut informans. duæ formæ per se subsistentes, & ex natura rei distinctæ non possunt se mutuo afficere, ac denominare: nam sicut singulæ per se sunt, ita sunt id quod sunt, & quo sunt, nec vna respectu alterius est id, quo est. Ad hoc enim requiritur ut altera tantum sit id, quod propriè est, altera vero, quo est: cum vero utraque per se subsistit, utraque est id, quod est, & quo est: ex quo sequitur esse simpliciter plura per existentia, & neutrum denominare alterum: non enim sumitur denominatio à forma nisi in existente subiecto, vel identificata prorsus cum illo: quandoquidem ad veram prædicationem requiritur identitas subiecti, vel rationis omnimodæ: at si forma non inexistat subiecto, caret prior identitate, si distinguatur ab ipso ex natura rei, caret posteriore: quare non verè affirmabitur de illo. Nec sola realis identitas sufficit ad veram prædicationem, quoniam ad veram negationem sufficit distinctio ex natura rei formalis, ut cap. I. ostendit.

Gillij comment. Theol.

Et ex hoc natum credo commune axioma Patrum, asserentium in Deo idè esse quod est, & quo est: nam cum viderent duo per se existentia ex natura rei distincta, non posse verè mutuo prædicari absque aliqua informatione, quæ repugnat rationi actus puri, simulque scirent perfectiones diuinas, quæ per se existunt, verè de se mutuo, atque essentia prædicari, statuerunt fieri non posse, ut inter se, aut cum essentia haberent ullam distinctionem ex natura rei, ita ut Deus sit ipsa sapientia, & sapiens, ipsa iustitia, & iustus, & sic in cæteris. Itaque nec ratio formæ, ut sit id, quo aliud est tale, caret imperfectione, sed solum quatenus ipsa est forma subsistens, & est quo, & quod: hoc autem non habet locum in sententia Scoti: item nec forma subsistens non informans, si vlla interuenit distinctio, potest denominare subiectum ab ipsa distinctum: quare corrui utraque Scoti solutio.

V.

Responderi secundo poterit, formam subsistentem posse denominare aliquid, cui non est idem realiter, sed solum vnita hypostatice, qua ratione Deitas denominat hominem: at vero identitatem realem habere eandem, aut maiorem vim, quam habeat vnio hypostatica. Si vero obijciatur Deitatem non per se primo denominare hominem Deum, sed secundario per communicationem idiomatum ratione Verbi diuini, in quo utraque natura copulatur, respondebitur etiam ipsam sapientiam per se primo dici sapientem, iustitiam iustam, & sic in cæteris: Deum vero secundario propter realem identitatem, & coniunctionem in subsistentia absoluta: & ita ex distinctione actuali earum perfectionum ab essentia diuina minime sequi, ipsas esse respectu Dei formas informantes. Verum hæc responsio non potest stare: quandoquidem, quotiescunque distinguitur ex natura rei quod est, & quo est, ipsa forma non denominatur à se ipsa, ut quod, sed subiectum, quod per illam constituitur formaliter tale: Verbi gratia andor non dicitur candidus, nec sapientia sapiens: at secundum sententiam Scoti sapientia, iustitia, & omnipotentia diuina distinguuntur ex natura rei à Deo, ergo is per se primo est sapiens, iustus, omnipotens, ut quod, non vero ipsa sapientia, iustitia, omnipotentia. Præterea id per se primo ab aliqua forma denominatur ut quod, cui per se primo conuenit subsistentia, ratione cuius forma subsistit: subsistentia vero absoluta per se primo conuenit

Ppp

Deitati,

Deitati, & consequenter omnibus eius perfectionibus diuinis: ergo Deus, non vero sapientia per se primo est, ac dicitur sapiens. Et confirmatur, quoniam singula attributa non vendicant singulas subsistentias absolutas actu ex natura rei distinctas, alioquin possent dici plures substantiæ simpliciter, quod est absurdum: ergo omnia subsistunt eadem subsistentia Deitatis: atque adeo Deus per se primo erit sapiens, iustus, & omnipotens.

VI.

Secundò actus purus excludit omnem rationem potentiæ passiuæ, vt patet ex dictis tractat. I. cap. II. At si perfectiones diuinæ distinguuntur ex natura rei, Deitas in eo priore, quo præcedit perfectiones attributales tanquam radix, & fundamentum ipsarum, erit aliquo modo potentia passiuæ respectu earundem: ergo non erit actus purus. Quare vt hoc absurdum euitetur, reiicienda est omnis prorsus distinctio ex natura rei formalis inter perfectiones diuinas. Assumptio ostenditur, quoniam quidquid ex se, atque intimè non est actu bonum, sed per rationem bonitatis superadditam, & distinctam ex natura rei, secundum se consideratum est in potentia ad bonitatem: nam quoduis subiectum ad perfectionem per se formaliter denominantem, habet vnam ex tribus habitudinibus: vel enim illam habet actu, vel potentiam ad ipsam, vel repugnantiam cum ipsa: diuinitas considerata secundum intimam, & essentialia prædicata in eo priore considerationis, quo concipitur à nobis tanquam radix attributorum, non habet repugnantiam cum bonitate, sapientia, & reliquis perfectionibus simpliciter, non item eas actu vendicat: ergo est in potentia ad ipsas. Quod colligitur etiam ex modo respondendi Scotistarum. aiunt enim essentiam secundum intimam rationem formalem, nec esse sapientem, nec insipientem: quod vero ita est, non est actu sapiens, aut sapientia, & ita est sub negatione præcisiua ipsius: essentia vero diuina habet simul non repugnantiam ad sapientiam: ergo habet potentiam ad ipsam, potentia enim passiuæ non est aliud, quam aptitudo ad perfectionem ex natura rei distinctam, cum negatione ipsius saltem præcisiua in aliquo priore.

Rada.

Huius argumento assignant Scotistæ varias solutiones. Respondet in primis Rada controuersia 4. in responsione ad argumenta contra quintam conclusionem,

in Deo non esse aptitudinem vel potentiam ad eiusmodi perfectiones, neque se perfectibilem per ipsas, sed semper perfectum: quod quidem re ipsa verissimum est, sed videndum an iuxta Scoti sententiam defendi possit. Nam, si esse diuinum secundum se, quatenus est prius sapientia pro illo priore non vendicat illam formaliter, vt re ipsa concedunt Scotistæ, concedant oportet in ea prioritate non perfici, sed esse perfectibile per illam: repugnat enim subiectum perfici forma pro eo priore, quo illa nondum esse intelligitur. Respondet nullo modo concedendum Deum in eo priore non perfici per formam, sed solummodo non intelligi perfectum per ipsam: ex hoc tamen non colligi pro eodem priore esse, aut intelligi non perfectum, quoniam commutatur abstractio præcisiua, & non mendax in diuissuam, & mendacem. Verum, quamuis eiusmodi consideratio, & abstractio præcisiua non sit satis ad negationem absolutam de inesse, fat tamen est, vt subiectum sub ea præcisione dicatur esse aptum habere formam, quæ pro tunc nodum intelligitur inesse, quamuis actu illi realiter insit: vt cernere est in naturis vniuersalibus, quæ abstractæ à singularibus, quibus actu insunt, dicuntur aptæ inesse in illis: quod multo aptius dici potest, quando est distinctio ex natura rei inter essentiam, & proprietates: qua ratione, licet homini, & Angelo ex primo instanti creationis insint proprietates naturales, ita vt nunquam verè de illis negari potuerint, tamen in priore natura verè concipitur natura eorum cum aptitudine ad illas, & consequenter cum potentialitate naturali, vt ab illis perficiatur: alioquin compositio ex natura, & proprietate non erit ex potentia, & actu, quod est absurdum; sequitur ergo rationem potentiæ passiuæ non tolli ex eo, quod actus sit semper coniunctus cum subiecto, si tamen sit perfectio inexistens illi, & non intima rationi eius formali: tunc enim, cum ratio essentia non sit actu, verbi gratia sapiens per se, sed per rationem formalem sapientia, ipsa secundum se non erit actu sapiens, sed per sapientiam, tanquam perfectionem sibi extrinsecam: cui proinde comparata habebit rationem potentiæ: namque, vt initio dicebam, in quauis re secundum propriam, atque intimam rationem formalem considerata respectu aliquius perfectionis, vel est actus, vel potentia, vel repugnantia: quare, si essen-

tia

tia diuina ex intima ratione formali non
 est actu sapiens, erit potentia ut sit sa-
 piens: Rada ubi supra negat consequen-
 tiam & vitur hac instantia: nam, inquit,
 albedo in lacte non includit dulcedinem
 nec rationale includit animal: nec ta-
 men rationale est in potentia ad animal
 aut albedo ad dulcedinem. Non est si-
 milis tamen ratio in exemplis adductis,
 & in re de qua agimus: namque can-
 dor, ac dulcedo in lacte per accidens non
 ratione sui, sed ratione subiecti coniun-
 guntur: & rationale est posterius natu-
 ra, quam sit ratio animalis: quod au-
 tem est posterius alio, non est in poten-
 tia ad illud, non enim dicimus formas
 actuates subiectum esse in potentia ad
 ipsum: sed hoc ad illas: At perfectiones
 attributales per se, & non per acci-
 dens copulantur essentiae diuinæ, qua
 sunt ratione posteriores. Et ita, si in
 hunc modum fiat argumentum, Res, cui
 per se, & non per accidens competit
 actus ex natura rei distinctus non inclu-
 sus in essentia, ipsaque posterior, est in
 potentia ad illum: At vero de senten-
 tia Scoti ita se habet essentia diuina ad
 perfectiones attributales: ergo est in po-
 tentia ad ipsas. Maior nullam patitur in-
 stantiam: quare, cum consequens sit ab-
 surdum, & maior vera, necessario fa-
 tendum est falsam esse assumptionem: at-
 que adeo perfectiones omnes absolutas
 esse omnino indistinctas ex natura rei.
 Et confirmatur, quoniam quidquid est
 actu tale, aut est per se ipsum, aut per
 actum distinctum à se: Deus est actu sa-
 piens, ac iustus, non per se ipsum forma-
 liter, ut, volunt Scotistæ, qua se ipse sit
 ipsa actualis sapientia: ergo per actum
 à se distinctum: omne vero subiectum
 comparatum actui extrinseco propriæ
 rationi formali, habet rationem poten-
 tiæ: ergo, si sapientia, & bonitas sunt
 actus non intrinseci diuinæ essentiae ab
 eaque distincti ex natura rei formaliter,
 ut Scotistæ volunt, essentia respectu il-
 larum habet rationem potentiæ. Ante-
 cedens huius ultimi enthymematis osten-
 ditur, quoniam ex subiecto, & actu su-
 mitur nomen concretum, quo subiectum
 dicitur sapiens, aut iustus: hoc non
 significat ipsam puram iustitiam, ac sa-
 pientiam per se existentes, sed in sub-
 iecto cum contractione, & vnione ad
 ipsum: alioquin non denominarent il-
 lud sapiens, aut iustus: omnis autem
 concretio, & vnio duorum ex natura
 rei differentium potentialitatem exigit

in eo, quod actuatur formaliter à for-
 ma cum ipso concreta, atque vnita: er-
 go subiectum comparatum actui sibi ex-
 trinseco est in potentia ad illud. Patet,
 quoniam secundum suum præcisè con-
 ceptum nihil ex illius actualitate forma-
 liter continet: ergo continet in poten-
 tia. Si respondeatur continere in acti-
 ua, admittendum necessarium est conti-
 neri etiam in passiua: nam omni acti-
 uæ respondet passiua, vel in ipso sub-
 iecto, vel extra: cum vero actus est in eo,
 cui conuenit potentia actiua, eidem quo-
 que conuenit passiua: quare, cum respectu
 diuinarum perfectionum utraque sit im-
 possibilis, falsa quoque, & impossibilis est
 sententia: ex qua sequitur alteram ex illis
 conuenire Deo.

Ex eodem fundamento excluditur
 alia similis responsio. Aiunt enim ad ra-
 tionem potentiæ non sufficere, ut ratio
 vnus non sit ratio alterius, sed præterea
 requiri, ut potentia sit tempore prior
 actu, & actuabilis ab illo: at vero diu-
 na essentia nunquam est sine sapientia,
 quamuis in aliquo priore consideratio-
 nis non intelligatur perfecta per ipsam.
 Verum licet essentia nunquam sit sine sa-
 pientia, tamen, si secundum se non in-
 cludit ipsam, ab eaque distinguitur, ne-
 cessario exigit coniunctionem illius à se,
 ut ab illa denominatur: hæc autem sup-
 ponit potentiam passiuam reducendam
 ad actum per coniunctionem in poste-
 riore naturæ. Quemadmodum, iuxta
 sententiam existimantium, cælum esse
 compositum ex materia, & forma, non
 antecessit tempus, quo materia caruerit
 forma, sed solum prioritas naturæ, se-
 cundum quam materia concipitur in se
 non perfecta forma, apta tamen perfici:
 & nihilominus habet respectu for-
 mæ veram rationem potentiæ passiue
 contrariæ actui puro, quæ in postero-
 re naturæ reducta est ad actum per crea-
 tionem, & coniunctionem formæ cum
 eadem. Huic obiectioni respondent, ali-
 ter perfici essentiam diuinam per sapien-
 tiam, & reliquas perfectiones attribu-
 tales, aliter materiam per formam: nam
 hæc perficitur, ac denominatur à for-
 ma informante, & actuante; essentia ve-
 ro diuina nequaquam, sed solum perfici-
 tur per suas proprietates tanquam per
 quidditatem, dantem esse absque im-
 perfectione: nam, sicut esse solummodo
 id, quo aliquid est tale, non dicit
 vllam imperfectionem ita denominari

VIII.

aut esse tale illo ipso non importat imperfectionem ex parte subiecti; Sed neque hæc solutio satisfacit: tum quia iam probaui omnem modum formæ distinctæ à subiecto ex natura rei, & constituentis illum per se primo formaliter in aliquo esse includere imperfectionem: tum vero, quia non assignat discrimen inter formam informantem, & quidditatem dantem esse: nam quidditas dans esse potest habere se per modum formæ, vt respectu indiuidui se habent abstracta speciei, & generum superiorum: humanitas enim, & animalitas respectu Socratis sunt instar formæ, & actus: quamuis igitur perfectiones diuinæ non actuent, aut informant in hærendo, si ex natura rei distinguuntur ab essentia diuina, actuare illam possunt, tanquam formæ, quibus ea subsistit sapiens, iusta, &c.

IX.

Respondent vltimo, Deitatem præcisè consideratam in eo priore, quo antecedit attributa, continere illa radicaliter, & quasi virtualiter, & identicè: & idcirco non posse esse in potentia ad illa, quoniam potentia nunquam ita continet actum. Verum neque hæc responsio est idonea: quoniam non repugnat aliquid esse simul in potentia actiua, & passiua respectu eiusdem formæ, nempe actiua virtuali, & passiua formali, vt patet in nostro intellectu, respectu operationum, quas elicit. est enim principium efficiens, & subiectum recipiens: & quoduis subiectum naturale de sententia Scotistarum continet propria attributa radicaliter, virtualiter, ac identicè: & tamen secundum se sumptum est in potentia passiua respectu illorum: sicut humanitas respectu intellectus, ac voluntatis, si à parte rei distinguuntur ab ipsa saltem formaliter. Et confirmatur ex Richardo de Sancto Victore lib. I. de Trinitate cap. 13. vbi ad ostendendam omnimodam identitatem sapientia, & potentia diuinæ cum Deo sic ait, *Vt igitur habeat, nempe summa substantia, de qua loquitur, non nisi à semetipsa, quod habet de ipsa potentia, quod habet de ipsa sapientia, necesse est; vt illa omnino non sint aliud aliquid, quam ipsa, alioquin sine potentia potens, vel sapiens esse non valet, quod ab ipsis habet, non tam à se quam aliunde habet; quod Richardus absurdum reputat, & merito, quoniam multo excellentius est continere perfectionem simpliciter actu formaliter, quam virtute,*

Rich. Victor.

Richard.

& radicaliter: si enim Deus non esset actu intelligens, sed solum causa intellectus creatæ, non esset tam perfectus, ac est.

Denique fieri nequit, vt plura actu distincta conueniant in vnum simpliciter absque vnione: hæc dari nequit, nisi ex altera saltem parte sit ratio potentia passiuæ: quare cum perfectiones diuinæ non sint disgregatæ, ac separatæ, sed habeant perfectum modum vnionis, si ex natura rei distinguuntur, sequitur ex parte ipsarum dari modum potentia passiuæ oppositæ actui puro. Responderi potest ex Mayronio citando capite sequente, vnionem, quam non comitatur compositio, minimè repugnare actui puro: at vero vnionem perfectionum diuinarum non esse coniunctam cum compositione, ideoque non opponi rationi actus puri: quæ responsio non satisfacit, inprimis enim, vt ostendam, cap. sequente, omnis vnio necessario inuehit compositionem: deinde vero ex præcisa ratione vnionis sumitur repugnancia ad actum purum. Quod vt ostendam suppono inprimis, nomine vnionis non intelligi quamuis vnitatem, qua plura dicuntur vnum: siquidem personæ diuinæ sunt vnum in essentia, non vero vnitas: sed eam, qua dicuntur vnum ex ea vnitatem, cuius fundamentum est posterius ipsis vnitis secundum se sumptis. Hoc enim est discrimen inter vnitatem puræ identitatis, & vnitatem compositionis, siue vnionis: quoniam vnitas identitatis, siue eius fundamentum præcedit ea, quæ sunt vnum, vel saltem aliquod ipsorum: qua ratione essentia diuina eadem prorsus indiuisa, communicata realiter personis diuinis est fundamentum vnitis, qua tres personæ dicuntur vnum, quas nostro intelligendi modo antecedit: at vero vnitas vnionis semper est posterior extremis vnitis, quoniam hæc illam suapte natura præcedunt: vnio vero præcedit vnitatem ex ipsa resultantem, vt videre est in vnitatem, qua partes dicuntur vnum in toto: nam, cum ipsis accedat vnio, ad eam præsupponi debent: vnitas autem, cum pendeat ex vnione, necessariò est posterior ipsa: Deinde suppono omnem vnionem institutam esse à natura ad supplendum defectum aliquem alicuius ex extremis vnitis. Id vero probatur, quoniam fieri nequit, vt vtrumque extremum alicuius vnionis sit absolutè, & simpliciter

X.

per-

perfectum absque indigentia alterius: ergo vnio instituta est à natura ad supple-
dum defectum alterius ex ipsis. Conse-
quentia est manifesta: nam, si vnum est
indigum alterius, & indigentia non ali-
ter, quam vnione suppletur, sane vnio
ad eam suppleendam instituta est à natu-
ra. Antecedens probatur, quoniam, id,
quod est per se omnino perfectum, &
nullius alterius indigum, non aliter illi
copulatur, quam ad communicandum il-
li perfectionem aliquam, qua caret: er-
go, si vtrumque sit simpliciter perfectum
absque indigentia alterius, non est cur
ex institutione naturæ in vnum coeant.
antecedens vero ostenditur, quoniam in
operibus naturæ nihil est frustra: at, si
ens omnino perfectum, & nullius al-
terius indigum copulatur alteri, quin or-
dinetur ad eius bonum, & perfectio-
nem, frustra erit ea coniunctio: ergo ad
hoc necessario dirigi debet. Assumptio-
nem probo, quoniam coniunctio imme-
diate ordinatur ad bonū vtriusque extre-
mi, vel saltem alterius, nō ad bonum extre-
mi simpliciter perfecti: ergo ad bonum al-
terius.

XI.

Ex hac suppositione facile ostenditur
institutum: fieri enim haud quaquam po-
test, vt vnus extremi coniunctio sit in-
stituta à natura ad suppleendum defectum
alterius, quin ex parte eius intercedat ra-
tio potentiae passiuae: sed omnis vnio in-
stituta est ad eum finem, vt probatum
est: quare in omni vnione interuenit ra-
tio actus, & potentiae. Maior proposi-
tio est euidens: nam defectus perfectio-
nis cum aptitudine ad ipsam constituit ra-
tionem potentiae passiuae: si vero in qua-
uis vnione defectus vnus extremi sup-
pletur accessu alterius, interuenit defectus
perfectionis cum aptitudine ad ipsam: at-
que adeo ratio potentiae passiuae. Et con-
firmatur, quoniam impossibile est, vt
vnum extremum per vnionem ad al-
terum præexistens communicet suam per-
fectionem, quin alterum eam passiue re-
cipiat: & consequenter sit in potentia
passiua respectu illius. Denique vnum
ex vnione resultans est perfectus quo-
uis vnitorum, vel saltem aliquo: ergo
semper in extremis vnitis est aliquod in
potentia passiua. Patet consequentia quo-
niam perfectio vnus resultantis ex plu-
ribus vnitis redundat in illud, quod est
imperfectius ipso vno: & consequen-
ter in eo præesse debuit potentia passi-
ua ad eiusmodi perfectionem, cuius sit

particeps per vnionem. Antecedens
ostenditur, quoniam si vtrumque extre-
mum distinctum est infinite perfectum,
non possunt vniri, non est enim vlla
ratio, aut finis eius vnionis: si vtrum-
que est finitæ perfectionis, vnum ex
eorum coniunctione proueniens con-
tinet plus perfectionis vtroque per se
sumpto, vt patet: si alterum habet fini-
tam, alterum infinitam perfectionem,
vnum, in quod coalescunt, est mul-
to excellentius extremo perfectionis fi-
nitæ.

Ex simplicitate diuina ostenditur
omnimoda indistinctio per-
fectionum diuina-
rum.

C A P V T X.

PRæcipuum fundamentum, quo Pa-
tres & Theologi vtuntur ad osten-
dendam summam identitatem, & re-
mouendam omnem prorsus distinctio-
nem ex natura rei à perfectionibus di-
uinis, sumitur à simplicitate Dei, cui,
vt ostendi tractat. quarto, repugnat
omnis ratio compositionis tam actiuae,
quam passiuae: hæc autem necessario se-
quitur ex distinctione actuali ex natu-
ra rei perfectionum diuinarum. Quod
argumentum indicarunt Patres infra ci-
tandi, ex Theologis vero Scholasticis
ex instituto adducit Sanctus Thomas lib. *S. Thom.*
primo contra Gent. capit. vigesimose-
cundo, in quinta ratione. Henric. quod-
lib. decimotertio, quæstione prima, & Ar-
gentin. in prim. distinct. sexta, quæstio-
ne prima, artic. secundo. Quoniam vero
vbique datur compositio actiua, da-
tur etiam passiua, & vice versa, non im-
morabor ostendendo, vtra ex his deberet
competere Deitati, vel attributis, si ex na-
tura Dei formaliter distinguerentur, sed
absolute ostendam ex distinctione ipso-
rum sequi compositionem.

I.

S. Thom.

Henric. Argentin.

Posita distinctione ex natura rei actua-
li inter perfectiones diuinas, sequitur plu-
ralitas ipsarum, & simul est vnitas: re-
pugnat autem, plura ex natura rei distin-
cta conuenire in vnum, quin inter se,
& cum illo componantur: ergo si per-

II.

fectiones distinguuntur ex natura rei, necessario admittenda est compositio in Deo. Maior quo ad priorem partem, constat ex dictis cap. 8. Altera pars asseritur communiter à Patribus adductis eodem cap. & facile ostenditur: nam fieri nequit, ut plura de se inuicem, vel de vno tertio verè affirmentur, quia inter se, & cum illo sint aliquo modo vnum: at perfectiones diuinæ verè dicuntur de essentia, & de se mutuo tam in abstracto, quam in concreto, ut ostendam tractatu 7. ergo habent cum illa, & inter se modum aliquem vnitatis. Assumptio vero est euidens, non enim plura possunt esse aliter vnum, quam participatione vnitatis alterius tertij, cum quo, vel in quo mutuo copulentur. omnis autem coniunctio plurium parit compositionem alicuius ex ipsa resultantis. Et ita ex distinctione actuali perfectionum diuinarum necessario sequitur compositio in Deo, aut ex his, aut cum his: ex his quidem, si quis concedat perfectiones omnes esse illi intrinsecas, & essentielles, tunc enim erit compositus ex pluribus rationibus formalibus: cum his vero, si perfectiones eadem sint instar proprietatum extrinsecæ essentia: tunc enim, cum singulis erit componibilis essentia, quasi subiectum cum accidente: nam Deus sapiens, Deus iustus, Deus misericors, erunt composita quædam non per se, & essentialia. ex subiecto enim, & proprietate non coalescit compositum per se, & essentialiale, sed quasi per accidens. Quæ duo cum absurda sint, & ex sententia opposita sequantur, illa quoque ut falsa rejicienda est.

III.

Huic argumento respondent Scotistæ, non sequi compositionem ex quavis pluralitate, & distinctione plurium, quæ sint vnum in aliquo tertio vel inter se, quod
Mayronius. in 1. distinct. octauo, quæstione septimo, artic. primo. Secunda parte articuli, & Bassol. distinct. vigesima secunda, quæst. tertia, art. tertio §. ultimo. ostendunt, quoniam personæ diuinæ sunt æque simplices, ac essentia diuina: & nihilominus ipsæ sunt plures, ac distinctæ, & vnum in essentia, item in prima, ac secunda, sunt duæ relationes distinctæ, nempe in Patre generatio actiua, & spiratio actiua, in Filio vero generatio passiva, & spiratio actiua: quare, etiamsi perfectiones attributales sint plures, ac distinctæ formaliter ex natura rei, non proinde sequitur compositio, aut violatur summa

simplicitas Deitatis. Hoc ut clarius explicet Mayron. cit. constituit quatuor habitudines rationū subordinatas, ita ut priores abstrahant à posterioribus, ac sine illis esse possint. Prima est ratio distinctionis, secunda vniōis, tertia compositionis, quarta resolutionis. distinctio est prior, & abstractionem vniōe probatur, quoniam multa sunt distincta, non autem vnita, ut Angelus, & homo: contra vero omnia vnita sunt distincta, eiusdem enim ad se ipsum non est vniō, sed vnitas. Vniō quoque abstrahit à compositione: nam humanitas, ac diuinitas in Christo sunt vnitæ, non tamen componuntur: at vero compositio necessario supponit vniōem, quæ enim separata sunt, & non vnita, venire nequeunt in compositionem vnus per se. Denique compositio abstrahit à resolutione: prius enim est, quam illa, ut patet: nec necessario habet illam annexam: corpus enim cæleste est compositum ex materia, & forma: nō tamen resolubile in ipsas, quoniam esset obnoxium corruptioni: contra vero resolutio supponit compositionem: vnumquodque enim resoluitur in ea, ex quibus componitur. Ex quibus deducit, posse consistere plura distincta sine ratione vniōis, & compositionis, idque confirmat ulterius in 3. parte articuli, quoniam simplicitas, & compositio opponuntur, itemque vnitas, ac distinctio: ergo idem erit ordo compositionis ad distinctionem, qui est simplicitatis ad vnitatem: At simplicitas esse nequit sine vnitatem, hæc vero esse potest sine simplicitate: quare etiam distinctio potest esse sine compositione, quamuis hæc sine illa non cohæreat. Et hoc modo affirmat cohæreere multitudinem perfectionum diuinarum cum summa simplicitate ipsarum, quia sunt distincta, non vero composita: nec esse rationes vllas contra hanc positionem, quæ non ex æquo militent contra Tninitatem personarum. Ideo vero ait dari posse vniōem absque compositione, quoniam hæc semper exigit ex parte componentium rationem actus, & potentia: quæ non necessario requiritur ex parte vnitorum.

IV.

Hæc resolutio supponit tria omnino falsa: primum est dari vniōem absque vlla ratione actus, aut potentia, saltem ex parte alterius vniti. Secundum dari veram vniōem plurium sine compositione: tertium denique, dari posse vniōem plurium distinctorum ex natura rei, & aliqualem cōstitutionem vnus ex illis, quin vllomodo lædatur summa simplicitas. Et pri-

mum

Mayronius.

Bassol.

mum quidem iam superiore capite impu-
 gnauit: duo posteriora hoc loco impu-
 gnanda sunt. In primis autem Patres idcir-
 co negant in Deo pluralitatem actualem
 perfectionum diuinarum, ne admittatur
 compositio, & ita apud ipsos rectè sequi-
 tur; sunt plura in vno, ergo est compositio.
 Ex quo refellitur secundum dictum
 Mayronis, asserentis dari vnionem plu-
 rium sine compositione: Ex professo
 autem probat Anselm. in Monolog. cap.
 decimo sexto. & in Prolog. cap. deci-
 mo octauo, non dari in diuinis alietatem,
 & pluralitatem, ne detur compositio.
 Idem asserit Theodorus, & sanctus Ma-
 ximus apud Cyparissiotam decad. 10. cap.
 4. ait enim D. Maximus loquens de virtute
 diuina, *hæc nihil aliud est præter quam sub-
 stantia Dei, ne compositio in Deo esse existimetur.*
 At, si virtus significat formaliter perfe-
 ctionem simpliciter non inclusam in sub-
 stantia Dei, ab eaque distinctam ex natura
 rei, aliquid profecto est præter illam, &
 consequenter composita. Maiorem vim
 habent verba Theodori: loquens enim de
 eadem substantia Dei, & energia: *sciunt,*
 inquit scilicet pij, *in simplicibus, & incorpo-
 reis,* hoc est personis diuinis, vt ad eum lo-
 cum interpretatur noster Turrianus, *nihil*
ista differre: quia non sunt hæc inter se discer-
nenda: ne quod est supra omnem simplicita-
tem, compositum esse intelligatur, nihil dif-
ferre, nec discerni vult substantiam Dei
ab energia, ne summe simplex composi-
tum intelligatur: at, qui ea ex natura rei
distinguit, sanè discernit, & modo ali-
quo differre fatetur: & consequenter,
si Theodori autoritatem recipit, compo-
sita esse fateatur necesse est. Ob eandem cau-
sam negat in Deo aliud, & aliud D. Cy-
rill. Alexand. libr. 14. Theauri, cap. 1. &
3. & apud Cyparissiotam decad. 10. cap. 6.
Non est simplex natura Deus vniuersorum, sed
potius compositus, & ex duobus constans, si-
quidem est alia præter eum, quæ in eo est vita:
 Compositionem sequi contendit, si aliud
 est Deus, aliud eius vita, quia scilicet plu-
 ra in vno non nisi compositione cohæ-
 rent. Similia ex eodem refert eadem de-
 cad. cap. quinto. At verò D. Hilarius lib.
 octauo de Trinitate inter medium, & fi-
 nem: *Non humano modo, inquit, Deus ex com-*
positis est, vt in eo aliud sit, quod ab eo habetur:
aliud ipse qui habet: sed totum, quod est, vita
est, natura scilicet perfecta, & absoluta, & in-
finita, & non ex disparibus constituta: Quia
 Deus compositus non est, vult non esse
 in eo aliud, & aliud, sed vnum totum, per-
 fectum, atque æquabile, non constitutum

ex disparibus, hoc est diuersis secundum
 naturam, quorum vnum non sit totum,
 quod aliud: eodem modo discurret Anselm.
 cap. 16. Monolog. *Cum illa natura nullo modo*
composita sit, & tamen omni modo tot illa bona
sint, necesse est vt illa omnia non plura, sed vnum
sint. Ex quibus verbis colligitur ex eo,
 quod Deus non sit compositus, excludi om-
 nem multitudinem rationum forma-
 lium ex natura rei distinctarum, quæ sint
 quasi proprietates essentia diuinæ, con-
 stat ergo de mente Patrum, non posse con-
 sistere plurium vnionem sine composi-
 tione.

Idem quoque ratione ostenditur. Pri-
 mò, quoniam plurium distinctorum ex na-
 tura rei dari nequit vnio sub ratione actus:
 & potentia, quin intercedat compositio,
 vt ipsi etià Scotistæ admittunt: at verò vt
 superiore capite ostendi, in omni vnione
 interuenit aliquis modus potentia, & actus:
 ergo omnis vnio coniuncta est cum com-
 positione. Secundò, omnis vnitas, aut est
 omnino simplex, & incòposita, qualis est
 vnitas identitatis omnimodæ: aut còposi-
 ta, quæ coalescit ex coitione multorum in
 vnum: vnitas resultat ex plurium vnione,
 non est simplex: ergo composita: atq; adeo
 repugnat esse plurium vnionem sine com-
 positione. Maior propositio est euidens,
 quia est disiunctiua constans terminis pri-
 uatiuè, & contradictoriè oppositis, nec est
 vlla omnino vnitas, quæ sub altero ex illis
 mèbris nõ contineatur: nam, vel ens, cuius
 est propria, est vnū ex se absq; plurium vnio-
 tione: & hoc modo est vnitas simplex, &
 incomposita: vel habet esse, atq; vnitatem
 ex plurium vnione, at hoc modo est còpo-
 sita constans pluribus vnitatibus, ex qua-
 rum coitione resultat vnitas totalis. Assum-
 ptio verò constat, quoniam omnis vnitas
 simplex, & eius subiectum est independens
 ab vnione plurium: quod si hæc ad
 alicuius vnitatis integritatem requirun-
 tur, non potest non esse composita. Deni-
 que ex vnione plurium distinctorum ex
 natura rei resultat aliquod ens per se, vel
 per accidens: hoc necessariò est compositum:
 ergo cum quauis vnione plurium ex
 natura rei distinctorum necessariò con-
 nexa est compositio. Maior propositio
 est euidens, quoniam noua vnitas sup-
 ponit nouam rationem entis: vnitas enim,
 vt ait Philosophus, libr. 4. Metaphys.
 capit. secundo, non dicit naturam distin-
 ctam ab ente, sed in ipsa entitate fundatur.
 Ex omni vero vnione resultat aliqua vni-
 tas, idè enim vocatur vnio, quia termi-
 natur

Anselm.

V. 1

Aristot.

natur ad vnum: quare resultat etiam nouum ens. Id verò, si sit ens per accidens, perspicuum est esse compositum, omne enim ens per accidens compositum est ex subiecto, & accidente: si verò sit ens per se similiter, tum quoniam non est totum quod est, non enim vnum ex extremis vnitis est alterum, aut viceuersa: nec alterum ipsorum est totum, aut è contra, vt per se patet: simplicia verò sunt totum id, quod sunt: tum verò quia est resolubile in extrema vnita, si non re, saltem cogitatione: quidquid autem est resolubile, compositum quoque esse debet, vt admittit idem Mayron, licet autem ipse id tantum asserat de resolutione reali, concedendum necessario est etiam de resolutione mentali, terminata ad extrema vnionis per se distincta ex natura rei: nam, si ex alio capite non repugnaret resolutioni, verè haberet terminum, à quo inciperet, hoc est ab ipso vno resultante per vnionem, & terminos in quos definirer, hoc est extrema ipsa per vnionem copulata, & per resolutionem disiungenda.

VI.

Gregorius.

Quin verò, & si dāremus non intercedere compositionem veram, nihilominus, vt rectè probat Gregorius in l. distinct. 8. quæst. 1. art. 2. post secundam Conclusionem, sola plurium vnio, & consequenter aliqualis constitutio vnus ex pluribus repugnat simplicitati. Primò, quoniam simplicitati repugnat ratio prioris, ac posterioris: hæc datur in quouis constituto ex pluribus distinctis à parte rei: ergò quæuis eiusmodi constitutio lædit simplicitatem. Maior propositio est perspicua, nam eiusdem ad se ipsum non est ordo prioris à parte rei, nisi fortè secundum modum intelligendi nostrum: in re simplici non est aliud, & aliud, sed vnum, & idem omnino indiuisum: ergò nequit ante operationem intellectus subire rationem prioris, ac posterioris. Assumptio ostenditur quoniam constituentia ex natura rei distincta suapte natura sunt priora vnione, & consequenter constituto, quod per illam resultat. Secundò ens simplex est totum, quod est; nec in ipso est partim esse, partim non esse: nullum verò constitutum ex pluribus distinctis à parte rei est totum, quòd est, in quidem singula extrema non sunt idem, quod alterum: nec constitutum idem, quod singula extrema: neque hæc idem, quod illud, vt discurrenti patebit.

Verum operæ pretium est id ostendere in exemplo, quod ipsi Scotistæ vsurpant: dicunt enim Christum Dominum, quatenus est constitutum ex humana diuinæque natura vnitis in hypostasi Verbi, non esse compositum: & tamen in ipso humanitas non est diuinitas, nec viceuersa: & quamuis Verbum diuinum sit ipsa diuinitas, ramen propriè, ac formaliter loquendo constitutum ex humanitate, ac diuinitate non est diuinitas; & consequenter non est simplex: quis enim dixerit compositum ineffabile constans ex duabus naturis secundum vnitatem ex vnione hypostatica resultantem, esse què simplicem, ac Deum? Quod si non est æquè simplex, profecto aliqua ex parte deficit simplicitas, non nisi, quia constat pluribus vnitis in vnum; ergò sola vnio plurium in vnum, & si per impossibile non esset iuncta compositioni, violaret puritatem simplicitatis. Video responderi posse, deficere simplicitatem ex parte humanitatis, quæ ipsa composita est: quod licet verum sit per accidens, se habet ad constitutionem compositi ineffabilis, quatenus immediatè resultat ex duabus naturis vnitis in hypostasi Verbi: nam, si per impossibile fingamus naturam creatam omnino simplicem, & indiuisam venire in similem vnionem cum natura diuina in hypostasi Verbi, adhuc constitutum ex illis non accedet ad simplicitatem Dei: ergò quæuis constitutio ex pluribus distinctis à parte rei repugnat simplicitati.

Constat ergo repugnantiam, quam habet distinctio ex natura rei formalis perfectionum diuinarum, cum simplicitate diuina, minimè tolli responsionibus adductis à Mayron. & aliis Scotistis: quoniam vbicunque sunt actus plura, & vnum vnitate admittente mutuum prædicationem, necessario est vnio: vbi vnio, ibi ratio aliqua potentia, & actus, & compositio simplicitati repugnans: attributa vero diuina, vt volunt Scotistæ, sunt à parte rei plura distincta, & vnum, ita vt mutuo prædicentur: ergò vnita, atque composita, & consequenter, Deus non est summe simplex. Quare cum fide teneamus Deum esse simplicem, assertio, ex qua oppositum illius sequitur, cauenda est. Patet etiam, quomodo diruenda sint fundamenta opposita, dicendo in primis distinctionem in simplici, & re ipsa diuersis abstrahere ab vnione, non verò in ijs, quæ cum distinctione habent inter se vnita-

VII.

vnitatem posteriorem ipsis. Deinde vero etiam vnionem omnem eiusmodi connecti necessario cum compositione aliquali, quæ satis est, ad excludendam perfectam rationem simplicitatis à composito. Ad confirmationem respondetur, aliud esse loqui de distinctione vnus ab alio extrinseco, aliud de distinctione plurium coeuntium in vnum. Si priore modo, rectè concludit argumentum: nam in Deo est distinctio eius à creatura, quin sit in ipso compositio. At posteriore modo non habet vim, quoniam, sicut omnimoda identitas, si vnitas omnium, quæ quoquo modo sunt in re, necessario coniuncta est cum simplicitate, ita distinctio perfectionum, quæ in ipsa sunt, necessario coniuncta est cum compositione, vt patet ex dictis. Et ita subordinatio illa distinctionis, vnionis, ac compositionis, si refertur ad distincta, vt vnum secundum eandem vnitatem singularem posteriorem ipsis, est commentitia.

VIII. Porro instantia adducta ex personis diuinis, quæ sunt plures, & vnum in essentia sine vnione, aut compositione, non tollit vim argumenti: quoniam personæ diuinæ non sunt vnum vnitate resultant ex ipsarum vnione, sed vnitate identitatis in essentia, quæ est fundamentum eius identitatis: ideoque mirum non est, si sint plures, & vnum sine vnione: at verò perfectiones essentielles, si distinguantur ex natura rei, non solum sunt vnum vnitate identitatis realis in essentia, sed etiam habere debent aliam vnitatem conflata ex omnibus; nam, si non habeant, erunt simpliciter plures: & quemadmodum Trinitas solam habet vnitatem essentia, & ratione personarum pluralitatem: ita proprietates absolutæ erunt simpliciter plures secundum rationes formales, vnum vero solum identice in essentia: & quemadmodum propter pluralitatem personarum non potest vna verè de altera prædicari, etiam si sint vnum in essentia, ita propter formalem pluralitatem attributorum, non verè prædicabitur vnum de altero, quamuis sint idem in essentia: prædicantur autem, vt ipse etiam Scot. admittit: ergo vel habent omnimodam identitatem, vel si ex natura rei distinguuntur, habent propriam vnitatem compositionis: nam coniunctum hoc *Deus sapiens* posita sententia Scoti, constat pluribus ex natura rei distinctis, & habet peculiarem vnitatem, ratione cuius pars altera prædicatur

de altera: ea non potest esse sola vnitas identitatis in essentia; nam hanc habent Pater, & Filius, qui de se mutuo non prædicantur: ergo erit vnitas resultant ex compositione vnus cum altero. Quod absurdum non sequitur ex pluralitate personarum: ipsæ enim ratione sui non copulantur, aut prædicantur mutuo, & proinde minimè requirunt vnionem compositionis. Et ita patet, rationes, quæ militent contra distinctionem ex natura rei attributorum, nequiquam militare contra distinctionem realem trium personarum. Eadem verò responsio falsa est, quatenus supponit duas relationes compossibiles in eodem supposito, nempe generationem, & spirationem actiuam in Patre, itemque generationem passiuam, & spirationem actiuam in Filio distingui ex natura rei: ipsæque argumentis conuincitur, quibus impugnatur pluralitas, & distinctio actualis formalitatum in Deo. sed, quia id pertinet ad materiam de Trinitate, in ea fusiùs examinabitur quoad speciales difficultates eius loci.

Ex eo quod termini contradictorij verificentur de diuersis perfectionibus diuinis non sequitur distinctio earum ex natura rei.

C A P V T X I.

I. Inter argumenta, quibus vtuntur Scotistæ ad confirmationem suæ sententiæ primum locum habet id, quod sumitur à contradictione: non enim de eadem re omnino ex natura rei indistincta possunt verè enunciari contradictoria: de diuinis autem perfectionibus enunciantur: ergo distinguuntur aliquo modo à parte rei. Maior propositio nititur communi illo principio; non contingit idem simul de eadem re affirmare, & negare. Assumptionem ostendunt pluribus medijs. solus Mayron. in 1. dist. 8. quæst. tertia §. 1. duodecim contradictiones adducit, ad quas omnes respondent Toletan. in 1. distinct. 8. quæst. vn. articul. quarto. Andreas de Nouo Castro, distinct. 32. quæst. 1. & Clypeus quæstion. decima, super Porphyry. articul. primo. Ego ex omnibus seligam potiores. Prima sumitur ab emanationibus diuinis

I.

Mayron.

Toletan.

Nouo Castro.

Clypeus.

in hunc

in hunc modum, emanationes diuersæ rationis ex natura rei, requirunt principia diuersæ rationis ex natura rei: in diuinis autem sunt emanationes alterius, & alterius rationis ex natura rei: ergo principia ipsarum debent esse distincta: Principium verò generationis est intellectus, spiratio- nis voluntas: ergo hæc distinguuntur ex natu- ra rei, aliter de eadē re indistincta per hæc nomina significata enunciari verè poterūt cōtradiçtoria, dicēdo, intellectus est prin- cipium producendi filium, voluntas non est principium producendi filium, vel et- iam intellectus nō est principium produ- cendi filium: hæc enim per syllogismū ex- positoriū deducitur ab illa priore in hunc modum: voluntas nō est principium pro- ducendi filium, intellectus est voluntas: ergo intellectus non est principium pro- ducendi filium.

II. Secunda cōtradiçtio sumitur ab acti- bus essentialibus, siue cōparentur actus, cu- iusvis potentie inter se inuicem, siue cum actibus alterius potentie: priore modo cō- parantur volitio, ac nolitio, siue amor, & odium: nam Deus amat bonos, non malos: odit malos, non bonos: ex quo sic elicitur cōtradiçtio iuxta sententiā oppositam, in Deo idem est amare, & odire, ac vice- uersa: & consequenter, si odit malos, amat, & si amat bonos, odit: atq; adeo bonos a- mat, & nō amat: malos odit, & non odit, eodē modo cōparari possunt actus intel- lectus inter se: v. g. sapientia, & scientia, no- titia visionis, & simplicis intelligētiæ: nam sapientia secundum August. lib. 14. de Tri- nit. c. 1. est eternorum, scientia temporalium: notitia visionis secundū Theologos est so- lum existentium in aliqua differētia tempo- ris, notitia simplicis intelligentie, est etiam possibilium. Ratione huius diuersitatis pos- sunt eodē modō inferri cōtradiçtoria v- ter do Syllo. expositorio. Deniq; compa- rando actus intellectus, & voluntatis, idem sequitur: nā Deus intelligitabilia, quæ nunquam erūt, non tamen vult: item mala intelligit, non vult. Ex quo posita senten- tia de omnimoda indentitate attributorū, sic infertur cōtradiçtio, actus intelligendi terminatur ad omnia siue bona, siue mala, siue existentia, siueabilia: actus intel- ligendi est actus volendi: ergo actus vo- lendi terminatur ad omnia, & consequen- ter Deus vult etiamabilia, & mala: ex alia pro parte constat non velle ipsa: ergo vult, & non vult idem obiectum.

III. Tertia cōtradiçtio fundatur in com- municabilitate perfectionum diuinarum, etenim secundum quādam Deus est omni-

no incommunicabilis: v. g. secundum ra- tionem actus puri, necessarij, simplicis, im- mutabilis, immensi, quæ perfectiones ita sunt propriæ Deo, vt nulli alteri rei conue- nire possint: secundum alias autē commu- nicatur, nempe secundum esse, viuere, in- telligere, & similes. Item secundum has ip- sas non omnibus, nec similiter, aut eodem modo communicatur; nam plurimæ sunt creaturæ, vitæ & intellectus expertes, aliæ vitam, & intellectum non eodē modo par- ticipant: fieri autem non potest, vt perfe- çtio non cōmunicabilis sit idem omnino cum communicabili, quin sequatur cōtra- diçtio: nam sumpta exempli gratia immē- sitate, verè dicitur immensitas, non est cō- municabilis creaturæ, itemq; est commu- nicabilis: siquidem vita Dei est communi- cabilis, & vita Dei est immensitas: ex quo bene sequitur per Syllogismum exposito- rium in tertia figura: ergo immensitas est communicabilis.

Quarta deniq; sumitur à ratione perfe- çtionum, quæ significatur per modum po- tentie, & habitus. Nam si consideremus in- tellectum, de illo verè dicitur, Deus intel- lectu intelligit, intellectus est ratio intel- ligendi, quæ nō dicuntur de voluntate: cō- tra de hac dicitur, voluntas est ratio volen- di, Deus voluntate vult, quæ in intellectu minimè cadunt, & ita de eadem omnino ro- prorsus indistincta verificantur cōtradi- çtoria. Idem videre est, si cōparentur vir- tutes in ordine ad suos actus, & obiecta: Et- enim verè dicitur, Deus iustitia punit, mi- sericordia miseretur: non è contra. Item iustitia est ratio puniendi, misericordia parcendi, non è contra. Item misericordia Dei versatur circa miseras creaturæ sub- leuandas, iustitia circa culpas puniendas, veracitas circa verum in dicendo, fidelitas circa verum in exequendis promissis; & plurima alia eiusdem generis, quæ passim occurrunt. Ad hæc quatuor capita reuo- cari possunt ferè omnes cōtradiçtiones, quæ faciunt difficultatem in hac materia: & omnes possunt dissolui iisdem respon- sionibus, quas ad harum solutionem sub- ijciam.

Quidam, vt refert Mayronius q. cita- ta, §. 1. sunt, vt facillè se ab hac difficultate expedirent, dixerunt regulam cōtradi- çtoriarum non valere in diuinis. Hi tamen merito sunt explodendi, quoniam negant primum principium naturale, de quolibet verum est affirmare, vel negare, non ta- men simul. Et si quis diceret, Deum non esse Trinum, & alius eū velle conuincere, quia fides id docet, reipòdere posset id nō ob stare,

Augustinus.

V.

Mayron.

obstare, quoniam non repugnat propositiones contradictorias esse simul veras in diuinis: & ita non relinqueretur locus conuincendo vlli errori circa diuina. Verum quidem est non repugnare, vt de termino singulari communicabili pluribus verificentur termini contradictorij respectu diuerforum, pro quibus terminus ille supponit: verbi gratia, Deus est generans, Deus est non generans: nam in priore supponit pro Patre, in posteriore autem pro Filio, & Spiritu sancto, & ita vtraque propositio est vera ratione diuerforum. Non potest tamen dici, Deus generat, Deus non generat, nam hæc secunda propositio est falsa, quoniam negatio præfixa copulæ remouet omnino prædicatum à subiecto. Sed huius rei explicatio fusius spectat ad materiam de Trinitate: hæc tamen dixi, vt constaret propositas obiectiones non rectè dissolui ex illo principio, contradictoriarum regulæ non tenent in diuinis: est enim falsum.

VI. Communis Doctorum solutio est, distinctionem virtuale, siue rationis rationatæ sat esse, vt de eadem re à parte rei indistincta diuersimode tamen concepta, & significata enuncientur contradictoria, vt ex Philosopho libr. 3. Phys. t. 21. & 22. docet Sanctus Thomas quæst. septima, de potentia art. 1. ad quintum: & quæst. 8. a. 2. ad septimum, & decimum. Ratio huius est, quoniam vt propositio sit contradictoria, necesse est, vt constet iisdem terminis: quoties autem obiectum diuersimode concipitur, & significatur, termini non sunt iisdem, vt patet in definitione, ac diffinitio: inter quæ non est distinctio ex natura rei, & tamen propositio, in qua definitio prædicatur de diffinito non est identica: & diffinitio autore Philosopho libr. 11. Metaph. cap. 6. est medius terminus ad ostendendam passionem de subiecto: quæ vtique vera non essent, si definitio, & diffinitum essent idem omnino terminus. Hanc verò regulam deduco ex dictis ipsius Mayron. ipse enim §. 6. in septimâ contradictione arguens, quod sapientia, & scientia distinguantur, interponit quandam solutionem, scilicet non opus esse distinguere sapientiam, aut scientiam in se ipsis, eo quod obiecta distinguantur, quoniam alioquin sequeretur Deum alia scientia cognoscere numeros, alia lineas, & sic de cæteris, quam impugnatur, quoniam, si Arithmetica, ac Geometria distinguuntur suis rationibus formalibus, vbicunque eæ sint, distinguere debent, atque adeo in Deo: Inferius aut §. Sed hic sunt mul-

ta instantia, concedens esse in Deo multas scientias formaliter, & formaliter distinctas, sibi ipsi obijcit sequi ex eo dari in Deo infinitas perfectiones, & respondet dari quidē multas, non tamen infinitas. Ex quo eius dicto necessario sequitur, sat esse distinctionem rationis ad evitandam contradictionem: etenim Deus scientia simplicis intelligentiæ intelligit, infinita saltem indiuidua, aut ergo respectu singulorum est scientia formaliter distincta à scientia reliquorum, aut non: si sit, erunt infinitæ perfectiones, quod ipse negat: si non sit, de eadem re ob solam distinctionem rationis possunt enunciari contradictoria: probatur quoniam sicut verum est dicere, scientia linearum, non est scientia numerorum, ita etiam verè dici potest, scientia huius indiuidui non est scientia illius, & tamen quia scientia non multiplicatur pro ratione indiuiduorum, eadem omnino est à parte rei scientia vnius, ac scientia alterius.

Itaque distinctio virtualis, in qua fundatur actualis secundum rationem, est sufficiens, vt eadem res in se indistincta actu, quatenus diuersimode concipitur, subter prædicatis contradictorijs. Quam responsionem varijs argumētis impugnat Mayron. q. citata §. Hic sunt, primò, quoniam quādo contradictio præcedit operationem intellectus, non potest referri in distinctionem rationis, resultatē peractum intellectus: veritas verò obiectiua contradictionum, quas mens nostra format in tempore, fuit ab æterno ante omnem actum intellectus creati: ab æterno quippè intellectus, non voluntas est principium producendi Verbum; contra verò voluntas, non intellectus est principium producendi Spiritum sanctum. Et confirmatur, quoniam quando terminis propositionis non inuoluitur aliquid pertinens ad rationem, veritas, aut falsitas sumenda est ex identitate, aut diuersitate ex natura rei: at pleræque ex contradictorijs assignatis constant terminis significantibus obiecta ipsa in re, quin inuoluantur aliquid pertinens ad opus rationis: ergo veritas earum, & falsitas non pendet ex distinctione rationis: sed solum spectanda est penes identitatem, aut distinctionem præcedentem actus intellectus. Quoniam verò responderi potest distinctionem virtuale, seu feudamentalem præcedere actus intellectus nostri: & ratio eius verificari contradictoria, arguitur secundo: omnis contradictio actualis exigit extrema actualia, siue obiectum actuale: sed intellectus diuinus actu intelligit

VII.

Mayron.

omnia,

Philos.

S. Thom.

Philos.

omnia, voluntas autem non vult omnia: aut ergo fundamentum harum propositionum est omnibus modis idem actu, aut non: si detur secundum, habetur intentum, si primum, est vera contradictio de eodem omnino obiecto: si vero respondeatur esse quidem idem omnino actu, non tamen virtute, quoniam essentia continet virtute multos conceptus, & ita extremorum contradictorium vnum verificatur de essentia apprehensa sub vno conceptu, alterum de eadem apprehensa sub altero. Obicitur tertio, ubi sunt extrema conditionis formaliter, esse quoque debent fundamenta distincta formaliter: sunt autem in diuinis extrema contradictionis formaliter: ergo & fundamenta, & confirmatur, quoniam id, quod inest alicui simpliciter, inesse non potest per id, quod conuenit secundum quid: affirmatio, ac negatio conueniunt Deo simpliciter, ergo conuenire nequeunt per id, quod conuenit eidem virtualiter solum: atque adeo secundum quid.

VIII.

Capreol.
Caietan.
Hispal.

Socinianus.

Ad has, & similes obiectiones duæ solutiones adhiberi possunt: alteram perstringit Capreol. in 1. d. 8. q. 4. art. 2. ad 6. contra primam conclusionem. Caietan. de ente, & essentia q. 12. ad 7. Hispalens. in 1. d. 8. art. 4. ad e contra primam conclusionem, & Socin. lib. 4. Metaphys. q. 30. dicunt autem contradictionem non esse actu in re ipsa, sed virtute solum, & fundamentaliter: quoniam ex altera parte est negatio, quæ non est actu in rebus ipsis, sed solum fundamentaliter: & ideo ad veritatem contradictionis fat esse ex parte extremorum distinctionem fundamentalem, siue virtutalem, quæ accedente operatione intellectus transit in actuaalem, qua fundari potest actualis contradictio complete existens per intellectum. Verum hæc solutio supponit vnum non receptum apud omnes, nimirum negationes esse solum formaliter in intellectu: quod licet verum sit de negatione, hoc est enunciatione negatiua, non tamen est certum de negatione obiectiua, qua nititur veritas propositionis mentalis negantis, aut falsitas affirmantis iuxta sententiam Aristotelis 4. Met. ca. 7. t. 27. *ex eo quod res est, vel non est propositio est vera, vel falsa*: nam hanc plerique censent esse in obiecto eo modo, quo negationes dici possunt esse: ac proinde cum eidem secundum idem nequeat inesse forma, à qua determinetur, & negatio ipsius, non videtur hæc solutio adæquata.

IX.

Capreol.
Carthuf.
Iauellus.

Altera solutione vtuntur Capreol. vbi supra, Dionysius Carthuf. in 1. d. 2. q. 2. in fine ad argumenta Scoti, Iauellus 12. Met.

1. 19. art. 4. & Caietan. 1. p. q. 39. art. 1. §. vltimo; dicentes ipsam distinctionem virtutalem esse formaliter in rebus ante actum intellectus, ratione cuius essentia diuina æquipollet varijs perfectionibus creatis: exempli causa, intellectui, voluntati, sapientia, iustitia, & ceteris eiusmodi: & quatenus eminenter continet vnam, non continet aliam; Et quemadmodum inter nos perfectionibus diuersis non tribuuntur prædicata propria aliarum, non enim humanus intellectus vult, aut voluntas intelligit: ita essentia diuina, quatenus eminenter est vna perfectio, non alia, tribuuntur propria eius perfectionis, non alterius: cum vero per nomina, quibus vtimur, & conceptus quos formamus, intelligatur, ac significetur, prout his, vel illis perfectionibus æquipollet, v. g. nomine intellectus significatur, quatenus æquipollet perfectioni potentia intellectricis creatæ, nomine voluntatis, quatenus æquipollet voluntati creatæ, hinc fit vt verè dicatur; Deus intellectu intelligit, falsò autem voluntate intelligit. Aliqui recentiores hac solutione vtentes, videntur sui oblit: alibi enim docent contra Scotistas singula attributa continere omnia, & omnia singula: cum verè obiectum alicuius nominis, vel conceptus includit plura formaliter, quæcunque dicuntur de illis pluribus simpliciter, & absque reduplicatione, dicuntur etiam de eiusmodi obiecto: verbi gratia, quia Homo includit animal, viuens, corpus, verè dicitur sentire, vegetari, esse quantū, & mobile, quæ per se primo conueniunt animali, viuenti, corpori: neque potest Homo significari cum abstractione, aut præcisione ab ijs: ergò, si verbi gratia intellectus includit voluntatem, omnipotentiam, & cetera attributa, sicut voluntas vult, & potentia creat: ita etiam dici potest intellectus velle, & creare: neque concipi poterit intellectus non concepta simul bonitate, ac sapientia: & ita ruit fundamentum, quatenus habet concipi essentiam prout eminenter æquipollet vni perfectioni, non alteri. Nec respondere possunt, singula attributa continere cetera realiter, non formaliter: nam hoc non negant Scotistæ, à quibus ipsi putant se dissidere, cum asserunt attributa alia in alijs contineri nempe formaliter. Nec sufficit, si quis dicat eiusmodi nomina significare diuinam essentiam totam, non totaliter. Nam significare totaliter non refertur ad rem ipsam, sed ad modum significandi, qui consistit in eo, quod essentia significetur adæquate secundum omnes rationes formales

virtute

virtute distinctas, ex quo sequitur, si nomina non significant adequate essentiam, singula attributa ijs nominibus significata nequaquam includere formaliter cætera.

X. Vt hæc difficultas explicetur, & defendatur proposita regula ab impugnationibus: obseruandum est attributa diuina aut considerari posse secundum se, quatenus sunt in re vna, atque indistincta perfectio diuina subsistens, aut quatenus præcisè respondent, aut respondere possunt conceptibus, quos de singulis format intellectus cum abstractione à reliquis. Et quidem, si priore modo consideretur, est mutua vnius de altero prædicatio, & quod simpliciter de vna dicitur, de alia quoque dici potest: si verò consideretur posteriore, nõ est opus vt, quidquid dicitur de vna, de alia quoque dicatur: & in hoc sensu falsò dicitur: intellectus diuinus vult, voluntas intelligit, & similia. Ratio huius discriminis est, quoniam priore modo enunciatio solum respicit id, quod est actus in re, quin attendat distinctionem virtutalem, aut rationis, quæ alioquin intercedit: quia verè propositio est vera, vel falsa, quia res est, aut non est, & in re ipsa est vna, atque indiuisa ratio, qua Deus intelligit, vult, sapiens, magnus, & iustus est. Posteriore vero modò, significatur quidem eadem res animò, non tamen adequatè sub omnibus suis rationibus formalibus, sed inadæquatè sub vna cum præcisione ab alijs; ratione cuius præcisionis non quidquid prædicatur de illa sub vno nomine, aut ratione, prædicatur de eadem sumpta sub alio nomine, aut ratione, exempli causa. mens nostra, cum dicit, Deus voluntate amat, concipit diuinam entitatem, quatenus præcisè æquipollet eminenter potentia volendi, quo conceptu præcinditur à se ipsa, quatenus æquipollet perfectionibus alijs à parte rei distinctis in creatura: & quoniam sub hac præcisione non æquipollet intellectui, idcirco non verè dicitur, Deus voluntate intelligit: id ipsum dicendum de intellectu, & alijs perfectionibus; nam perfectio diuina, quatenus à nobis concipitur, & significatur nomine intellectus, præcindit à se ipsa, quatenus est voluntas, omnipotentia, æternitas, & cæter. Ex quo provenit, vt cum de eodem subiecto re ipsa prorsus indistincto, diuersimode tamen concepto, & significato, verè dicantur prædicata contradictoria, non tamen sint propositiones contradictoriæ simul veræ, quoniam propositiones illæ non constant iisdem terminis, &

idè non sunt contradictoriæ; alius quippe terminus est intellectus, alius voluntas: & ne hoc in diuinis solum verum existimetur, in creatis etiam locum habet: nam, si consideremus intellectum creatum, quatenus eminenter continet omnes sensus corporis, vnam, & eandem potentiam vitalem re ipsa omnino indistinctam comperiemus: & ita de ipso verè dicemus; intellectus est vis intelligendi saporis, item vis percipiendi odores; & sic de cæteris obiectis sensuum exteriorum: si verò præcisè attendamus ipsum, quatenus eminenter æquipollet singulis sensibus, eique imponamus nomen respondens eiusmodi conceptui; verbi gratia, *vis perceptiva colorum, vis intelligendi sonum*, fiet quidè mutua prædicatio identica, non tamen quod tribuitur vni, per verba, & nomina connotatum, tribuetur alteri: non enim erit prædicatio formalis, nec proinde vera; Socrates vi odores percipiendi, intelligit saporis, quoniam sensus est, Socratem percipere odores intellectu, quatenus præcisè æquipollet odoratiui, quod est falsò: quod etià clariùs apparet in ipsomet intellectu, quatenus appellatur practicus, & speculatiuus, ratio superior, & ratio inferior: nam falsò dicitur in sensu formali; intellectus practicus speculatur obiectum, non operabile, aut intellectus speculatiuus est directiuius praxis, aut ratio superior considerat temporalia, aut ratio inferior considerat æterna: & tamen omnibus his nominibus significatur idem intellectus à parte rei omninò indistinctus, quia tamen diuersimode concipitur, ac significatur illis nominibus, quatenus est principium determinatarum operationum, cum præcisione à semetipso, quatenus est principium aliarum, per vnum eorum nominum significatus admittit denominationes, quas aliter conceptus, & significatus respicit. Sed de his & alijs modis prædicationum in terminis diuinis fusiùs dicam, tractatu 7.

Ad hunc modum explicata communi responsione Thomistarum, facile est satisfacere obiectionibus aduersus illam propositis, quæ nõ minùs pugnant cum omnimoda indistinctione ex natura rei nostri intellectus, quam cum perfecta identitate perfectionum diuinarum, & ita, sicut non expugnant identitatè illius, ita neque harum indistinctionem euertunt. Prima itaq; impugnat quidem puram distinctionem rationis non habentem, fundamentum in re, non autem eam, quæ nititur distinctione virtuali, quæ præcedit in re ipsa, & inuoluitur in ipsis propositionibus, vt patet ex

XI.

dictis: Ad secundam, respondeo aliud esse requiri à contradictione extrema actualia, aliud distincta actualiter: & primum quidem verissimum est, nam in Deo actu est intellectus, actu voluntas: secundum autem falsum, vt patet ex dictis: hoc posito, dandum est primum membrum consequentis, hoc est obiectum illarum propositionum à parte rei actu esse omnibus modis idem, distinctum tamen virtute, vbi ibidem dicitur: ex quo non sequitur vera contradictio, etsi de eodem obiecto à parte rei actu indistincto prædicentur termini contradictorii, quoniam nõ subest illis prout est idem, sed prout virtute distinctum, vt sub ea distinctione præcisè conceptum, & significatum. Ad tertiam, qua hæc responsio impugnatur, negandum est antecedens: & ad eius impugnationem respondeo, quotiescunque de essentia diuina sub diuersis conceptibus, & nominibus accepta termini contradictorii enunciantur, non conuenire vtrunq; simpliciter, sed affirmatiuum simpliciter, negatiuum secundum quid: ratio est, quoniam vnica illi, atq; indiuisa prorsus entitati diuinæ simpliciter, & absolute inest omne prædicatum affirmatiuum continens perfectionem simpliciter, & simpliciter excluditur eius negatio: atq; adeo, si significetur, prout est in se, propositio affirmatiua erit vera simpliciter, negatiua falsa: negatio verò cõuenit secundum quid, hoc est sub præcisione aliqua, aut virtuali distinctione: atq; adeo, si intellectui diuino prout est in se, imponatur adæquatum nomen, hæc propositio erit vera: intellectus diuinus vult: quia tamen significatur à nobis sub præcisione omnimoda ab alijs perfectionibus, & ipse in se, quatenus præcisè est obiectum huius nostræ conceptionis, non est potentia volendi, sed intelligendi tantum, idcirco negatio conuenit illi secundum quid: atque adeo mirum non est, si fundetur in distinctione secundum quid.

XII.

His stabilitis facile est dissoluere singulas contradictiones, & prima quidem continet duas difficultates: altera est quomodo emanationum re ipsa distinctarum possint esse principia sola ratione distincta: altera quomodo de eadem re omnino indistincta possint enunciari termini contradictorii. Prior per se pertinet ad materiam de Trinitate, nunc vero breuiter respondeo cum Aliacens. quæstion. sexta, articulo. secundo, littera S. & Capreol. articulo. citato ad sextum, quemadmodum ex distinctione reali emanationum non colligitur distinctio realis

Aliacens.

Capreol.

principij, vt per se patet, & ipsi tenentur admittere, qui voluntatem & intellectum dicunt esse idem realiter: ita neque colligi distinctionem ex natura rei, cur enim magis colligatur vna, quam alia? Ratio est, quoniam omnis pluralitas reducitur ad vnitatem, & sicut eadem potentia naturalis, verbi gratia intellectus, aut voluntas absque vlla distinctione sui à se est principium actuum realiter differentium secundum numerum, & speciem, & eadem omnipotentia diuina in se indistincta est principium omnium emanationum ad extra, quæ possunt esse infinitæ: ita essentia diuina quatenus est intellectus, & voluntas absque vlla distinctione, ex natura rei potest esse principium emanationum diuinarum quantumcumque realiter differentium, vt bene explicat Toletan. in 1. distinct. 8. articulo. 4. Tolet.

ad secundum Scoti, contra tertiam conclusionem; & Landulphus apud Lychem quæst. 3. altera soluitur dicendo distinctionem virtuale vnica perfectionis diuinæ, quæ inuoluitur nomine intellectus & voluntatis, fat esse, vt de eadem sub rationibus virtualiter distinctis enunciantur contradictoria, quin propositiones sint verè contradictoriæ. Ad Syllogismum expositorium, quo ostendi videtur vera contradictio, respondetur, si termini sumantur, prout à nobis concipiuntur, assumptionem esse falsam, quoniam efficit hunc sensum, diuinitas prout eminenter æquipollet intellectui creato, æquipollet etiã voluntati, quod est falsum, si verò termini sumantur absolute, prout obiecta ipsorum sunt in re, tunc est vera, & efficit hunc sensum, diuinitas, quæ æquipollet intellectui, æquipollet etiam voluntati, in quo etiam sensu conclusio potest esse vera.

XIII.

Quod attinet ad secundum genus contradictionis, respondeo, quamuis concedendum sit huiusmodi propositionem, in Deo cognitio mali est volitio boni, & similes, in terminis absolutis esse veras in sensu identico, propter omnimodam identitatem ex natura rei, vt ostendam tract. 7. quia tamen non valet consequentia à sensu identico ad formalem, verba autem, & nomina adiectiua non possunt prædicari nisi sensu formali, fit, vt ex omnimoda identitate inter intellectum, & voluntatem diuinam non sequatur has propositiones esse veras: intellectus diuinus vult, voluntas intelligit; Aduertendum tamen est, quamuis propter omnimodam attributorum identitatem concederetur, esse veras

Landulph.
Lychem.

veras has propositiones, voluntas diuina intelligit, intellectus vult esse: non tamen ex eo quod diuina voluntas sit omnino idem cum intellectu, & hic intelligat mala, sequi voluntatem diuinam velle mala; neque ex eo quod amor in Deo sit idem cum odio, sequi concedendum esse, diuinam voluntatem amare malos, & odisse bonos: vt rectè docent Adam. in 1. d. 6. qu. 1. versus finem. Toletan. art. cit. ad secundam, & tertiam contradictionem. Andreas de Nouo Castro. d. 9. 10. q. vn. ad 3. contra 2. conclusionem, & Clypeus Thomistarum q. 10. super Porphyr. art. 1. ad 2. & 3. Mayronij. Ratio diuersitatis est, quia ex identitate rectè sequitur affirmatio, inter ea, quæ sunt idem: ac proinde ex eo, quod voluntas sit idem cum intellectu, solum sequeretur terminos, vtrunque significantes de se inuicem prædicari: vt si dicatur, intellectus vult bona, voluntas intelligit mala: at in hac propositione voluntas vult mala, termini, qui coniunguntur nõ sunt voluntas, & cognitio malorum, sed voluntas, & volitio malorum, quæ cum in Deo non detur affirmari, non potest de diuina voluntate, quemadmodum affirmari potest cognitio malorum, quæ doctrina similibus exemplis accommodari potest.

XIV. Ea, quæ pertinent ad tertium genus, diluuntur ratione distinctionis virtualis vel etiam actualis negatiuæ: nam perfectiones secundum quos diuinitas, non est participabilis à creatura, vel distinguuntur virtute, vt ratio actus puri, & immensitas: vel inuoluunt diuersas negationes, vt simplicitas, & immutabilitas: termini verò diuersi saltem, penes negationes ex parte obiecti significati, non sunt iidem: atque adeo, si vel ipsi de eodem subiecto alter per affirmationem, alter per negationem dicatur, vel de ipsi contradictoria enuncientur, non fient propositiones verè contradictoriæ: vt patet, si de cæco, ac surdo dicatur, est cæcus secundum oculos, non surdus secundum oculos: idem quoque dicendum si comparentur duo termini, alter negatiuus, alter affirmatiuus: vt si homo dicatur, conueniet cum Angelo secundum vitam actualem, non secundum materialitatem: eodem prorsus modo nõ est contradictio, si Deus dicatur communibilis creaturæ secundum vitam, non secundum simplicitatem. Similiter fat est distinctio virtualis inter diuinas perfectiones, vt à diuersis creaturis diuersimode participetur, quod egregiè docuit Magnus Dionys. in lib. de diuinis nominibus, quem refert Carthus. in 1. d. 2. q. 2. *Processus*

fones, inquit, Hierarchica sunt discretionis, quibus diuina bonitas in se ipsa summe simplex se ipsam varie, ac multipliciter communicat creaturis siue per essentiam, siue per vitam, siue per sapientiam, siue per iustitiam: quæ omnia in Deitate vnit a vniuersimiter, & communiter vniuntur: & vni sunt in ipso, sicut punctum: quod est centrum circuli, ab omnibus circumferentia lineis vniuersimiter participatur, & multa impressiones participant formam sigilli. veruntamen hæc & huiusmodi exempla incomparabiliter excedit diuina simplicitatis impartibilitas; Denique contradictiones quæ 4. loco propositæ sunt, dissoluuntur ex dictis ad secundum genus contradictionis.

Dissoluuntur alia argumenta.

CAPVT XII.

EAndem sententiam pluribus alijs argumentis Scotistæ corroborant: quam adeo veram existimauit Mayron. in 1. d. 8. q. 3. initio, & q. 5. initio, vt dicat euidentem esse, & adeo efficaces credit rationes, quas adhibet, vt nisi quis proteruius esse velir, dare manus debeat. Sed enim, cum antè, & post ipsum multi præstantis ingenij viri hoc argumentum tractauerint, & præter Scoti discipulos nemo in eorū sententiam ierit, imò aliqui eam graui censura notauerint, signum est rationes eius non esse ostensiuas, aut euidentes, imò fallaces, quæ speciem quidem probabilitatis præferant, re autem ipsa sint sophistica. Et illud quidem, quod eo loco adducit, quia tangit modum distinctionis relationum diuinarum commodius in materia de Trinitate explicabitur: & idcirco eo omisso ex cæteris, quæ ipse, Bassol. Lychet. & alij congerunt, seligam potissima, ex quorum solutione cætera quoque facillè dissolui queant.

Primum est inter passionem demonstrandam, medium terminū, ac subiectum, debet esse distinctio ex natura rei: at Theologi demonstrant de Deo quædam attributa per alia: ergo attributa & inter se, & ab essentia distinguuntur ex natura rei. Maior propositio patet, quoniam demonstratio omnis procedit à notioribus, idem verò non potest esse notius se ipso: præterea medius terminus nõ debet esse synonymus cum passione, aut subiecto, nec: hæc inter se: cum vero nulla est distinctio ex parte obiecti significati, diuersa eius nomina sunt synonyma: atq; adeo nullum attributum potest esse medius terminus ad de-

I.

Mayron.

Bassol.

Lychet.

II.

monstrandum aliud. Secundo quoniam à summe perfecto debet abesse cōfusio: vbi autem nulla est distinctio, necessario datur cōfusio, quæ distinctiōi opponitur. Tertiò, quæcūq; secundum proprios conceptus maximè communes, & abstractos habent distinctiōem formalem, vbi cūque sint, eandem retinent: sed perfectiones diuinæ secundum proprios conceptus communes Deo, & creaturis vendicant distinctiōem formalem ex natura rei: ergò, cum eorum propria ratio formalis sit in Deo; v. g. sapientia, iustitia, intellectus, & voluntas, in ipso quoque seruabunt eandem distinctiōem formalem. Maior propositio est euident: quoniam identitas, aut distinctiō est proprietas necessariò consequens naturam, atq; adeò, si res aliqua secundum quidditatum conceptum illam vendicat, salua eadem ratione formali quidditativa, semper eam vendicabit, quantumcūque diuersis rebus insit. Assumptio ostenditur, quoniam sapientia in communi non est nisi sapientia, sicuti equinitas non est nisi equinitas, abstractiō enim maximè præcisā retrahit, ac remouet rationem formalem ab omnibus extrinsecis, & solum ea seruat, quæ pertinent intrinsecè ad eius quidditatem: atque ita sapientia in communissima abstractiōe non est iustitia, neque hæc sapientia, & sic de cæteris perfectionibus simpliciter: quartò, singula attributa seorsim sumpta magis sunt idem sibi, quam comparata reliquis: verbi gratia, sapientia maiorem habet identitatem secum, quam cum iustitia, aut quouis alio attributo: hoc autem fieri nequit, nisi eidem, quatenus comparatur cum iustitia, & alijs desit aliquis modus identitatis ex natura rei, quem habet respectu sui ipsius: comparatio enim penes magis, & minus infert relationem inæqualitatis, quæ supponit aliquem defectum ex altera parte: nõ deest identitas realis vt patet, ergo formalis: nam sola distinctiō rationis non sat est, vt aliquid dicatur magis, vel minus idem. Vltimo quæuis perfectiō absoluta non minus est in Deo secundum propriam rationem ab alia distinctam ante omnem actum intellectus, quam paternitas, ac filiatio: hæc verò in Deo sunt verè, ac propriè distinctæ ante actum intellectus, ergò & illæ. Nam, sicut verè Deus est Pater, ac Filius, ita est verè, & formaliter iustus, sapiens, misericors.

III.

Primum argumentum tangit duas difficultates, alteram de medio demonstrationis, aliam de ratione nominis synonymi. Et prior quidem faciliè expediri po-

test ex ijs, quæ libr. I. tractat. 4. cap. octauo, dicta sunt, diuidendo propositionem notam ex alio innotam, ex alio secundum se, & notam ex alio quo ad nos: ea est nota ex alio secundum se, quæ absque ordine ad nostrum intellectum habet suapte natura terminum à subiecto, & passioni distinctum: qua ratione hæc propositio, *luna patitur Eclipsim*, secundum se est nota ex alio, quoniam interpositio terræ inter ipsam, & solem, est terminus à parte rei distinctus à luna, & eclipsis, quam patitur. Ea verò est, quo ad nos agnoscibilis ex alio: quæ tamen suapte natura careat medio termino, nihilominus respectu nostri habet medium terminum, cuius connexio cum passione est notior nobis, quàm coniunctiō passionis cum subiecto: sic se habet propositio, qua prima passio enunciat de definito: etsi enim inter hoc, & illam nihil prorsus intercedat à parte rei, nihilominus nobis notior est coniunctiō passionis cum definitione, quam cum definito: & ita verimur definitione pro medio ad demonstrandam passionem de definito. Eodem modo perfectiones diuinæ, si secundum se spectentur, respectu cognitionis ipsis adæquatæ non sunt demonstrabiles aliæ per alias de essentia: quia notitia adæquata vnico icu omnes, ac singulas per modum vnus attingit, nec in re ipsa est vnum secundum se notius altero. Si tamen sumantur in ordine ad nostrum intellectum, propter imperfectum modum intelligendi nostrum, quædam sunt nobis notiores alijs, & ex hac parte, non repugnat, vt quæ in re vnum sunt omnino indistinctum, concepta à nobis per modum plurium, vnum de altero per aliud demonstretur. Hoc posito, neganda est maior propositio primi argumenti: & distinguendum id, quod ad eius confirmationem adducitur: si enim sensus sit, idem non posse esse notius semetipso secundum se, concedendum est: negandum verò, si intelligatur respectu nostri intellectus, non posse esse idem notius, & minus notum ratione virtualis distinctiōis, sub qua diuersimode apprehenditur: at verò perfectiones diuinæ, vt dixi, hoc, non illo modo notiores nobis sunt.

Confirmatio eiusdem argumenti respicit alteram difficultatem de ratione nominis synonymi. Pro qua dico, certum omnino esse, medium terminum nullo modo posse esse synonymum passioni, vel subiecto: nam, cū synonyma habeant idē significatum, & modū significandi, & solum differant

IV.

rant penes voces externas, vt gladius, & ensis, idem omnino conceptus respondet pluribus vocibus synonymis: atque adeo, si medius terminus est synonymus subiecto, enunciatio, qua passio enunciat de subiecto, erit eque nota, ac illa, qua enunciat de medio, & ita non erit discursus, qui semper procedit à notioribus. Verum vt duo nomina sint synonyma, non sat est omnimoda idéitas ex parte obiecti formaliter significati, sed præterea requiritur omnimoda idéitas ex parte modi significandi, ita vt ex vi significationis nominum synonymorum idem, ac per omnia similes conceptus gignatur: nam cum voces sint immediate signa conceptuum, si diuersis vocibus dissimiles conceptus respondeant, voces non erunt synonymæ, etiam si significatum sit omnino idem. Hac ratione definitio, & definitum non sunt synonyma, & tamen obiectum significatum est idem prorsus, similiter ratio inferior, & superior non sunt synonyma, & tamen significant eandem intelligendi vim. At nomina perfectionum diuinarum quamuis significant idem obiectum ex natura rei indistinctum, significant tamen diuerso modo, & ideo non sunt synonyma; Esse vero satis hanc diuersitatem ad rationem medij termini, patet ex Philosopho, qui lib. I. Met. cap. 6. definitionem ait, esse potissimum medium demonstrationis, & in Metaphysica, & Mathematica agnoscit demonstrationes per causas formales, & tamen non in omnibus distinguitur medium actu ex natura rei ab extremis, sed virtute tantum, aut nostro intelligendi modo.

V. *Basili.* Secundò argumento vtitur Bassolis, qui frequenter distinctione illa 22. distinctionem exigit in diuinis, quasi perfectionem simpliciter oppositam confusio, quæ sonat imperfectionem. Verum enim verò distinctio, quæ opponitur confusio, est longe diuersa ab ea, quæ opponitur identitati: hæc enim reperiri potest cum confusione, vt videre est in aceruo rerum specie diuersarum; verbi gratia tritici, millij, & hordei, mutuo permixtarum: inter quas est verè distinctio opposita identitati, adhuc enim in aceruo singula grana retinent propriam speciem, qua ab alijs differunt: non est autem distinctio opposita confusio, quoniam grana eiusdem speciei non sunt ab alijs segregata, aut ordine digesta, sed casu tumultuariè permixta. Item distinctio, & idéitas illi repugnans sunt immediatè opposita respectu cuiuscun-

que subiecti: confusio verò, est distinctio illi opposita nequaquam. Etenim confusio non est in pura, ac simplici vnitatem, sed in multitudine; vt patet ex eo, quod ait Albertus in prima distinct. vigesima quarta, litera G. *Confusio*, inquit, *est compositio eorum, quæ numerantur ad inuicem inordinata*: quæ numerantur, multitudinem constant, & quia carent, ordine dicuntur confusa: nascitur enim confusio ex multorum permissione absque vlllo ordine, ita vt vnum ab altero vix, aut nullo modo discerni queat: qua ratione in chao fugebant antiqui Philosophi confusam rerum congeriem nullo ordine digestam: quam Deum nulla readdita, vel detracta, sed solo ordine, ac loco congruo singulis assignato in hunc mundi ornatum, aptamque rerum congeriem commutasse, autor est Plutarch. *Plutarch.* problemat. Sympol. decad. I. problem. 2. ideoque, vt docet Sanctus Thomas secunda secundæ, quæ est centesima octuagesima octaua, articul. I. ad quartum. *Confusio opponitur distinctioni, & ordini*: at res vna simplex propter sui præstantiam pluribus æquipollens, sicut neque ordinis, ita neque confusionis illi oppositæ capax est: quis enim mentem nostram spiritualem, & penitus indiuisam, confusam appellet eo, quod vis percipiendi odores non sit in ipsa distincta ex natura rei, à vi intelligendi colores, sicut in sensibus odoratus distinguitur à visu. Ex quo patet, etsi distinctio opposita confusio semper supponat distinctionem oppositam identitati, non tamen proinde fore confusionem, vbi hæc defuerit. Et proinde ex eo, quod in Deo non sit confusio, nequaquam sequitur distinctio ex natura rei, quoniam tam confusio, quam vtrique distinctio repugnat simplici vnitati, & solum in vera multitudine reperitur. Neganda est itaque maior propositio secundi argumenti: & ad primam eius confirmationem neganda est assumptio: quoniam, vt patet ex dictis, non est confusio, neque distinctio, vbicunque est idéitas omnimoda, & perfecta vnitatem.

V I. Hæc sunt intelligenda de identitate, ac distinctione ex natura rei: quia tamen perfectiones diuinæ habent distinctionem virtualem, vt tractat. sequente constabit, habent quoque eodem modo distinctionem eam, quæ opponitur confusio: nam, sicut in nobis est ordo realis inter proprietates, & perfectiones, ita in diuinis secundum pluralitatem virtualem concedi etiam potest ordo quidam vir-

tualis, ratione citius intelligimus in Deo prius essentiam in ratione substantiæ, ac vitæ, deinde potentias, postremo actus virales: quin, & inter ipsas potentias, & actus ipsarum idem ordo concipi possit, ut intellectus sit virtute prior voluntate, & hæc omnipotentia, & inter actus primum locum teneat intellectio; secundum voluntio: & deinde varia genera actuum vtriusque potentie iuxta varios prioris, ac posterioris sumptos ex parte obiectorum, ut fufius declaravi hoc lib. tract. 2. cap. ultimo: & ita secundum hanc pluralitatem nulla est confusio, sed maxima distinctio: ita enim singulæ suis proprijs rationibus formalibus virtute, & ratione discretæ sunt, ut sapientia non confundatur cum iustitia, neque hæc cum misericordia: & sic in cæteris.

VII.

Vis argumenti tertio loco positi consistit in veritate assumptionis: nam, si ea vera est, argumentum euidenter concludit; Veritas autem eius ex eo colligi videtur, quoniam quævis duæ rationes inuicem comparatæ, aut vendicant identitatem, aut distinctionem: quæ sunt opposita immediata respectu cuiusque entis: perfectiones autem simpliciter secundum communem abstractionem non vendicant omnimodam identitatem, alioquin eam quoque haberent in creaturis participantibus rationes ipsarum, quod tamen est aperte falsum: ergo vendicant distinctionem. Præterea, distinctio formalis ipsarum in formis creatis non sumitur ab ipsis creaturis: nam, si consideremus habitus sapietie, ac iustitiæ creatæ præcis omnibus, quæ vendicant, quatenus creatæ sunt, adhuc erit inter eos distinctio formalis ex natura rei, non nisi propter rationes communes sapientiæ, ac iustitiæ: ergo hæc in maximè præcisā abstractione vendicant actualem distinctionem ex natura rei formalem.

VIII.

In hac difficultate statuendum in primis, perfectiones simpliciter secundum abstractionem maximè communem, vendicare distinctionem aliquam secundum rationes formales: fundamentum est id, quod ex parte adductum est ad probandum assumptionem huius tertij argumenti, quoniam repugnat, ut duo conceptus formales cum mutua præcisione habeantur de obiecto nulla prorsus ratione distinctio: at conceptus sapientiæ, & iustitiæ in communi unus ab altero mutuo præscindit, nam in ratione sapientiæ non clauditur ratio iustitiæ, nec viceversa. Verum utrum hæc distinctio debeat esse ex natura rei, non conuincitur hoc argumento, nam videmus rationes forma-

les solum virtute distinctas concipi sub eadem præcisione vnius ab altero, ut vñ venit cum concipimus in intellectu nostro rationem superiorem, & inferiorem, rationem practici, & speculatiui, quæ se habet ex parte potentie; quæ omnes virtute solum distinguuntur, & tamen conceptus vnius præscindit à ratione formaliter alterius. Quapropter dicendum est cum Heruæo quodlib. 1. q. 2. §. *Modo restat*, & Argentin. in 1. d. 6. q. 1. art. 2. ad 6. rationes communes analogicas non necessario vendicare identitatem, aut distinctionem ex natura rei, sed abstrahere ab utraque, cum indifferentia ad ipsas iuxta naturam suorum analogatorum: id vero ostendo eodem exemplo rationis practicæ, & speculatiue, quatenus est analogice communis potētij, & habitibus: nam in potentia intelligendi est prorsus idem ex natura rei sola ratione distincta, in habitibus vero naturalibus fortitur distinctionem realem, nam ratio practici reperta in morali philosophia non solum formaliter, sed etiam realiter distinguitur à ratione speculatiui, quæ datur in Metaphysica, aut Philosophia naturali: simili modo sapientia, iustitia, misericordia, ceteræque perfectiones communes Deo, & creaturis, secundum se distinctionem ex natura rei, nec includit, nec excludunt: sed ratione analogatorum hanc vel illam vendicant, scilicet distinctionem in creaturis, identitatem in Deo.

IX. Ex his patet solutio ad argumentum, neganda quippe est assumptio: cuius probatio, ut patuit, solum concludit dandam aliquam distinctionem formalem, factualem, vel virtualem, quæ datur in diuinis: non probat autem dandam necessario actualem, quoniam duo sola ratione distincta possunt mutuo præscindi, vnum ab alio secundum conceptus mentales. Ad primam rationem dubitandi à me inductam respondendo, distinctionem, & identitatem ex natura rei esse quidem immediate opposita respectu entium particularium, ita ut necessario altera ex his debeat unguis inesse: at verò respectu rationum communium aliter se habere, siquidem non est opus, ut cuilibet altera ex his determinate conueniat, ut patet in exemplis allatis: nam ratio practici, & speculatiui in maximè communi abstractione à potētij, & habitibus, neutra ex illis determinate vendicat: sufficit autem ut vendicet altera ex ipsis indeterminate: quod similiter dicendum est de identitate, & distinctione reali: non enim altera ipsarum determinate conuenit sapientiæ, aut iustitiæ in maximè communi abstractione, nam si conueniret identitas, & iam sapientia, & iusti-

Heruæi.
Argentin.

& iustitia creata, essent idem realiter, quod est falsum, si vero conueniret distinctio, etiam sapientia, & iustitia diuina distinguerentur realiter, quod est erroneum. sicut autem non est necessarium, ut distinctio, aut identitas realis determinate illis conueniat, sed indeterminate per inferiora, similiter non est opus, ut determinate conueniat identitas, vel distinctio ex natura rei formalis. Ad secundam negandum est antecedens: nam, si consideretur propria, ac specifica differentia, qua sapientia creata constituitur, ab ea habet ut distinguatur ex natura rei à iustitia, & ceteris perfectionibus simpliciter.

X. Quartum argumentum dupliciter solui potest cum Capreolo art. citato ad 15. vel negando maiorem propositionem, quoniam, ut ex Patribus vidimus, singula perfectiones non sunt magis eadem sibi, quam alijs: & ita inter eas non est comparatio penes magis, & minus in ratione identitatis, scilicet ex natura rei: quo sensu assumitur propositio ab Scotistis. Quod si propositio non determinetur ad identitatem ex natura rei, tunc potest aliter solui, negando assumptionem: nam sapientia nec à parte rei actu, nec virtute, aut ratione distinguitur à se ipsa: ab alijs vero attributis, si non ex natura rei actu, virtute tamen, ac ratione distinguitur: & sic comparatione aliorum caret identitate opposita distinctioni virtuali, qua non caret respectu sui.

XI. Vltimum argumentum prouenire videtur ex eo, quod Bassolis, qui eo utitur, & alij, non percipiunt modum, quo in sententia, quam tueor, perfectiones diuinae dicuntur distingui virtualiter: videtur autem ita hoc accipere, quasi dicatur, eas non esse formaliter, sed solum virtualiter in Deo: ideoque crebro hoc impugnat, quasi asseratur ab auctoribus, quos sequor. Immerito tamen: nam iidem sapienter docent perfectiones esse formaliter in Deo. Verum aliud est perfectiones esse formaliter in subiecto, aliud, distingui formaliter: ite aliud, distingui virtualiter, aliud, esse virtualiter. etenim possunt esse formaliter, quin distinguantur formaliter, & distingui virtualiter, quin sint virtualiter. Quae duo patent iisdem exemplis, quibus sum frequenter usus: Etenim ratio practici, & speculatiui verè, propriè, ac formaliter conuenit intellectui nostro, ut per se patet, alioquin non possent disponi per habitus naturales ad actus speculatiuos, & practicos. habitus. n. naturales non disponunt potètijs, nisi ad actus, quos alioquin absque habitibus possunt elicere: ratio vero speculatiui in potentia non est aliud, quam vis speculandi, sicut ratio practici est

vis eliciendi actus directiuos praxeon: & tamen eadem rationes distinguuntur virtute solum ob eminentiam potètijs intellectricis, extendètis se ad actus, ad quos requiruntur habitus actu distincti: Eadem ratione sapientia, iustitia, ceteraque perfectiones diuinae sunt formaliter in Deo, & nihilominus ob eminentiam perfectionis infinitae diuinae essentiae, non distinguuntur actu formaliter, sed virtute. Hoc posito, respondeo maiorem propositionem, quatenus ait perfectiones attributales non minus formaliter esse in Deo, quam relationes personales, concedendam: & hoc solum probat argumentum: quatenus vero ait non esse minus distinctas formaliter, negandam: quoniam, relationes ob oppositionem inducunt distinctionem realem: etsi argumentum valeret, haec danda esset in perfectionibus absolutis, quod est absurdum, ut iidemmet Scotistae concedunt: perfectiones vero absolutae nullam habent omnino oppositionem, quo minus sicut in eadem realitate, ita etiam conueniant in eadem prorsus formalitate ex natura rei. Nec huius oppositum suadet argumentum.

TRACTATVS SEXTVS, DE DISTINCTIO- NE PERFECTIONVM DIVINARVM.

Magnus Dionysius cap. 9. de diuinis nominibus, cum de identitate Deitatis egisset, egit etiam de eiusdem alteritate, non quidem personali, cuius eo loco non meminit. dixerat autem cap. 2. sed de essentiali: quam solum eo loco explicauit ratione diuersarum emanationum perfectionum diuinarum ad creaturas. Ipse quoque post tractatum de omnimoda identitate perfectionis diuinae absolutae, ordior hunc de eiusdem alteritate, siue distinctione, ut utar vocabulo magis usurpato inter Theologos. Ea vero, si comparetur Deus cum rebus creatis, est maxima: differt enim ab ijs plusquam genere, neque cum eis admittit ullam identitatem realem, aut formalem secundum indiuiduam identitatem: non respuit tamè analogicam conuenientiam in ratione entis, & aliarum perfectionum simpliciter sibi cum creaturis communium: ratione cuius idem Dionysius ubi supra creaturas Deo similes, ac dissimiles dicit: similes quidem, quia eo viribus ei participant, qui non potest participari: dissimiles autem, quia causalia auctore suum multum inferiora sunt, & infinitis, & non comparandis mensuris ab eo longe absunt. Quia vero haec distinctio Dei

Magn. Dion.